

ДАВАР

ГОДИНА 2001.

БРОЈ 21

ЕПАРХИЈА ДАБРОБОСАНСКА - БИЛТЕН МАНАСТИРА ДОБРУНА

ПОДВИГ

Као што није могуће ратнику да стекне венац победе без борбе, тако није могуће бити хришћанин без подвига (Нил Синајски).

Подвижништво је мајка светости (Исак Сирин).

Ја сваком мужу и жени, старцу и младићу, градском житељу и сељаку, простом и старешини, богатом и сиромашном, пошто све призива један подвиг, дајем један савет - припремити се радо за подвиг, не малаксавати, не оклевати, не губити времена, које се више не може повратити. Јер садашње време је време делања, подвига, а будуће - време награђивања... (Григорије Богослов).

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КАНОНСКЕ ПОСЈЕТЕ И СЛУЖЕЊА ЊЕГОВОГ ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА МИТРОПОЛИТА ДАБРОБОСАНСКОГ ГОСПОДИНА НИКОЛАЈА

ЈАНУАР

2. Поводом крсне славе Епархије захумскохерцеговачке и приморске служио Св. литургију у храму Св. Преображења у Требињу и честитао славу Епископу г. Григорију, свештенству и епархијанима
  - у својству Предсједника Међурелигијског вијеће БиХ посјетио Мостар и разговарао са замјеником градоначелника г. Невеном Томићем
  - заједно са предједавајућим у трипартитном предсједништву БиХ г. Живком Радишићем посјетио рушевине манастира Житомислића.
4. Примио представнике РТВ и штампе и упутио Божићну честитку и поруку младима.

6. Служио вечерње богослужење на Бадњи дан у храму Св. пророка Илије у Сокоцу, осветио бадњаке, честитао вјерницима Бадње вече и бадњаке.
7. Служио Св. литургију у Саборном храму у Сарајеву на најрадоснији празник Рођења Господа Исуса Христа
  - одржао Божићни пријем у Владичанском двору у Сарајеву и у присуству свештеника, званица и дипломатског кора предао Орден Св. Саве првог степена амбасадору Р. Грчке г. Прокопиосу Манџуранису којим га је на предлог Митрополита г. Николаја одликовао Свети Синод СПЦ.
8. Служио Св. архијерејску литургију у храму Св. пророка

Илије у Сокоцу други дан Божића

- учествовао на Божићном пријему који су приредили Срби и удружење Срба у Сарајеву.

9. Трећи дан Божића и на празник Св. Архиђакона првомученика и апостола Стефана служио Св. литургију у храму Успења Пресвете Богородице у Палама.

- 10-11. Боравио службено у Бањалуци.

- 12-13. На позив Епископа милешевског г. Филарета боравио у Пријепољу и састао се са Њ. С. Патријархом српским г. Павлом.

14. Служио Св. литургију на Српску нову годину у храму Успе-

ња Пресвете Богородице у Мокром.

18. На Крстовдан служио Св. литургију у храму Св. пророка Илије у Сокоцу и извршио велико освећење воде.
19. Служио Св. литургију у Саборној цркви у Сарајеву и извршио велико освећење воде - примио председника СРЈ г. Војислава Коштуницу са пратњом.
20. Честитао славу Епископу милешевском г. Филарету.
21. Служио Св. литургију у храму Рођења Пресвете Богородице у Вишеграду.
27. Служио Св. литургију на празник Св. Саве у храму Св. Василија Острошког у С. Сарајеву - одржао светосавски пријем у Владичанском двору у Сарајеву и поздрављао чланове дипломатског кора, свештенике, госте и званице.
28. Присуствовао Св. литургији у Саборној цркви у Сарајеву.
29. Посјетио начелника општине Пале и разговарао о повраћају црквене имовине и уређењу куће Цековића.
30. Примио офицере италијанске дивизије.
31. Присуствовао свечаностима поводом дана 5. корпуса Војске Р. Српске, одржаним у Сокоцу.

ФЕБРУАР

2. Предсједавао 11. редовној сједници ЕУО коју је са присутним свим члановима одржао у Сокоцу.
3. У Владичанском двору у Сокоцу одржао сједницу Епархијског савјета Митрополије да-

бробосанске са новим члановима Савјета.

4. За РТС говорио о значају и вриједностима музеја Старе православне цркве у Сарајеву.
5. Службено боравио у Епархији далматинској у Шибенику и манастиру Крки.

8. У богословији Светог Петра дабробосанског, која је по одлуци Сабора СПЦ престала носити име Света Три Јерарха, извршио припреме за обиљежавање овог празника све док поново не отпочне са радом у манастиру Крки.

9. Састао се са амбасадором УН г. Жаком Клајном у Сарајеву.

12. Прославио Празник Света Три Јерарха у богословији Св. Петра дабробосанског и примио званице и госте, поводом уручивања одликовања којима су одликоване Богословија и Духовна академија - Ордена Његоша I реда.

13. Примио у Духовној академији и Богословији представнике италијанске хуманитарне организације.

15. Служио Св. литургију на Срећење Господње у капели Св. Ђорђа у Мрковићима.

17. Присуствовао Св. литургији и парастосу о задушницама у храму Св. пророка Илије у Сокоцу.

18. Служио Св. литургију у храму Вазнесења Господњег у Вардишту код Вишеграда.

20. Учествовао на сједници Сарајевског Универзитета, одржаној на Палама.

22. Посјетио Епископа милешевског г. Филарета.

25. Присуствовао Св. литургији у храму Св. пророка Илије у Сокоцу - присуствовао вечерњем богослужењу, покладовао са ученицима, студентима и професорима у Богословији и Духовној академији у Србињу.

27. Примио у посјету амбасадора Републике Финске госпођу Бригиту Цецилију Марију Стегниус-Младенов.

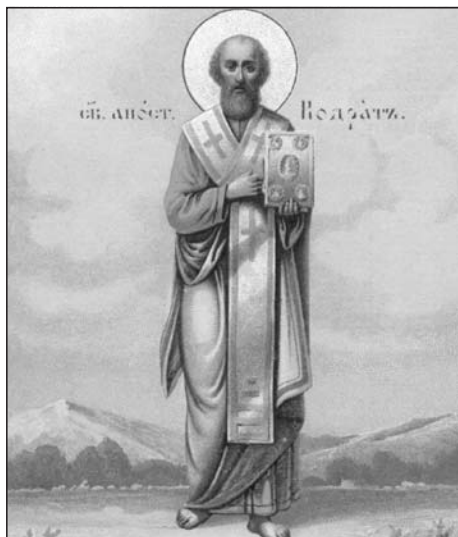
28. Служио Литургију пређеосвећених дарова у капели Св. Василија Острошког у Србињу.

Еванђеље по Св. Јовану почиње са мистеријом Сина Којега назива *Λογος*. Превести то име са *Реч* или *Глагол* значи осиромашити смисао тога израза на грчком који је, уствари, бескрајно богатији. **ДАБАР** - јеврејска реч - је по смислу блиска појму Мудрости, њеног Присуства Бога и које избија у Прологу четвртога Еванђеља као Светлост и Живот.

Гласник СПЦ (бр. 11, новембар 1970.)

ПОДВИГ

Подвизи нису нешто одвојено од заповести. Они су заповести. Покажи ми подвиге осим заповести. Ако укажеш на молитву - то је заповест. Ако говориш о борби са помислима, и то је заповест (будите трезвени и бдите). Ако о посту и бдењу, и ово је такође заповест. Ако укажеш на умртвљење себе, и то је заповест (да се одрекне себе). И ма које дело подвижничке добродетељи ти навео, све су оне заповести. Циљ подвижничества је најтачније испуњавање заповести (Марко Подвижник).

Таква је воља Духа да они који Га љубе живе у трудовима. Дух Божи не почива на онима који живе у одмору. Тиме се и одликују синови Божи што живе у невољама, а свет се горди раскошћу и одмором. Бог није хтео да се они који Га љубе одмарају док су у телу, него је хтео да они, док су у овом свету, живе у невољи, тешкоћи, у трудовима, у оскудици, у нужди, унижењу, увредама, у намученом те-

лу и жалостима, да би се на њима испунило речено: *у свећу ћеће њајње имаји* (Јов 16,33). Господ зна да они-ма који живе у одмору није могуће да пребивају у љубави Његовој (Исак Сирин).

Неко може рећи: и ја бих желео да се сачувам од зла, али шта да радим, кад не успевам у томе?

Такав човек личи на човека који жели да победи непријатеља без борбе и труда. Понекад и ми сами навлачимо на себе стреле нападача. Јер кад се владамо немарљиво и неопрезно, кад не бдимо над отворима своје душе, зар тада не постајемо непријатељи свога спасења и не допуштамо слободан улазак непријатељима? Кад без страха управљамо очи своје и гледамо на оно што не треба,... и кад слушамо блудне песме,... и кад уста скрнавимо срамним речима, зар тиме не наносимо себи штету?...

Знајте љубазни, ако се не будемо подвизавали у овом кратком веку, ми ћемо се кајати и мучити у оном вавек... Где су подвизи, тамо су и награде; где су ратови, тамо су и почаст; где је борба, тамо је и венац... (Јефрем Сирин).

Велику помоћ има онај који се труди (подвизава) у току целог свог живота и свакодневно, до последњег даха чува се од кушача, који га у стопу прати. Ја сам молио Бога да ми покаже одбрану која окружује и заштићава монаха. И видео сам монаха, окруженог светилницима; мноштво анђела, са исуканим мачевима у рукама, чували су га као зеницу ока, и у том часу чух глас с неба: „Не допустите му одмора, док праведник живи у овом свету“.

Видевши такву одбрану, која са свих страна окружује монаха, ја сам уздахнуо и реко у себи: О, Антоније, све је то дато монаху, и пред свем том љаво га побеђује и монах често пада.

У том тренутку чуо сам глас милог Господа: „Ђаво никога не може да победи. Такву власт он нема, зато што сам Ја, дошавши на земљу и примивши на Себе људску природу, скршио до праха моћ његову; него сâм човек својим похотама и сласти-ма руши себе и пада“...

Принуђавај себе на ручни рад, и страх Божи обитаваће у теби.

Заволи труд, и брзо ће ти се послати спокојство од Бога. Труд ће, сједињен са постом, молитвом и бдењем, да те ослободи од свих прљавих дела. Телесни труд доноси срцу чистоту, а чистота срца помаже души да донесе плод... (Антоније Велики).

Запитали аву Агатона: „Шта је веће: телесни подвиг, или душевно занимање?“

Он је одговорио: Подвижника можемо да упоредимо са дрветом, телесни подвиг са лишћем дрвета, а ду-

шевно деловање са његовим плодом. У Светом писму речено је: *Свако дрво које не рађа добра рода, сече се и у огањ баца* (Мт. 3,10). Из овога јасно произилази да је циљ свега монашког живота стицање плода, то јест умне молитве. Уосталом, како је дрвету потребно лишће, као покривач и украс, тако је и монаху потребан телесни подвиг.

Сваки подвиг треба да буде благовремен и сразмеран. Подвиг поврмени и несразмерни са снагом може се поднети само за кратко време, а сваки труд који се за кратко време предузима и потом оставља више шкоди него што користи (ава Евагрије).

Ако демони почну да наговарају срце твоје на подвиге који превазилазе твоје моћи, немој их послушати. Они подстичу човека на свако дело које он не може да изврши, а он тада упада у њихове руке, а они се радују што су га обманули и уловили...

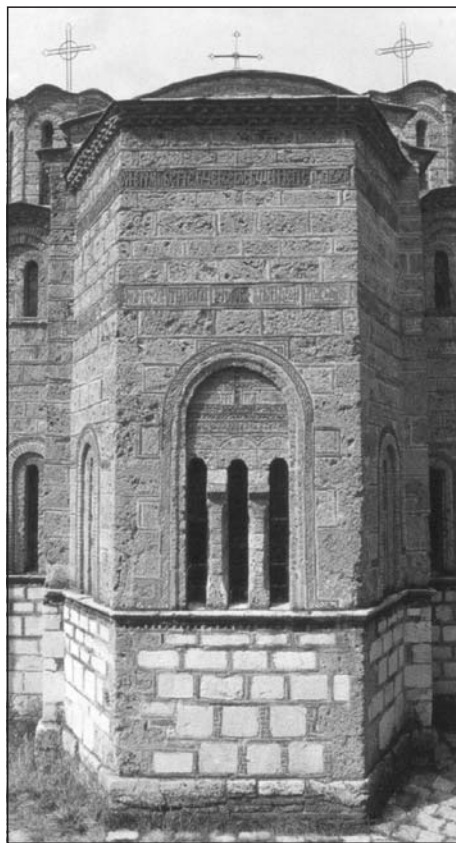
Телесни трудови чувају човека од непријатеља његових, грехова и демона. Зато се марљиво занимај ручним радовима и страх Божји живеће с тобом...

Потрудимо се марљиво на овом кратком попришћу земаљског живота чувајући се од зла. Јер само тако моћи ћемо после телесне смрти да избегнемо из руку непријатеља наших - злих духова, безмерно лукавих и немилосрдних. Блажен је онај у коме ове противничке силе не нађу ничега свога.

Љубав према подвизима је мржња према страстима; напротив, лењост и нерад уводе лако страсти у душу... Беспослица је пад и смрт душе... (ава Исаија).

ЗНАЧАЈ МОРАЛА

Морални живот је највиша, апсолутна вредност, ради које се морају некад жртвовати све остале земаљске вредности (изобиље, задовољство, живот). Ради врлине људи трпе оскудицу и друге беде, прогањања и смрт.

Иако, дакле, човек за свој морални живот не сме да тражи корист или срећу као неку плату, врлина може пружити и појединцу и заједници људској најчистију срећу и напредак. Управо и нема праве среће и напредовања, чак ни опстанка, ако се живи без врлина, ако се на пороку хоће да заснује живот било појединца било друштва.

Разне су добити од моралног живота.

Пре свега, телесно здравље може да се сачува само моралним животом. По-

знато је да најтеже болести долазе од одавања чулним уживањима, пороцима и страстима (пијанство, прождрљивост, блуд). Исус Христос каже исцељеном болеснику: „Више не греши, да ти не буде горе“ (Јн. 5,14).

Потом, живот с врлинама даје мирну савест и равнотежу између наших жеља и могућности за њихово остварење; то пак ствара онај душевни мир који управо и чини наше душевно здравље. Апостол Павле каже: „Ја се навикох бити задовољан оним у чему сам. Знам се и понизити, знам и изобилувати; у свему и свакојак навикох, и сит бити, и гладовати, и изоловати, и немати“. (Флп. 4,11-12).

Човек пун врлина има разлога да се нада у Божју милост, те се ослобађа страха од смрти, а овај страх задаје највећу бригу и несрећу, највише загорчава живот неваљалцу и невернику.

Врлина је и највеће богатство по томе, што се она не може ни отети ни смањити. Док су земаљска блага пролазна, врлина је стална. Не може свако да буде ни јак, ни богат, ни леп, ни учен, ни моћан; али свако може да буде моралан, добар човек. Исус Христос каже: „Не сабирајте себи блага на земљи, где мољак и рђа квари и где лупежи поткопавају и краду, него сабирајте себи благо на небу, где ни мољак ни рђа не квари и где лупежи не поткопавају и не краду“ (Мт. 6,19-20).

Људска заједница (породица, народ, држава, друштво) састављена само од моралних личности може опстати и напредовати. Оно што је болест за човечје тело, то је неморал за људско друштво; ако је оно засновано на неваљаству, распада се и пропада. Читави народи и царства (нпр. римско) пропала су, зато што су њима овладали пороци.

Дакле, иако се за морални живот не треба да тражи награда, ипак он сам собом даје највишу награду и појединцу и друштву, омогућујући његов опстанак и напредак у сваком погледу.

О СВОЈИНИ

За одржавање живота и здравља и уопште за наш опстанак потребна су нам и спољашња добра: храна, пиће, одело, стан и многе друге ствари. Тек кад стечемо извесну својину којом можемо набавити те предмете, ми смо осигурали и свој опстанак. Људи осигуравају себи набавку тих предмета стицањем имања или новца којим служи за размену добара.

Право својине признато је и боганским и људским законом. Бог је благословио људе и дао им право да завладају земљом и да господаре њом (1 Мојс. 1,28). Земаљски закони, да би сузбили себичност људску и зајамчили ред и поредак у друштву, признали су човеку право личне својине.

Свето писмо сматра не само да је човек у праву да стиче својину него да је то његова дужност; оно препоручује како треба стицати својину, кад је немамо, и како је треба употребљавати и чувати кад је имамо. Хришћанин мора да стиче својину штедњом и поштеним радом својим и својих предака, а не на штету другог (8. заповест); он чак не сме ни пожелети што је туђе (10. заповест).

Праведно и поштено стечену својину дужан је човек да сматра за дар Божји који може употребити само за подмирење својих животних потреба, за свој и за општи напредак, за испуњавање дужности.

Социјализам ограничава право приватне својине, а комунизам га потпуно одриче. Овај захтев социјализма и комунизма долази отуда што они сматрају да је друштвени и морални живот резултат економских и других материјалних узрока, па да ће

се решењем питања о својини решити и питање о моралу и моралној основи друштвеног живота. Међутим за морал и морални поредак у друштву основа се налази у души човечјој и његовом духовном препорођају, а кад се то изврши, онда ће се и економска питања сама по себи лако решити. За ово нам даје доказ духовни препорођај и живот првих хришћана и живот и поступци појединих светитеља.

Богатство

Само по себи богатство нема никакве моралне вредности, али оно може имати велику вредност кад се паметно употреби. Главно је да богатство не завлада нама, него ми богатством: да га употребљавамо на добра дела. Богатство треба сматрати само као средство које треба да користи и нама и другима. Циљ богатства треба

да буде не само богатство, већ одржавање и оплемењивање живота и помагање ближњих.

Зато што се богатство, кад поста не само себи циљ, врло лако удружује са себичношћу, те уместо да пружи могућност за спасење, оно често човека баш од тога удаљава, Исус Христос каже: „Лакше је камили проћи кроз иглене уши, него богаташу ући у царство Божје“ (Мт. 19,24).

Причали су како се авва Агатон старао о томе да испуни сваку заповест. А када је путовао барком први се прихватио весла. Када би га, пак, посећивала браћа, он би одмах по молитви својим рукама простирао трпезу, јер је био испуњен љубављу Божијом. А када је требало да умре, остао је три дана отворених али непомичних очију. А браћа су га дотицала, питајући:

- Авво Агатоне, где си?

Одговори им:

- Пред судиштем Божијим стојим.

Питају га:

- И плашиш ли се?

Одговори им:

- Увек сам се, колико могу, трудио да се држим свих заповести Божијих; али човек сам, и одакле да знам је ли моје дело угодно Богу?

Упитају га браћа:

- Зар ниси сигуран да је твоје дело по вољи Божијој?

Старац одговори:

- Нисам сигуран, све док не сусретнем Бога. Јер једно је суд Божији, а друго човечији.

И док су хтели да га упитају за још једну поуку, он им вели:

- Учините ми по вољи, немојте сада говорити, јер сам заузет.

И он са радошћу сконча. Јер су га видели да одлази онако како неко поздравља своје пријатеље и вољене.

А имао је у свему велико уздржање и говорио:

- Без уздржања, човек не може напредовати ни у некој врлини.

Штедња

Штедња је избегавање сувишног трошка и, после подмирења само нужних потреба, чување стеченог имања. И наш народ вели: „Ваља чувати беле паре за црне дане“ и још: „У радише свега беше, у штедише још и више“.

Одобравајући штедњу Свето писмо не одређује коликим богатством сме човек да завлада.

Штедња је врлина; али се на то не може позвати онај који би хтео да избегне другу једну дужност: дарежљивост. Дарежљив је човек који помаже сироте и невољне, племените и културне установе и послове. Свето писмо препоручује дарежљивост на многим местима. Апостол Павле овако пише Тимотеју: „Богатима на овом свету заповедај да се не поносе и не уздају у богатство пропадљиво, него у Бога живог. Нека добро чине, нека се богате у добрим делима, нека буду подашни, заједнични“ (1 Тим. 6,17-18). На другом месту опет у Светом писму вели се да: „Господу позаима ко поклања сиромашу“ (Приче 19,17).

Једном другом приликом, када је била потреба, авва Висарион се помоли и пређе реку Хрисороас ходајући по њој и оде на другу обалу. А ја задивљен, направим поклон пред њим, говорећи:

- Шта су осећале твоје ноге, док си ходао по води?

А старац рече:

- До чланака сам осећао воду; а остало је било чврсто.

Лакомост

Лакомост за богатством састоји се у непрекидној, ватреној жељи да се богатство гомила. Тежња за богатством постала је страст.

Богат човек може се и спасти, ако чини добра дела или се одрекне имања, а и сиромаш може пропасти због лакомства. Свето писмо вели: „Гледајте и чувајте се лакомства, јер нико не живи тиме што је сувише богат“ (Лк. 12,15).

Лакомост за богатством која заборавља на све што је свето и узвишено, Свето писмо сузбија и овим речима: „Не сабирајте себи блага на земљи, где мољак и рђа квари, и где лупежи поткопавају и краду: него сабирајте себи благо на небу где ни мољак ни рђа не квари и где лупежи не поткопавају и не краду“ (Мт. 6,19-20).

Тврдичење

Ако штедња постане претерана, онда прелази у порок тврдичења.

Тврдица сматра богатство и новац за циљ живота, а не за средство; он ужива у новцу, иако је то ствар без вредности кад се корисно не употребљава; тврдица не подмирује ни најнужније своје потребе, трпи оскудицу и страх, страда и пропада, иако има средстава да ужива па и другима да помогне. Тврдичење је извор многих грехова. Тврдица који се везао за новац заборавља на Бога, нечовечан је и немилостив према ближњима; неосетљив је према себи лично и неправедан, подао, лажан и неискрен уопште. У намери да задржи грамзивце и среброљупце од ненаситог гомилања новца и богатства, за које им је срце прирасло, Свето писмо вели: „Погледајте на птице небеске, како не сију, нити жњу, ни сабирају у житнице, па их Отац ваш небески храни“ (Мт. 6,26).

Причали су о авви Данилу:

Када варвари у своме походу дођу све до Скита, сви оци се разбеже. А авва Данило каже:

- Ако се Бог не стара о мени, зашто да живим?

И он прође између варвара а они га не примете. Тада он рече у себи:

- Видиш, Бог се постарао за тебе и ниси умро. Учини, дакле, и ти оно што је људско па отиди као и оци.

Расипање

Противан је тврдичењу порок расипања или раскоши. Расипање је лажно и непотребно трошење своје готовине; то је непаметно и лако жртвовање сутрашњих потреба данашњем нашем задовољству и раскоши. Док је штедња врлина и мудрост која води рачуна и о себи и о своме потомству и у садашњости и у будућност, дотле расипање не води рачуна о будућности и ради против личног достојанства. Расипање доноси сиротињу и невољу, а невоља води понижењу, просјаштву, крађи и другим злочинима.

Онај који расипа незахвалан је Богу; греши против себе лично, јер неумереношћу штети и души и телу; долази до жалосног стања, трпи оскудицу, живи на рачун других правећи дугове које никад не може исплатити; греши напослетку и против своје породице коју упропашћује за цео век. Пример расипника имамо у Јеванђељу код раскошног блудног сина (Лк. 15,11-32).

Сматрајући богаство за дар Божиј о коме мора дати тачан рачун Богу, хришћанин најпре избегава тврдичење и расипање, а после од сувишка свога даје сиротима и ближњима.

Сиромаштво

Сиромаштво као и богаство није само по себи ни врлина ни порок, не чини човека ни добрим ни рђавим; а хоће ли бити узрок за једно или за друго, зависи од тога како се човек односи према њему. Сиромаштво је истина теже подносити него богаство, али оно може човека мање повући у грех него богаство. Оно покреће човека на рад, даје му смер-

ност, кротост и трпељивост. Христос је отпочео проповедати Јеванђеље сиромасима, зато што су они били способнији за узвишеније ствари, а о богаташима је, као што смо видели, рекао да је „лакше камили проћи кроз иглене уши, неголи богатоме ући у царство Божје“ (Мт. 19,24).

Хришћанин је дужан да сматра сиромаштво као благо које му је Бог дао ради моралног усавршавања, ради вечног спасења и блаженства. Зато прави хришћанин не рођи на Бо-

га због сиромаштва, него му још захваљује на њему као на благу. И кад га сиромаштво снађе као Божја казна за грех, он захваљује Богу, што га родитељски опомиње, исправља и на пут врлине упућује. Али и кад хришћанин не зна узрок свога сиромаштва, опет зато оно треба да буде за њ јака побуда за напредовање у побожности и врлинама, и најбоље средство за добијање богаства које не трули, тј. за стицање узвишених блага у будућем животу.

ПОЈАМ О ДОБРУ И ЗЛУ

На први поглед изгледа да чинити добро значи чинити задовољство, а чинити зло значи учинити да неко нешто претрпи. Међутим врло често бива да нема добра тамо где су задовољства, и да се човеку не чини увек зло кад му се наноси бол. Лењивцима на пр. Свето писмо вели: „Ко неће да ради, нека не једе“ (Пс. 3,10). Пијаници не дајемо вина у изобиљу, нити варалицу пријатно гледамо да би нас боље могао слагати. Свима тим људима ми не бисмо учинили добра, кад бисмо им учинили оно што они желе и што би задовољило њихове страсти. И обратно хирург кад сече заражену ногу, зубни лекар кад вади зуб, отац или учитељ кад поправљају погрешке, не чине зло, иако за неко време проузрокују непријатност и бол. Има, дакле, случајева кад се чини добро некоме, иако му се наносе болови, и кад му се чини зло, иако се за неко време задовољава. Јеванђелска правила нису дата ради тога да задовољавају наше страсти и попуштају нашим пороцима. Да би хришћани добро разумели ова правила и дужности које имају да испуне према другим људима, треба да разликују истинска добра од лажних. Лажна су добра она која се искључиво састоје у задовољству или материјалној користи, без обзира на моралну вредност. Истинска су добра она која се, без обзира на задовољство или корист, траже ради моралне важности. Права су зла она која руше морално достојанство људи. Привидна су зла она која задају привремени бол, али се откупљују доцнијом накнадом. Према томе горња два главна јеванђелска правила треба разумети тако да она захтевају просвећену вољу која и за себе и за друге тражи само оно што је инстински добро и што се слаже с Христовим моралом, а одбацује што је неморално.

ПОСТ У ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ

Разлог поста објавио је Господ Исус Христос, а и сам је постио 40 дана и ноћи, пред искушења која је савладао у пустињи. Занимљиво је да Исусови ученици (апостоли) нису држали пост за његовог земаљског живота.

Он их је од поста разријешио ријечима: „Могу ли сватови постити док је женик са њима? Него ће доћи дани кад ће се отети од њих женик, и тада ће постити у оне дане“ (Мк. 2, 19-20).

Овим ријечима Он је означио и праву сврху поста: пост је израз жаљења за привремено отсутним Господом и средство припреме за достојан и спасоносан сусрет с Њим, послје тјелесне смрти. Православни вјерници посте и сваку сриједу у години, за потсјећање на Христово хапшење, понижење и злостављање, прије смрти на крсту. Исто тако посте сваки петак у години, молитвено обиљежавајући дан Његове крсне смрти.

Пост се састоји у уздржавању од хране животињског поријекла па се тако поред меса и масти не узимају ни млијечни производи ни јаја.

Црква православна је установила четири вишеседмична поста током године, међу којима се посебно издваја Часни, Васкршњи пост. Он траје седам седмица и пости се, како се то каже, строжије од осталих постова. Многи вјерници прва три дана тог поста не узимају ништа од хране, а за остале дане посну храну приправљају без уља - на самој води.

Посебно се строго пости посљедња, страсна седмица, овог поста - седмица у којој се молитвено обиљежавају Христово страдање.

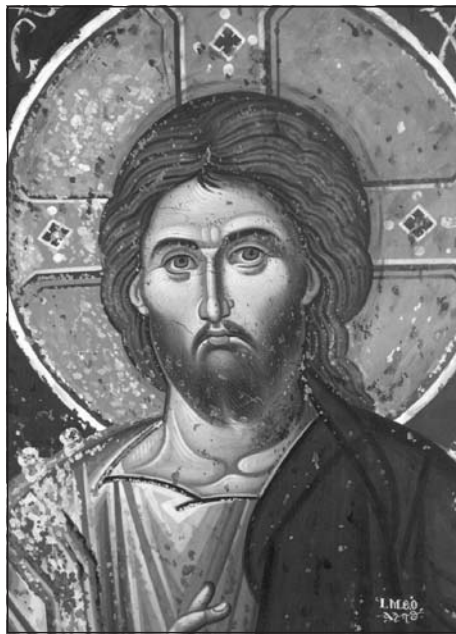
Петак, у тој седмици, дан Његовог распећа, зове се Велики Петак, и обично тај дан вјерници не једу нити шта пију.

Духовна страна поста је свакако важнија од уздржавања од мрсне хране и њу чине појачана уздржавања од лоших помисли, мисли и одрицања од свих лоших дјела.

Молитве личне и оне у храмовима се продужавају додатним молитвама за ври-

јеме Васкршњег поста, а њихов садржај подстиче на велики број метанија (падање рукама и лицем на под) и молитве које се чине клекнувши на кољена.

Православни вјерници посте још Божићни пост, посвећен догађају Христовог рођења, Петровски пост у част апостолског рада и страдања апостола Петра (и осталих апостола) и Госпојински пост, пред уснуће и Успење Пресвете Богородице.

Посте се, редовно, и дани посвећени Часном Крсту (његовом налажењу, подизању) и Крстовдан, пред Богојављење.

Постови су посебне прилике за вјернике да приме Свету Тајну Причешћа, највећу могућу помоћ за исправљање човјековог живота, а овој Светој Тајни претходи Света тајна Исповјести грјехова - са покајањем и одрицањем од њих.

Црква може наложити и ванредни пост, у неким општим лошим или кризним околностима - као средство усрднијег обраћања милости Божјој.

Милан Церовина

ПЕТАР И СЕЉАК

(истинити догађај)

Наиђе цар Петар на сељака у шуми. Сељак сече дрва. Цар вели: „Бог ти помогао, сељаче!“ А сељак вели: „Баш ми је и потребна Божија помоћ“. Цар упита: „Је ли ти велика породица?“ „Имам код куће два сина и две кћери.“ „Па није ти велика породица. На шта трошиш новац?“ „Новац делим на три дела: једним отплаћујем дуг, други дајем у зајам, трећи бацам у воду.“ Цар се замисли и не успе да одгонетне како то старац и дуг отплаћује и на зајам даје и у воду баца. А старац вели: „Дуг отплаћујем - храним оца и мајку, на зајам дајем - храним синове, у воду бацам - кћери подижем“. Цар вели: „Промућуран си ти, старче. Сад ме изведи из шуме у поље, не могу да нађем пут“. Сељак вели: „Наћи ћеш и сам пут; иди право, затим скрени удесно, а затим улево, затим поново удесно“. Цар вели: „Ја то твоје умовање не разумем, одведи ме“. „Ја, милостиви господине, немам кад икога да водим: наш кметски дан је скуп.“ „Па, ако је скуп, платићу га“. „Ако ћеш платити - повешћу те.“ Седоше у цезе, кренуше. Цар стаде путем припитивати сељака: „Јеси ли ти, сељаче, кадгод далеко путовао?“ „Понекуд сам одлазио.“ „А јеси ли видео цара?“ „Цара нисам видео, а желео бих да га видим“. „Па лепо, чим изађемо у поље - видећеш цара.“ „А како ћу га познати?“ „Сви ће бити гологлави, само ће цар имати капу.“ И стигоше они у поље. Угледаше људи цара - сви поскидаше капе. Сељак разрогачио очи, а не види цара. И он упита: „А где је цар?“ Вели њему Петар Алексејевич: „Видиш, само смо нас двојица с капама - неко је од нас двојице цар“.

ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ (1813 - 1851)

У освитку дана 1. јула 1813. године, на Његушима, у кући најмлађег брата владике Петра I, Тома, огласила је пушка долазак на свет још једне мушке главе, која је била тако потребна овом гнезду ратника. И ко се надао да се тога дана у лицу малог Рада Томовог родио троструки владар: духовни и световни владар Црне Горе и Брда и владар у „царству појеизије“.

Као дете од непуних десет година пошао је Раде Томов на свој тешки животни пут, када је дошао у манастир на Цетињу код свога стрица Петра I. Узевши га себи за наследника, Петар I га шаље у Боку Которску да у школи, која је била на Топли, продужи своје образовање које је започео у манастиру на Цетињу. Пошто је тамо провео пуне две године (код учитеља Јосифа Троповића) долази на Цетиње. У то време Његошев учитељ је Сима Сарајлија. Од 1827. до 1831. године Сима је најозбиљније насотјао да, на један необичан начин, пружи своме ученику што више знања. Симинова школа, без система и метода, била је шпартанска школа пренесена из класичног света у Црну Гору. Шетајући се по Цетињском пољу и околним брдима, или у соби, Сима је своме ученику причао истовремено о старој Јелади и Риму са борбама у Србији; бацали камена с рамена, трчали и гладовали. А када су седом владике скретали пажњу на чудног учитеља, он би слегао раменима и говорио: „Симо, ка Симо!“ Но и тако нередовно и несистематско образовање би убрзо прекинуто. Док су његови вршњаци у Црној Гори слободно проводили своје младићке дане, а његови вршњаци европских владарских кућа крстарили по онда културним центрима трагајући за науком и уживањима, судбина је рано позвала

младог Рада на управу државе. Године 1830., уочи Лучина-дне, око поноћи, занемоћа владика Петар I. Наслоњен на грудима свога синовца Рада, без речи му даде кључеве свога

сандука, а тиме световну и духовну власт Црне Горе. А када је владика у зору издахнуо Раде већ беше формални, а када се другог дана закалуђеорио и узео име свога стрица, Петар II, постаде и стварни владар Црне Горе у 18. години! Пошто је постао архимандрит, буде у 21. години живота посвећен у Петрограду за владикау црногорскога (1833) и тада почиње његово стварно управљање земљом.

Обдарен ретком физичком лепотом (Леп ка владика Раде - говорило се у Црној Гори), необичном бистрином и проницљивошћу, као и љуба-

вљу за слободом, Његош је учинио малу револуцију у Црној Гори у политичком и културном погледу. Он је учинио крај старом, патријархалном владању, по коме је свако племе сачињавало једну малу републику. Чим је дошао на власт отерао је „губернадура“ (који се односио као суверен под врховном влашћу митрополита) и узео сву власт у своје руке. Затим основа Сенат од дванаест племенских владара (као „Велики суд“ за целу земљу) коме је он лично председавао. За себе установи дворску стражу од тридесет „перјаника“, које је изабрао из најбољих црногорских кућа. Даље је основао прву јавну школу а исто тако и прву штампарију на Цетињу (1834) (коју је донео из Русије, као и велики број књига). А да би имао новаца да плаћа сенаторе и судије, као и да издржава школу и штампарију, он уведе стални порез, кога до тада не беше. У извођењу ових реформи био је врло строг. Необуздане и непослушне, а таквих је било, строго је кажњавао („За крадњивце је имао готова вешала, а за издајника и убицу пушчано зрно“). Својом строгошћу и доследношћу он је „успео да покори најнепокорније племе на свету, Црногорце. И непокорни синови Карадага, који по природи не трпљаху никаквих стега, поклонише се и покорише се његовом ауторитету јунака победника и ованчаног српског песника“.

Као владика и господар Црне Горе, као и уопште у животу, Његош је имао тешких часова. У једном писму (с краја 1847) он проклиње час „у који је скочила ова искра у наше Горе из гомиле пепелх величине Душанове, рашта и она није умрла ће се огњиште српско угасило“. Знајући да је Црна Гора „једна сламка међу вихорове“, он је тежио, и у том смислу ра-

ЧУДО СВЕТИТЕЉА НИКОЛАЈА

дио целог живота, да се сва српска племена ослободе туђинског јарма и уједине. У том циљу био је у сталном рату с Турцима (Жабљак, Грахово), помагао Херцеговачки устанак; са Аустријом, због Боке и граничних сукоба, био је у сталној преписци, а са Србијом склапао савез за ослобођење свих покрајина. И са Русијом, својом покровитељицом, долазио је у честе неприлике, јер га је, због својих интереса, често остављала на цецилу. Но, и ту је владика излазио као победилац. Руску помоћ од 1000 дуката годишње, повећао је на 9000.

Сатрвен тим борбама, владика је рано оболео од туберкулозе. На годишну дана пред своју смрт, он већ о њој размишља. У једном писму вели: „Моја је идеја међу небесима и гробницом лећела и ја сам смрт овако разумио: или је тихи вјечни сан, који сам боравио пређе рођења, или је лако путовање из свијета у свијет и причислење бесмртном лику, и вјечито блаженство“. И када је трошно тело било већ при крају, вечити дух овога генијалног мислиоца био је још увек бодар. На две недеље пред смрт пише Вуку: „Давно би на ваше писмо одговорио, да ми мртвило даде, него из каквог вам стања пишем доста је оволико, јербо када тијело страда и стење, душа се вије у олујама“.

Пошто је тражио лека у Италији (у Неапољу - првих месеци 1851. године, о чему пише Љ. Ненадовић у својим Писмима из Италије), и није га нашао, владика се врати на Цетиње. А када му је сасвим позлило, на три дана пред смрт, хтеде да пође у Котор лекару, али није имао снаге. Послали су само по лекара, који пође, али на половини пута прими вест да је владика преминуо. Пошто је пред главарима изразио своју последњу жељу, да живе у слози и љубави међу собом, владика је издахнуо у 38. години живота, 19. октобра 1851. године, у времену када се највише ствара.

Душан М. Дачић

Неколико година у назад, у Сојетској Русији, при сеоској цркви Светитеља Николаја чудотворца, живео је, један благочестиви свештеник, необично поштујући угодника Божијега, Николаја чудотворца.

Да не би изазвао злобу и навукао немилосрдну освету крвавих бољшевика на невиног свештеника, ако би он био случајно још у животу не означавамо му место живљења и име његово не помињемо.

Бољшевици су били необично узнемирени и силно огорчени његовим смелим и неустрашивим проповедима; но задуго нису имали одлучности, да га отворено прегазе, због превелике љубави, коју је овај ревносни пастир уживао међу својом паством.

Ипак, на крају, шест црвеноармејаца били су послати, да га затворе.

Они су неопажено, ноћу, упали у свештеников стан, затворили „баћушку“ и у брзом аутомобилу повезли га у најближи град, где је имао бити подвргнут најстрашнијем саслушању.

Спроводећи тако свештеника, црвеноармејци су имали тачнога сазнања о његовој особеној љубави према Светитељу и настављајући пут, цинички су му се подсмевали:

„Ну, размишљамо, попе, о том, да ли ће ти помоћи твој Николај чудотворац“.

На то им је смирено одговорио: „У свему је воља Божја, браћо“.

На аутомобилу прсну гумени точак...

„Неразумни мисар, како ти помаже твој Никола чудотворац“ - продужавали су и даље свирепи да се смеју црвеноармејци: „Ништа попе. Не обеспокојавај се. Поставићемо ми

други точак. Имамо их доста у резерви“. А неизмењени одговор свештеников, још смиренији, гласио је: „У свему је воља Божја, браћо“.

Заменили су точак и пошли. Али на велико изненађење и чудо црвеноармејаца, и овај други прсну, услед чега ће један између њих, са упадљивом збуњеношћу, рећи: „Па ми, баћушка, нећемо никад стићи на циљ“. „У свему је воља Божија, децо“, понови свештеник.

Заменили су и овај други точак и кренули даље. Али им се, сада, одједном, сломи осовина, тако да је више ићи, ма и један корак, било савршено немогуће.

На црвеноармејце нападе прави ужас и они, обузети самртним страхом, почеше молити свештеника: „Врати се, оче, назад врати. Опрости нам и помоли се, Богу, за нас грешне!“

„Баћушка“ сиђе с аутомобила и врати се натраг у село. Путовао је целу ноћ. Стигао је у зору. На само јутрење.

Ништа не примећујући, стари црквењак је, звонима црквеним, побожно објављивао јутрење; и свештеник, ушавши у цркву, као и обично, свршио је јутрење и литургију.

После литургије, изговорио је, са амвона проповед, како га је дивно спасао Светитељ Божји, Николај чудотворац. Говорио је исто тако, како су га шест изгубљених душа молили да се Богу за њих помоли. И завршио је: „Помолимо се браћо и за њих“.

А из народа, који је био испунио цркву, чуо се блажен, покајнички глас: „Ми смо сви овде, баћушка“.

*„Воскресноје чїненїе“
Игум. Мих. Новаковић*

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ДИМИТРИЈА

Димитрије, кафеџија у Цариграду, беше младић од својих двадесет и пет година, врло леп, снажан, и честит по животу. Због тих особина и преданости завиђаху му стално турске бадавације, који често долажаху у његову кафану. Ови Турци су много пута по-

чега по закону он треба или да да крв за крв, или да буде погубљен, или да се потурчи. Везир нареди те Димитрија доведоше на суд. И рече му везир: Ево те оптужују и сведоче против тебе; шта имаш да кажеш у одбрану своју? - Млади Димитрије без

ченика врате к њему. Везир љубазно дочека мученика, и поче му благо и умиљато говорити и обећавати му положаје, почаст и много злата, само да се одрекне Христа и потурчи. Но храбри мученик се не даде завести тиме, већ смело и неустрашиво изобличи њихову муслиманску веру. Тада га везир предаде у руке његовим тужиоцима и клеветницима. Они га одведоше у кафану где беше мноштво Турака; и сви га они стадоше на разне начине наговарати да се потурчи. Но мученик остаде чврст и несавитљив, а њих и њихову веру изружи. Међутим везир нареди те мученика поново доведоше преда њ. И опет стаде везир саветовати мученика да прими њихову веру; при томе се служаше и ласкама и застрашивањима. Али пошто све то би узалуд, везир остави мученика још за једно суђење.

На овом последњем суђењу везир се из све снага труђаше да мученика толико застраши, еда би овај променио вером. Али мученик и овога пута остаде чврст као дијамант. Тада везир изрече пресуду: да Димитрије пред својом кафаном буде погубљен мачем. То би учињено, и свети Димитрије доби од Господа Христа неуваљив венац мучеништва. А у току три наредне ноћи, по читаву ноћ небеска светлост сијаше над светим телом мучениковим. Један хришћанин покуша ноћу да узме свете мошти мученикове, али га стражари ухватише, избише, и новчано оглобише.

Молитвама светог мученика Димитрија нека Господ све нас удостоји Царства небеског. Амин.

*Из Житија свейих
за јануар*

кушавали на разне начине да Димитрија одврате од вере у Христа и потурче, али увек без успеха. Једнога дана ти се Турци напише у кафани и потукоше међу собом, при чему један између њих би рањен ножем. А Димитрије и остала послуга зађоше међу Турке, трудећи да их разваде и умире, на шта су по царским законима о кафанама имали право и дужност. Пошто их најзад развадише, они их испратише из кафане.

Међутим сутрадан ти пакосни Турци пронађоше једног утицајног Турчина, преко кога лажно оптужише Димитрија код везира да је, тобож, он ножем ударио Турчина, због

икаквог страха изложи везиру како је текла цела ствар. На то му вези рече: Имаш да бираш једно од двога: или да се потурчиш, или да будеш погубљен. - Димитрије сасвим слободно и мушки одговори: Нити сам се родио Турчин, нити ћу постати Турчин, па шта ми Бог да! Ја сам се родио хришћанин, и хоћу да умрем хришћанин.

Када везир виде да је Димитрије непоколебљив у својој хришћанској вери, он донесе одлуку да Димитрије буде погубљен мачем. Целати одмах узеше Димитрија и поведоше на губилиште. Али када беху близу губилишта, стиже везирово наређење да му-

О ЈАВЉАЊУ ВАСКРСЛОГ ГОСПОДА

Васкрсење Христово основна је истина наше вере. Што је темељ за зграду, то је васкрсење Христово за нашу веру. Од истинитости васкрсења зависи истинитост наше вере и нашег спасења. Јер, ако Христос није васкрсао, онда Он није био Бог, онда ми нисмо искупљени, онда смо још у ропству сатани, греху и смрти, онда је небо за нас још увек затворено, онда са Богом још нисмо измирили; напоследку - онда је узалудна вера наша. Овако резонује и овакав закључак изводи свети апостол Павле у својој првој посланици Коринћанима, па на крају радосно узвикује: „Али Христос васкрсе из мртвих и јави се многим“ (15, 1 - 20).

У Васкрсење Христово ни апостоли у почетку нису веровали. Иако им је Господ унапред у више прилика јасно рекао шта ће се са Њим догодити: да ће Га убити, али да ће трећег дана васкрснути (Мт. 16,21; 17,9; 17,23; 20,19; Мк. 8,31; 9,9; 10,34; Лк. 9,22; 18,33), апостоли су у почетку са неповерењем примили вест о васкрсењу свога Учитеља. Тако, кад је Марија Магдалина испричала апостолима како јој се у недељу рано код гроба јавио Господ (Јн.20, 11-17), они јој не повероваше (Мк. 16, 9-11). Исто тако не повероваше ни казивањима жена мироносица о виђењу два анђела и њиховом саопштењу да је Господ васкрсао (Лк. 24, 1-11). Не повероваше ни казивањима Луке и Клеопе о јављању Господа у недељу вече на путу за Емаус (Мк. 16, 12-13). Кад се потом Господ јавио десеторици ученика, без Томе, и ови то после испричали Томи, он није поверовао, него је рекао: „Док на рукама Његовим не видим ране од клинова и не метнем прста свога у ране од клинова, и не метнем руку своју у ребра Његова - нећу веровати“ (Јн. 20,25).

Томино уверење у васкрсење Христово

Свето Еванђеље описује како се и Томи пружила прилика да се увери у истинитост васкрсења Христовог. У осми дан по васкрсењу, кад су апостоли били сакупљени, и Тома с њима, изненада се појавио васкрсли Господ, поздравио их речима: *мир вам*, а потом се обратио Томи и

рекао: „Пружи прст свој овамо и види руке моје, и пружи руку своју и метни у ребра моја, и не буди неверан него веран!“ А Тома Му одговори и рече: „Господ мој и Бог мој!“ На то му Господ одговори: „Зато што си ме видео, поверовао си? Благо онима који не видеше, и вероваше!“

Неверовање Томино од великог је значаја за утврђивање истине Христовог васкрсења.

Све што Господ ради, чини премудро и са планом. И оволико неверовање у Ње-

гово васкрсење било је по Његовом плану: да се истина Његовог васкрсења што боље докаже и утврди. Како је тај план премудро замишљен и извођен, сведочи тешко пробијање истине преко све већег броја лица: није се поверовало казивању једне особе (Марије Магдалине), није се поверовало двојци (Луки и Клеопи), није се поверовало неколицини (мироносицама: Марији Јаковљевој, Јовани, Саломии и још неким, које се поименце не наводе у Еванђељу), напоследку - један није поверовао десеторици! То је био врхунац неверовања, али у исто време и капитулација пред истином, изражена речима неверника: „Господ мој и Бог мој!“ Зато неверје Томино црквени песник „Добрим“ назива: „О добро неверије Томино, оно срца верних у познање (истине васкрсења) приведе“ (IV стихира на Господи возвах). Песник то назива чудом, које је сигурну веру родило: „О преславног чуда, неверије сигурну веру роди“ (I стихира на стиховње).

По своме васкрсењу, Господ је провео са ученицима четрдесет дана и за то време јављао им се много пута. Сва та јављања нису у Еванђељима споменута нити описана. Тако, није споменуто једно јављање скупу од пет стотина и више особа, о коме сведочи свети апостол Павле (1 Кор. 15,6). Али и онолико колико је наведено, довољно је да сваког увери у истинитост васкрсења Христовог. Заиста, нема истине која је тако доказана и учвршћена, као истина васкрсења Христовог.

Научимо се на примеру апостола Томе, па не захтевајмо да прво видимо и тек после верујемо, јер вера наша на чврстом темељу васкрсења Христовог почива. Зато верујмо у све истине свете вере наше и тиме заслужимо да нам Господ, кад изађемо пред Њега, каже: „Благо вама који не видесте и веровасте!“

СВЕЋА

*Чули сје да је казано:
око за око и зуб за зуб.
А ја вам кажем да се не бранише
ода зла. (Мтл. 5, 38-39)*

Догодило се то у време господара. Господара је било свакојаких. Било их је који су на самртном часу и Бога помињали и сажалеваали чељад, а било је и паса, далеко им лепа кућа. Али, није било горих старешина од оних који су постали од крепосних сељака, их, кад се тиква покондири! И они су загорчавали живот. Обрео се такав управитељ на спахијском имању. Сељаци су кулучили спахији. Земље је било много, и земља је била добра; и воде, и пашњака, и шуме, свега би било довољно за све - и за спахију и за сељаке, али је спахија поставио за управитеља свога слугу са друге баштине. Приграбио управитељ власт и сео сељацима на грбачу. Имао је породицу - жену и две удате кћери - згрнуо је паре: могао је да живи и ужива и да не греша душу, али је био завидљив и огрезао у грех. Почео је тиме што је стао терати сељаке да кулуче више него што су морали. Направио је циглану, све је - и жене и мушкарце - сатирао радом, а циглу је продавао. Ишли су сељаци к спахији у Москву и жалили се, али нису ништа постигли. Вратио је сељаке неудољивши им и надале му је остављао раздрешене руке. Дознао је управитељ да су сељаци ишли да се жале и почео је да им се свети за то. Сељацима је живот постао још несноснији. Напало се међу сељацима слабића: почеше потказивати управнику један другог и један другом подметати. И сав се народ ускомеша, а управитељ се помами. Преврши Дара меру, и доживе управник да га се људи почеше бојати као љуте звери.

Прође он селом, а сви се од њега, као од вука, склањају, куда било, само да му на очи не изађу. Примети то управник и још више се помами због тога што га се људи плаше. И батинама и радом дозлогрдио је народу, и много мука задао сељацима. Дешавало се да су уклањали такве злотворе; и о томе су сељаци почели зуцкати. Окупе се негде у крај, и они одважније веле: „Докле ћемо трпети нашег злотвора? Макар и сви настрадали, није грехота убити таквог!“ Окупише се једном сељаци у шуми пре Ускрса; послао их управитељ да прочисте спахијску шуму. Окупили се на ручак, заподенули разговор. - Како ми - веле - сада да живимо? Убиће душу у нама. Измрцварио нас је радом: ни дању ни ноћу, ни нама ни женама не даје да предахнемо. А ако му само нешто није по вољи, закера, батина. Семјон је умро од његовог батинања. Анисим је у кладама свиснуо. Шта ћемо још дочекати? Доћи ће овамо навече, почеће поново да вршља - треба га смаћи с коња, млатнути секиром и квит посла. Закопати га негде као пса и замести му сваки траг. Али погодба: сви за једног, никог не издати! Говорио је тако Василиј Минајев. Више од свих био је киван на управника. Шибало га је сваке недеље и жену му је преотео, узео је за куварицу. Поразговорише се тако сељаци, а увече стиже управитељ. Дојаха и одмах стаде закерати да нису секли како ваља. Нађе у камару липу. - Ја вам - вели - нисам наредио да сечете липе. Ко је исекао? Казуј или ћу вас све испребијати! Стаде истраживати у чијем је реду била липа. Указаше на Сидора. Премлати управитељ Сидора тако да му је лице било све у крви. Ишиба корбачем и Василија зато што му је камара била мала. Одјаха кући. Окупише се опет

увече сељаци, и Василиј стаде говорити - Ех, и то ми је народ! Нису то људи, већ врашци.

„Залећи ћемо. Залећи ћемо“ - а кад је требало показати се, сви под стреху. Тако су се врашци спремали на јастреба: „Нећемо одавати, нећемо одавати, залећи ћемо, залећи ћемо један за другог!“ А само што се јастреб устремио, сви у коприве. Тако јастреб ухвати оног који му је био потребан и однесе га. Излетеше врашци: „Див, див!“ - недостаје један. „Кога нема? Вањке. Ех, тако му и треба. Шта ће нам“. Тако и ви. Не одавати, не одавати! Чим се он окомио на Сидора, требало је да нагрнете и да му смрсите конце. А не: „Не одавати, не одавати, залећи ћемо залећи ћемо један за другог!“ - а чим се устремио, ви у шипраг. Стадоше сељаци тако говорити све чешће и чврсто одлучише да смакну управитеља. На велику недељу поручи управитељ сељацима да се спреме за кулук и да на Ускрс узору земљу за сејење овса. Увреди то сељаке и окупише се они на Велику недељу код Василија у задњем дворишту па се поново стадоше договарати. - Зар је он заборавио на Бога - веле - и кад је дотле дотерао треба га доиста убити. Макар сви настрадали! Дође к њима и Петар Михејев. Кротак је човек био Петар Михејев и није одлазио на договоре са сељацима. Дође Михејев, саслуша шта они говоре и рече: - Наумили сте, браћо, да учините велики грех. Упропастити душу - није мала ствар. Упропастити туђу душу лако је, али шта је са својом? Он злочини, зло ће и дочекати. Трпети, браћо, треба. Те речи наљутише Василија. - Ухватио се - вели - за једно па једно: грех је убити човека? Грех је убити доброга човека, а оваквог пса и Бог заповеда. Бе-

сног пса треба убити из самилости према људима. Не убити га - био би већи грех. А што он обогаљује људе! Ако и настрадамо, то је ради људи. Људи ће нам рећи хвала. А ако се будемо скањерали, све ће нас обогаљити. Којештарије, Михејичу, причаш. Зар ће бити мањи грех ако на Христов празник одемо на рад? Ти сам нећеш отићи. И проговори Михејич. - Зашто да не идем? - вели. Кад ме шаљу, отићи ћу да орем. Нећу себи орати. А Бог ће знати чији је грех, само да ми њега не заборавимо. Ја - вели - браћо, не говорим по својој памети. Кад би нам било наређено да на зло узвраћамо злом, тада би нам и Бог дао такву заповест; а нама је друкчије наређено. Ако почнеш зло истребљивати, оно ће у тебе прећи. Није мудро убити човека, јер ће крв прионути за душу. Убијеш ли човека - душу ћеш своју окрвавити. Мислиш убио си рђавог човека, мислиш зло си искоренио, кад погледајдер, себе си у горе зло увалио. Повинуј се злу, и зло ће се повиновати теби. Тако сељаци ништа не решише: поделили су се у назорима. Једни су били истог мишљења као и Василиј, други су се слагали са Петром да не треба починити грех, већ трпети. Прославили сељаци први дан Ускрса. Увече дођоше старешина и надзорник и говоре - Михаил Семјонич, управитељ, наредио је да се сутра спреме сељаци, сви да ору за сејење овса. Обиђе старешина са надзорником село, саопшти свима да сутра изађу на орање, ко преко реке, ко дуж друма. Јадиковаху сељаци, али се не усуђиваху да се оглуше, ујутру се одвезоше са ралицама, прихватили се орања. Из цркве звона зову на јутрење, народ је одувек светковао - а сељаци ору. Пробуди се Михаил Семјонич, управитељ, не беше рано, пође по домазлуку; опремили се, дотерали укућани - Жена, кћи удовица (допутовала за празник); упрже им слуга кола, одвезоше се

на литургију, вратише се; пристави слушкиња самовар, дође и Михаил Семјонич, седоше да пију чај. Попи Михаил Семјонич чај, запали лулу, позва старешину.

- Па, збори, јеси ли извео сељаке на орање?

- Извео сам, Михаило Семјоничу.

- Јесу ли сви изашли?

- Сви су изашли, сам сам их распоредио.

- То што си их распоредио распоредио, али ору ли? Отиди и види, и кажи да ћу доћи после ручка, да сваки пар рала узоре десетину, и да ваљано ору! Ако нађем да је лоше узорано, нећу се обазирати на празник!

- Разумем. И таман крену старешина, али га Михаил Семјонич врати. Врати га

Михаил Семјонич, па се преомишља, хтео би нешто да каже, али не зна како. Двоумио се, двоумио и вели: - Знаш шта, послушај још, шта они, разбојници, говоре о мени. Ко ме грди и шта говори - све ми испричај. Ја њих, разбојнике, познајем, не мили им се да раде, само би да пландују, само би да беспосличе. Само би да ждеру и да празнују - то они воле, а не мисле да ће се закаснити ако се не упозоре на време. Зато и послушаш шта говоре, шта ко вели, о свему ме извести. Ја то морам знати. Иди и пази да ми све испричаш, ништа да не затајиш. Окрену се старешина, изађе, попе се на коња и одјаха сељацима на њиву. Чула управитељка мужев разговор са старешином, дође мужу и стаде га молити. Управитељка је била кротка жена, добра срца. Кад год је могла, одобровољавала је мужа и залагала се за сељаке. Приђе мужу и поче га молити.

- Драги мој, Мишењка - вели - на велики дан, празник Господњи, не греши, Христа ради, пусти сељаке. Не послуша Михаил Семјонич женине речи, само јој се подсмехну. - Ама одавно те - вели - није корбач помиловао, те си се и те како осмелила, забадаш нос куд не треба. - Мишењка, драги мој, ружно сам те сањала, послушај ме, пусти сељаке! - Ма, кажем ја: види се, ваљано си се подгојила, мислиш, неће моћи корбач да подохвати. Пази! Расрди се Семјонич, распали жену упаљеном лулом по зубима, отера је, нареди да изнесе ручак. Поједе Михаил Семјонич пихтије, пирог, шчи са свињетином, печено прасе, резанце на млеку, попи вишњевачу, заслади слатким пирогом, позва куварицу, посади је да му пева, а он узме гитару и стаде је пратити. Седи Михаил Семјонич расположен, подригује, превлачи преко струна и шали се са куварицом.

наставак на страни 54

ГОСПОД ДОЛАЗИ

Говори Христос: „И како је било у време Нојево онако ће бити у дане Сина човечијега: јеђаху, пијаху, жењаху се, удаваху се до оног дана кад Ноје уђе у ковчег, и дође потоп и погуби све.

Тако као што би у дане Лотове: јеђаху, пијаху, куповаху, продаваху, сађаху, зидаху; а у дан кад изиђе Лот из Содома, удари огањ и сумпор из неба и погуби све. Тако ће бити и у онај дан када ће се појавити син човечији“ (Лука 17,26-30).

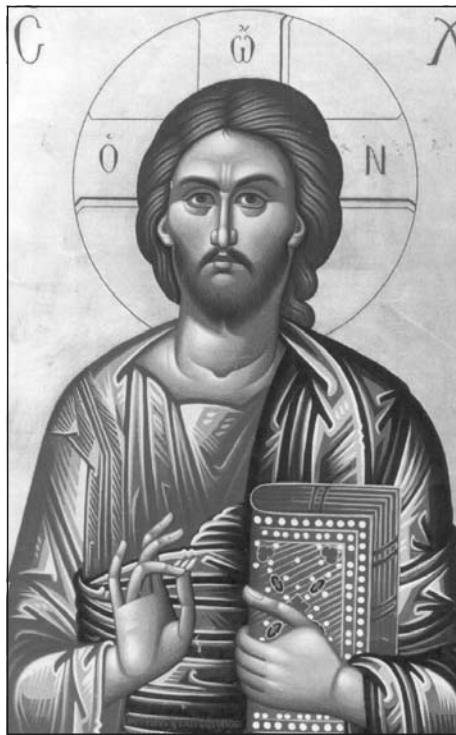
Доба праоца Ноја је било време покварености људи. Та поквареност људи је била тако велика да се Бог раскајао што је уопште створио човјека.

Човјек је од самог почетка био склон злу, али Бог није заборавио да да човјеку могућност да буде добар. Но, поквареност и грех људи су временом толико постали велики да је Бог решио да казни не само људе но и земљу и животиње. И оставио је људима 120 година да се покају. Но док је Ноје градио ковчег (барку која тајанствено представља цркву Божју) његови савременици су се њему подсмјивали. Но кад је људско безаконје навршило мјеру и кад се напунила чаша стрпљења Божјег - изби тад потоп. Ослануо је лијепо, сунчан дан, али око подне страхан црни облак прекри небо. Настаде помрчина као да је ноћ и уз језиво бучење отворише се небеса и киша поче падати 40 дана и ноћи и „све што имаше душу живу у носу, све што бијаше на суку, помрије“. Шта је тад било користи од запомагања и суза?

Исто тако се десило са Содомом и Гомором. После бјекства Лота из Содома и када у овим безбожним градовима више не бјеше ни једног праведника, пусти Господ с неба огањ и сумпор на ове градове. И тада су узалудна била запомагања и сузе.

Исто тако се и данас дешава. У овом 20. вјеку дошла су два свјетска рата, као казна и опомена људима да се врате Богу, међутим како се који рат завршио, људи су били све гори и све се више удаљују од Бога. Тако је и данас пронађено оружје за масовно уништавање људи - атомска бомба. Па иако је већ било упо-

требљено то оружје, иако се зна које ће све последице да наступе за људе ако би се оно данас употребило, ипак су људи стално повећавали количину тог оружја! Зар ће га данас бацити у воду? Па иако оно стално лебди човјеку над главом, да ако би га човјек употребио буде збрисан са лица земље, ипак данас људи безбрижно животаре, подсмјивају се онима који их упозоравају да то оружје може бити употребљено. Да, као што су се подсмјивали

јавали савременици праоца Ноје његовим упозорењима. Људи данас мисле да ће те страхоте друге погодити и да ће то њих мимоићи, не марећи много за пропаст других. Довољно је само рећи да једна данашња стандардна нуклеарна бомба од 20 мегатона је 1000 пута снажнија од оне бачене на Хирошиму и она би, ако би се употребила могла уништити на земљи највеће градове свјета. А досадашње проба атомских бомби биће узрок рађања дефектне дјеце хиљадама година. Ов-

де би се могло навести тумачење апостола Петра: „А бејаше и лажних пророка у народу, као што ће и међу вама бити лажних учитеља, који ће унети јереси погубити, и одрицаће се Господара који их искупи и доводиће себи наглу погибао. И многи ће поћи за њиховим нечистотама, због којих ће се хулити на пут истине. И у лакомству искоришћаваће вас варљивим рјечима. Њихов суд одавно не доцни, и њихова погибао никад не дрема. Јер кад Бог не поштедје ангеле који сагријешисе, него их баци у окове мрака пакленог и предаде да се чувају за суд. И првог свјета не поштедје него сачува Ноја, проповједника правде, и седморо са њим, наведе потоп на свјет безбожнички“ (II Петр. 2,1-5).

Из овог Петровог тумачења се види, да као што је и прије било људи који нису вјеровали, тако је било и после васкрсења Христовог, тако је и данас. Међутим, апостол Петар говори шта се догодило таквим људима који су одрицали Бога, и не само људима но и ангелима. Исто ће се тако десити и са данашњим безбожним родом.

И као што је у Нојево време Бог створио завет са њим јер је једини који је вјеровао а остале казнио, тако ће бити и о другом доласку Господа Христа. Склопиће завет са побожнима, а безбожни ће страдати као што то бјеше у првом страдању свјета.

Тада „људи ће умирати од страха и чекања онога што иде на земљу; јер ће се и силе небеске покренути. И тада ће угледати сина човечијег гдје иде на облацима са силом и славом великом“ (Лука 21,26-27).

И тада ће бити узалудна запомагања и сузе.

А до тада нек садашње човјечанство гаји варљиву и сулуду наду да до колективног самоубиства човјечанства неће доћи без обзирар на присутну мржњу у срцима људи и застрашујући арсенал наоружања. А историја нам свједочи да је, не тако давно, цео један велики народ следио вођу манијака који је дисао убиством и желио да освоји и покори сав

свјет. Да је он имао нуклеарно оружје сигурно би запалио сав свјет. Ако не он, сигурно ће се сутра наћи опет неки вођа и народ који неће бити нормалан и притиснуће дугме да запали сав спремљени експлозив.

Ноћ - то је сатанско царство духовне таме, које се приближава и спрема да захвати цјелокупно човјечанство. Тада ће живот вјерујућих бити тако тежак, да ће они, без обзира на своју грешност, и заборавајући страх од Суда који се приближава, клицати: „Да, дођи, Госпode Исусе!“ (Откр. 22,20).

Ево, ријечи нас Божије опомињу: „Крај дође, крај дође, уста на те, ево дође. Дође јутро теби становниче земаљски, дође време приближи се дан кад ће бити полом, а не јака горска. Сад ћу одмах излити јарост своју на те, и навршићу гњев свој на теби и судићу ти по твојим путовима и обратићу на те све гадове твоје. Неће жалити око моје нити ћу се смиловати. Даћу ти по путовима твојим и гадови ће твоји бити усред тебе и познаће да сам ја Господ који бије. Ево дана, ево дође, јутро наста, процвате прут, поноситост напуни“. Да, кад људска поноситост напуни. „Мучах дуго, чињах се глух, устезах се; али ћу сад викати као жена кад се порађа и све ћу потрти и истребити“.

Данашње мрачне свјетске силе, језиве и зоранне, вуку се као поворке тамних сјенки, подижу свуда засједе зла, и као гладне хијене вребају из кутова свога мрака. Блену њихове злокобне очи и траже своје жртве... Ето пакла - пакла на земљи, руковођен демонизираним човјечком. А греси и њихове последице вуку стално цео људски род у катастрофе; најзад у неминовну трајну пропаст. Јер пожари мржње на све стране свјета све више бјесне и уништавају. И њен тамни покров прекрива цео људски род. Сва земља је у мраку... Разум се угасио. И како болно одзвањају рјечи Спаситеља кроз пустош тмине: „О, тешко теби Хоразине! Тешко теби Витсаидо... Тешко теби Јерусалиме, који си био похођен, а ниси схватио!“ Катастрофа свјета ближи се... Јер мржња је надвладала љубав.

„Маран Аџа“
јером. Калистирај

О ГРЕХУ

Грех је свесно и слободно преступање моралног закона или Божије воље. „Грех је безакоње“, вели апостол Јован (1 Јов. 3,4). Грех није само одрицање врлине и немање љубави него је то вршење зла и показивање мржње.

Грех је преступање, гажење моралног закона, као што је кривица преступање, гажење грађанских закона. Грех се разликује од кривице тиме што она не обухвата мисли и жеље, већ само дела и речи, а грех обухвата и дела, и речи, и мисли, и жеље.

Постанак и узроци греха. - Грех, по Светом писму, постаје због злоупотребе слободне воље разумних бића, која их удаљава од Бога. Тако су пали виши духови, као и наши прародитељи, од којих је грех прешао на цео род људски.

Извор је свију грехова у људској саможивости или егоизму, јер је овај потпуно противан хришћанској љубави из које се рађају само врлине.

Узроци греха могу долазити од човечијег тела, од његовог духа и од штетних утицаја. Телесни греси су пожуде и страсти. Духовни греси су самохвалисање и охолост. Грех могу произвести и штетни утицаји: спољашњи свет (неваљало друштво, рђави примери) и непријатељ нашег спасења, зао дух или ђаво, који по речима Светога писма „као лав ричући ходи и тражи кога да прождере“ (1 Петр. 5,8). Ђаво може човека да наведе на зло, да га одврати од Бога и моралног закона, ако му човек потчињава своју вољу. Разуме се, ако човек верује у Бога и живи по Божјој вољи и моли се Богу, ђаво му не може наудити, јер ђаво нема неограничене власти над човеком.

Врсте греха. - Многобројни греси могу се поделити у више врста.

По пореклу има првородни или прародитељски грех који сваки човек рођењем наслеђује, и лични греси које сам својевољно чини.

По начину вршења могу настати греси: пропуштањем, мислима, речима, делима и греси преко туђих поступака.

Греси пропуштања састоје се у томе, што човек пропусти да изврши своју дужност и не чини оно што прописује Божји закон. Они су понекад тежи и по својим последицама убитачни. Не помоћи ближњем који се дави, не спасти невољника кога су напали разбојници - значе грешити, бити кривац за смрт ближњег. Спаситељ света објавио је да су недостојни Њега и Његовог царства они који не чине добро. Безумни богаташ показао се као велики себичњак и био савршено равнодушан према добру, и зато га је стигла праведна казна Божја. У причи о лењом слуги који је закопао свој таланат Спаситељ је изнео какву строгу казну заслужују они који не примењују своје способности (Мт. 25,24-30). У причи о страшном суду Спаситељ је такође јасно показао, каква судба очекује оне који не испуњавају дела милосрђа према ближњима (Мт. 25,41).

Грех мислима је у томе, што човек смисли да учини неко дело које се не слаже са моралним законом. Такав је човек врло близу и самом паду, јер од рђавих мисли произилазе и рђава дела. Кад ко мисли о неморалном делу и наслађује се њиме у својој машти, он тим самим посведочава да је код њега воља покварена, наклонена греху. Свето писмо каже: „Јер из срца излазе зле мисли, убиства, прељубе, блуд, крађе, лажна сведочанства, хуле на Бога“ (Мт. 15,19).

Тежи су греси речима кад човек вређа Бога и ближњег било усмено (у разговору, шали, свађи), било писмено (у новинама, књигама, писмима).

Најтежи су греси делом, кад човек изврши што је противно моралном закону или вољи Божијој. Ови греси показују још већу поквареност воље и јаче непоштовање закона Божјег. Ко се реши у души својој на грех, али се од извршења драговољно уздржи, показује тиме да још уважава захтеве закона Божјег. Али ко свесно и драговољно изврши грешно дело, тај баш јавно показује да не пошту-

је закон Божји, он јаче занемарује своју савест и тешње се здружује с грехом. Грешна наслада, коју је осећао вршећи неморално дело, силније побуђује његову вољу на нове грехе. Сем тога, грешно дело извршено у спољашњем свету може да послужи као рђав пример и да саблазни друге људе. На тај начин једно извршено дело може да буде узрок појављивању многих грешних дела. Човек може грешити и посредно, преко других лица: одобравањем, саветом, потстицањем, навођењем, заповешћу довођењем у искушење, неодвраћањем од зла и давањем рђава примера. Зато свети апостол Павле каже да заслужују смрт не само они који сами грех чине, него и који одобравају онима који греше (Рм. 1,32).

Нарочито велику одговорност у туђем греху имају они који саблажњавају своје ближње било својим рђавим поступцима, било преко књижа, листова и непристојних слика. Исус Христос каже: „Који саблазни једнога од ових малих који верују у мене, боље би му било да се обеси камен воденични о врату његову, и да потоне у дубину морску“ (Мт. 18,6). „Тешко свету од саблазни. Тешко човеку кроз којег долази саблазан“ (Мт. 18,7).

Сваким грехом ми вређамо Бога, јер истичемо своју вољу уместо Његове пресвете воље. Али опет по степену и сили нашег противљења Богу греси могу бити различити. Свето писмо говори о тешким или смртним гресима, а и о мањим гресима; даље, о људима који нису далеко од царства Божјег (Мк. 12,34), а и о онима који су далеко од њега (Дап. 2,39).

Према томе, по тежини грехе делимо на тешке или смртне и на лаке или опростиве. Но и најтежи греси могу се опростити, ако се човек искрено покаје и не греши више.

Тежак или смртни грех је онај који човек врши свесно (знајући за зло), слободно (ничим непринуђен) и намерно (противно јасној заповести Божјој). Смртни грех, завладавши душом човечком, постане савршени господар његов, угуши његов душевни живот, окамени његово срце и удаљује га од благодати Божје. Ти

се греси називају смртни, прво, зато што сведоче да се код онога који их врши умртвила љубав према Богу и људима и уопште према животу; друго, зато што ти греси лишавају извршиоце царства Божјег и повргавају их вечној смрти.

Прва група смртних грехова јесу основни или главни греси. То су ови: неумереност у јелу и пићу, блуд, завист, среброрубље, охолост, гњев и лењост. Друга група смртних грехова су греси против Духа Светог: прекомерно и нерасудно се уздати у Божју милост, очајавати о милости Божјој, противити се познатој истини, завидети туђој срећи, не примати доброг савета, тврдоглаво остати у непокајању и отпасти од православне хришћанске вере.

Свето писмо, сем драговољног и свесног преступања моралног закона, назива грехом чак и невољно, нехотично удаљење од Божјих заповести, а и оно које долази због незнања да је неко дело противно закону, или због заборавља, непа-

жње, необазливости, телесне немоћи итд. Таква дела називају се лаким гресима; али се и они уписују човеку у кривицу, зато што се врло често догађа да се она јављају због људског немара, и према томе не врше се без човеког удела. Претпоставља се да би се такви греси могли избећи, кад би човекова обазривост била већа.

Лаки греси могу се развити у тешке, ако их се човек не чува; јер навикнувши се на мање грехе, чиниће велике. Стога треба избегавати сваки и најмањи грех.

Греховна стања. - Према степену, у коме се човекова воља противи Божјој, у грешном се стању разликују: тренутно попуштање греху, робовање греху и порок.

Тренутно пуштање греху је оно стање кад човек, подлегнувши искушењу од стране тела, света ил ђавола, наруши заповест Божју, при чему његова душа још није затрована грехом. Његова се савест буди, и он хита да се покаје за учињено безаконје и да се поврати на прави пут. Такав је грех учинио апостол Петар кад се одрекао Христа. Ма да је и ово попуштање морални пад, ипак оно не оставља трагова за доцнији живот и може се брзо опрати покајањем и добити опроштење од Господа, као што је било с апостолом Петром.

Но ако се човек саблажњен грехом не враћа на морални пут, већ допушта да се грешни занос понавља, он неприметно постаје роб греху, губи моралну јачину духа и све се више и више подаје страсти, која после свакога задовољења захтева нове хране и никад се потпуно не задовољава. Такво грешно стање назива се робовање греху.

Када грех постане човекова стална душевна навика, онда се назива пороком. Главна црта порока је његова жестина. У том стању грешник не само не предузима мере да се ослободи греха него се још усиљава да сасвим угуши савест и упорно се противи свима позивима врлине, на послетку постаје грешник без покајања и савршено се предаје или телесним задовољствима или сатанској охолости.

ПОЗНАВАЊЕ СЕБЕ

Прва дужност свакога човека према себи састоји се у томе да позна себе. Ту дужност, познавање себе, истакли су још стари грчки филозофи. И Свето писмо тражи од људи да познају себе. Само кад човек добро позна себе, кад даде тачан и непристрасан одговор на питање: ко је он, откуда и куда иде, какав је и какав треба да буде, - само тада он може да зна: шта је учинио као морално биће, а шта му још треба чинити; које су његове слабости и мане којих треба да се клони, а које су му добре особине које треба да чува и усавршава.

У Светом писму пише: „Пази на се и добро чувај душу своју“ (5 Мојс. 4,9); на другом месту: „Кад бисмо себе испитивали, не бисмо били осуђени“ (1 Кор. 11,31).

Да би себе познао, човек је дужан да брижљиво пази на сваки покрет своје душе и да разликује и најмање промене у својим жељама, осећањима и мислима, дакле, да врши самопосматрање.

Но пошто је човек од природе склон да себе не схвата тачно, потребно је да води рачуна и о мишљењу других људи, нарочито искрених и правих пријатеља.

И поред свега тога познавање себе драгоцен је и редак Божји дар, за који се човек молитвом мора обраћати Богу. Познавањем себе човек ће стално морално напредовати, а и другима служити као пример за углед.

Причао је авва Евдемон о авви Пафнутију, оцу из Скита:

- Као млад бејаш дошао доле, али ми он не допусти да тамо останем, рекавши преда мном: „Не допуштам да женски лик буде у Скиту, због искушења демонских“.

О АВВИ АРИСУ

Посети авва Аврам авву Ари-са. И док је седео, дође један брат ка старцу и каже му:

- Реци ми, шта да чиним да се спасем?

Овај му вели:

- Пођи, проведи ову годину је-дући увече хлеб и воду, па опет дођи и рећи ћу ти.

Он отиде и поступи тако. А ка-да се наврши година, брат опет дође ка авви Арису. Догоди се та-да да је тамо био и авва Аврам. И старац опет рече брату:

- Пођи, и ову годину једи свака два дана.

А када брат оде, авва Аврам рече авви Арису:

- Зашто овој браћи одређујеш тако лак јарам, а томе брату си наметнуо тешко бreme?

Одговори му старац:

- Браћа како долазе да траже тако и одлазе; а овај долази да чу-је поуку Бога ради. А пошто је трудољубив, шта год да му ка-жем, он ревностно изврши. Због тога му ја и говорим реч Божију.

* * *

Пође једном авва Амон да посети авву Антонија па залута на путу и седне да мало одспава; а када устане од сна, он се помоли Богу говорећи:

- Молим Те, Господе Боже мој, немој погубити своје створење.

И укаже му се као некаква ру-ка која је висила са неба и пока-зиваше му пут све док није дошао и стао пред пећину авве Антони-ја.

ЉУБАВ ПРЕМА СЕБИ

Хришћански морал заповеда да љуби-мо себе, јер вели: „Љуби ближњег своје-га као самога себе“ (Мт. 22,39). Али хри-шћанин истински и правилно љуби себе само кад озбиљно ради о свом спасењу, о сједињењу с Богом. Разуме се, он може желети и привремену срећу и благо, мо-же чувати свој живот и здравље, али са-мо дотле док та земаљска блага помажу његову спасењу.

У томе се и разликује хришћанска љу-бав према себи од љубави који препору-чују разни филозофи или проповедници хуманизма. Ови воде рачуна само о зе-маљској срећи и благу, а не обзиру се на вечно спасење, које треба да буде нај-главнији наш циљ, јер Свето писмо вели: „Каква је корист човеку, ако сав свет до-бије а души својој науди“ (Мт. 16,26). Хришћанска љубав према себи одбија од себе све што смета вечном спасењу, а до-пушта оно што тражи воља Божја и спа-сење своје и својих ближњих.

Љубав према себи налаже често хри-шћанину да се одрекне задовољства и уживања која сметају његовом морал-ном савршенству, да обузда у себи пожу-де и страсти, да ограничи тело, ако оно хоће да заповеда души, ако смета нашем духовном животу. Хришћанска љубав иде до самоодрицања. Спаситељ каже: „Ако ко хоће да иде за мном, нека се од-рече себе“ (Мт. 16,24).

Хришћанској љубави према себи про-тивно је самољубље, које се друкчије зо-ве себичност или егоизам. Себичност је сматрати себе за стожер или за циљ све-га. Егоиста тражи да је његово „ја“ задо-вољено, да је њему добро и лепо, не воде-ћи рачуна ни о Богу ни о ближњима. Он жели и ради за своје земаљске интересе и телесна уживања, па ма увредио Бога или општетио ближњег. Себичност упра-во није љубав према себи, него у ствари мржња, јер је она основ греху, према то-ме и непријатељ душе.

О САМОУБИСТВУ

Против дужности чувања живота и здравља греше самоубице, они који сами себи свесно одузимају живот. Самоубиство се може извршити непосредно и тренутно оружјем, отровом и другим сличним средствима, или посредно и постепено, кад се живот скраћује неумереношћу и другим страстима и пороцима, иако се зна за њихову убитачност.

Самоубиство је за осуду са сваког гледишта, јер њиме човек пре времена и по своје прохтеву скида са себе све обавезе које треба да изврши у животу.

Самоубиство је велика увреда самога Бога који је Творац и господар живота. То је преступ у коме се устаје против Божје воље која је свакоме одредила место у свету и тражи да сваки учини колико му силе допуштају. Свето писмо вели: „Ниједан од нас не живи себи, и ниједан не умире себи. Јер ако живимо, Господу живимо; а ако умиремо, Господу умиремо. Ако дакле живимо, ако умиремо, Господњи смо“ (Рм. 14,7-8).

Самоубиство је увреда ближњих и гажење наших дужности које имамо према њима, јер сваки је човек дужан да чини услуге другима, као што се и сам користи услугама других.

Самоубиство је повреда дужности према самом себи. Човек треба да се сматра за моралну личност, али он није средиште света, и кад је реч о животу, он нема ни више ни мање права према себи него према другима.

Самоубиство руши природни закон, греша против љубави према животу који је Бог дао сваком човеку и живом створу. Човек нема право да одузме ни свој ни

туђи живот, јер га он није ни дао.

Самоубица губи веру и наду у Бога, не верује у заслуге Христа Спаситеља и у благодат Светога Духа, и зато га црква не удостојава погребом ни помена у својим молитвама, сем ако самоубиство није извршено несвесно.

Самоубиство је пре страшљивост него јунаштво. Веће је јунаштво у току целог века борити се са сиротињом, пркосити болу, беди, недаћама, увредама и ропству него у тренутку одузети себи живот. Самопожртвовање и жртвовање живота за веру, истину, човечанство, породицу и отаџбину није самоубиство, није грех, већ врлина, јер су ту побуде свете и узвишене (свештеник, лекар, војник). Двобој се може сматрати као самоубиство; али је он и убиство, јер ко излази на двобој, излажући свој живот, жели да убије свога супарника.

РАДНИЧКО ПИТАЊЕ

Хришћанство је високо уздигло достојанство личности свакога човека: сви су људи синови Божји, сви су једнаки, сви су браћа међу собом. Исто тако мора се признати достојанство свакога поштењеног рада. Не могу се потцењивати људи зато што раде телесне послове, јер су и ови важни и пред људима и пред Богом: они су неопходни за срећу појединаца, за опстанак и напредак друштва и за постизање човекове сврхе. Свето писмо каже да у Христу „нема разлике међу господарем и слугом, међу собом и слободним“ (Гал. 3,28).

Зато је у данашње време радничко питање једно од најважнијих, и састоји се у томе да се раднику зајамчи сталан посао и пристојан живот, њему и његовој породици.

Технички напредак којим се данашње човечанство поноси има и своје налачије: на жалост мора се признати да рад, на коме почива тај напредак, често не може да пружи раднику и његовој породици ни најскромније погодбе за живот.

У размени добара радник има само своју снагу да понуди, а ова постаје све мање потребна, јер је све више замењује машина; зато је надница често пута мала и радник постаје излишан, незапослен. Место да машина, замењујући радничке руке, донесе свима људима више одмора, удобнији и срећнији живот на земљи, она велики број људи баца у беду.

Ово стање притискује не само радника као појединца већ погађа цело данашње друштво; то је управо друштвена болест. Борба између радника и послодавца претвара се у жестоке сукобе који потресају цело друштво. У безобзирној конкуренцији индустријска предузећа гледају да производњу учине јефтинијом, тиме што смањују радничке наднице; радници пак, у своје незадовољству, поводе се за разорним идејама и лаћају се недопуштених средстава. Све то чини да се на само заинтересовани појединци и групе људи већ и моћне заједнице људске, као што су држава, и црква, морају бавити радничким питањем и допринети са своје стране његову решавању.

ДВА БРАТА И ЗЛАТО

Живела у давна времена недалеко од Јерусалима два рођена брата, старији Атанасије и млађи Јован. Живела су на брду недалеко од града, и прехрањивала се оним што су им давали људи. По васцели дан браћа су радила. Нису радила свој посао, већ помагала убогим. Браћа су ишла тамо где су људи били изнурени од рада, где су били болесни, сирочад и удовице и тамо су радила не узимајући награду. Тако су браћа проводила одвојено целу недељу и налазила се једино суботом увече у свом стану. Само су недељом остајала код куће, молила се Богу и разговарала. И анђео Господњи долазио им је и благосиљао их. У понедељак су одлазили сваки на своју страну. Тако су браћа живела много година, и сваке недеље је анђео Господњи долазио к њима и благосиљао их.

Једног понедеоника, кад су браћа кренула на посао и разишла се сваки на своју страну, старијем брату, Атанасију, би жао што се растаје с милим братом и застаде и осврну се. Јован је погнуте главе ишао својим путем и није се обзирао. Али се наједном и Јован заустави и, као да је угледао нешто, упорно, крадомице, поче гледати у том правцу. Затим приђе томе што је посматрао, па одмах одскочи у страну и, не осврћући се, отрча у подножје брда, па на брдо, далеко од тог места као да га опака звер гони. Зачуди се Атанасије и врати се тамо да види од чега му се толико уплашио брат. Стаде се примицати и виде да се нешто блиста на сунцу. Приђе - на трави, као из мерице просута, лежи хрпа злата, два товара. И Атанасије се још више изненади и злату и братовом бежању. Од чега се уплашио и од чега бежи? - помисли Атанасије. - У злату нема греха, грех је у човеку. Злато може донети несрећу, а њиме се може и

добро учинити. Колико се сирочади и удовица може прехранити, колико голих оденути, колико кљастих и болесних излечити овим златом! Ми сада помажемо људима, али је наша помоћ мала, јер смо нејаки, а са овим златом можемо људима далеко више помоћи. Помисли то Атанасије и хтеде све то да рече брату; али је Јован одмакао далеко да би га могао чути и само се, као бубица, видео на другом

брду. И скиде Атанасије са себе капут, сакупи у њега злато, колико је год могао да понесе, забаца на раме и однесе у град. Дође у Гостионицу, остави код гостионичара и крену по остало. И када пренесе све злато, крену трговцима, купи земљу у граду, купи камење, грађу, унајми раднике и стаде градити три куће. И проведе Атанасије у граду три месеца, сагради три куће: једну - уточиште за удовице и сирочад, другу - болницу за кљасте и бо-

лесне, трећи - дом за ходочаснике и просјаке. И нађе Атанасије три честита старца, и једног постави за старешину уточишта, другог - болнице, а трећег - дома за ходочаснике. И остаде Атанасију још 3000 златника. И он даде сваком старцу по хиљаду, да деле сиромасима. И нагрну народ у све три куће, и људи стадоше хвалити Атанасија за све што је урадио. И то је Атанасију било драго тако да није желео да одлази из града. Али Атанасије је волео свога брата и пошто се опрости од народа, не узевши себи ни новчића, у истој старој одећи у којој је и дошао, крену натраг у свој стан. Приближавао се Атанасије своме брду и мисли: „Брат није трезвено поступио, када је одскочио од злата и побегао од њега. Зар ја нисам боље урадио“? И само што Атанасије то помисли, кад наједном опази - на његовом путу стоји онај анђео који их је благосиљао и севајући очима гледа у њега. И пренеражи се Атанасије, и само рече: - Зашто Господе? И анђео заусти и рече: - Одлази одавде. Ти ниси достојан да живиш са братом својим. Један скок твога брата вреднији је од свих добротина која си учинио својим златом. И Атанасије поче говорити о томе колико је убогих и ходочасника нахранио, колико је сиромаша збринуо. И анђео му рече: - Ђаво који је оставио ово злато да би те саблазнио, научио те је и тим речима. И тада се пробуди савест у Атанасију и он спозна да није у име Бога чинио своја дела и заплака и стаде се кајати. Тада се анђео уклони испред њега и отвори му пут на којем је већ стајао Јован очекујући брата. И отада Атанасије није допуштао да га саблазни ђаво који је просипао злато и увиде да се не златом већ једино радом може служити Богу и људима. И браћа наставише да живе као и раније.

МИСЛИ О БОГОЉУБЉУ И ЧОВЕКОЉУБЉУ

У ствари, постоји у овом свету само једна биографија која има вечну вредност: то је биографија Богочовека Христа; а људске биографије вреде утолико уколико су од ње и у њој.

Немогуће је еванђелски искрено и истрајно волети људе ако нам Бог не да благодатне силе и благодатне љубави. Љубав човека према људима брзо увене ако се не храни Богом. Истинско човекољубље могуће је само помоћу истинског богољубља. Новозаветна је истина: какво богољубље - такво човекољубље. Томе нас учи сам божански Спаситељ стављајући љубав према Богу на прво место, а љубав према човеку на друго, и чинећи другу зависном од прве.

Еванђелско христољубље се неопходношћу природе своје неминовно појављује као благодатно човекољубље. Али чиме се христољубље и човекољубље одржавају и подржавају у срцу човечјем? - Молитвом, постом, милосрђем, кротошћу, смиренношћу, целомудријем, трпљењем. Јер се еванђелске добродетељи хране једна другом, живе једна у другој, јачају једна помоћу друге. Сведоци су тога: свети Апостоли, свети Оци, свети Подвижници.

Љубав према Господу показује се држањем заповести његових (Јн. 14,21; 15,10). То је једини знак по коме се христопоклоник одликује од осталих људи.

Да, заиста се и данас може живети светоотачки, заиста се и данас може бити светоотачки смирен и неустрашив; заиста се и данас може епископствовати светоотачки. Откуда то? Отуда што је Господ Христос јуче и

данас онај исти и вавек; а иста је и људска природа од Адама до данас. Оци Цркве се разликују од нас не природом већ вољом. Да би се уподобили њима нама је, по речима св. Серафима Саровског, потребно двоје: одлучност и напор воље.

Претворити Еванђеље у своју природу јесте смисао човековог постојања у овом свету.

Владати над душама људским смиренном љубављу јесте пут еванђелски, пут апостолски, пут светоотачки, пут православни. Свако заглађивање и владање над људима не љубављу - није еванђелско, није светоотачко, није православно, већ нееванђелско и инквизиторско.

Што је човек ближи Богу, ближи је људима. Када магнет благодати снажно повуче душу у горње светове, тада се човек претвара у молитвену стрелу која муњевито пролази пространство и векове. Гром благодати удара у срце за многе подвиге и

трудовете, и испуњује душу чудотворном љубављу и светошћу.

У чему је тајна свих великих монаха? Ту се човек одриче себе ради Христа, да би се кроз Христа поново сјединио са собом; одриче се света ради Христа, да би се кроз Христа поново сјединио са светом; одриче се људи ради Христа, да би се кроз Христа поново сјединио са људима. Јер ништа страшније за човека него бити непосредно са самим собом; и ништа непријатније за човека него бити непосредно са људима; и ништа тужније за човека него бити непосредно са светом. Само када човек прими Господа Христа за посредника између себе и људи, између себе и света, између себе и себе, онда се туга његова претвара у радост, и очајање у усхићење, и смрт у бесмртност; онда се горка тајна света, човека и људи претвара у слатку тајну Божју. Од тога се у души човековој ствара молитвени однос не само према Богу већ и према многострадалној твари. Стога Христов човек мора бити одушевљени молитвеник.

Само су светитељи стварни просветитељи, а тиме и стварни богослови. Јер су они доживели истине еванђелске као суштину свога живота и мишљења. А све догматске истине дате су нам да их претворимо у живот и у дух духа нашега, јер су оне, по речи Спаситеља, дух и живот.

Православље је пре свега и изнад свега: благодатни живот и опит, а кроз то - благодатно богопознање и благодатно човекопознање. Православна црква обухвата сав живот у свој сложености његовој, само у њој нема места за злобу и грех.

Само молитвени живот у Богу даје правилно мишљење о Богу.

Само у молитвеној заједници „са свима светима“ може се постати свetim и великим. Само велики монах може бити велики јерарх. Јер велики монах најпре благодаћу Божјом савлада страсти у себи и тако богомудро влада над душом својом. То му даје и силе, и моћи, и умења, и праву љубав, и право да еванђелски влада над душама људским.

У Православљу и данас важи оно што и у доба св. Григорија Богослова, који прописује: „Треба најпре очистити себе, па онда друге чистити; треба најпре себе испунити мудрошћу, па онда друге учити мудрости; треба најпре сам постати светлост, па онда друге просветљавати; треба најпре себе приближити Богу, па онда друге приближавати; треба најпре осветити себе, па онда друге освећивати“.

Пастирска служба састоји се у потпуном стапању пастирове душе са моралним животом свакога човека, у проживљавању са страдалном љубављу, моралног живота, моралне борбе своје пастве, у туговању због грехова своје пастве као због својих личних, у мољењу за своју паству. За такав пастирски подвиг даје силе и моћ сам Пастиреначалник - Господ Христос.

Апостолска је истина и православна: народ има вредности само кроз Православље и у Православљу. Без тога - народ је без вечне вредности.

Народ постоји да би се осветио и посветио вечном истином и вечним животом Православља. Оно што је велико и вечно у сваком народу јесте Православље, и у њему Господ Христос.

Христолика свечовечност је најскупочији дар православне Русије

Словенству и целом човечанству. То је она добила за смирење своје од Господа Христа који се оваплотио у човека, и тиме показао своју бескрајну љубав према човеку. Одлика је и сила богочовечанске љубави: оваплотити се у љубљеног, да би га спасао од греха и смрти.

Посебни национални патриотизми имају смисла и вредности само утолико уколико црпу свој смисао и своју вредност из религиозног васељенског црквеног патриотизма.

Православље и јесте та нова реч коју Словенство на челу са светом Русијом, има да објави свету. И то да је објави смирено служећи свима народима у кротости и правди еванђелској. Зато прави православци никада не могу бити шовинисти.

Народи су пролазни, Еванђеље је вечно. Уколико се један народ испуни вечном еванђелском истином и правдом, утолико и сам постаје и остаје вечан.

Архимандрит
Јусџин

Изађе једном авва Агатон у град како би продао нешто судова, и нађе крај пута једног богаља. Рече му богаљ:

- Куда идеш?

Одговори му авва Агатон:

- У град да продам судове.

Рече му овај:

- Буди љубазан према мени и пренеси ме тамо.

Старац га упрти и понесе у град. Овај му вели:

- Положи ме тамо где продајеш судове.

Он тако и учини. А када је продао један суд, упита га богаљ:

- За колико си га продао?

Он одговори:

- За толико.

Овај му рече:

- Купи ми погачу.

Старац му купи. А затим опет прода суд. А овај га пита:

- А ово за колико?

Он одговори:

- За толико.

Овај му рече:

- Купи ми ово.

И старац купи. А када је продао све судове и хтео да пође, вели му богаљ:

- Одлазиш?

Он одговори:

- Да.

Овај му рече:

- Буди љубазан према мени и пренеси ме тамо где си ме нашао.

Старац га упрти и понесе до његовог места. А овај му вели:

- Благословен си, Агатоне, од Господа и на небу и на земљи.

А он, подигавши очи не виде никога, јер оно беше анђео Господњи који беше дошао да би га искушао.

О ВАСКРСЕЊУ, СУДУ И САВЕСТИ

Нећемо мислити, да су наша дела ограничена границама садашњег живота, али ћемо веровати да ће неизоставно бити суд и плата за све што смо овде урадили. То је тако јасно и очевидно за све, тако да и Јевреји, и неверници и јеретици и сви уопште људи сложни су у томе. Мада сви не мисле како је потребно о васкрсењу, али што се тиче суда, казне и судилишта ондашњих сви су сложни у томе да тамо постоји плата за овдашња дела. Када тога не би било, зашто би Бог распрострео толико велико небо, прострео земљу, раширио море, разлио ваздух, ако до краја није хтео да нас надзире. Зар не видиш, како су многи који су живели честито доживели многе несреће, и нестали, а да нису добили ништа добро. А други, напротив, живели су сасвим нечасно, отимали су туђе имање, пљачкали и тлачили удовице и сирочад, наслађивали се богатством, раскошју и безбројним благом, и нестали, а да нису претрпели ни најмањег зла. Када и првидобијају награду за честитост, а последњи добију казну за порок, да ли се наша дела завршавају с овдашњим животом? Ако Бог постоји, као и стварно што постоји, сваки ће рећи да Он суди право. А ако он суди право, треба се сложити, да ће и првима и последњима пресудити само по врлинама. Ако Бог пресуди и првима и последњима по врлинама, а овде нико од њих не добије: последњи - казну за грехе, а први награду за честитост, тада је јасно да ће доћи време када ће и први и последњи добити дужну плату.

Зашто је Бог сместио у душу нашу, тог судију који стално бди и не спава - савест. Зато што нема, нема међу људима ни једног судије, тако пажљивог, као што је наша савест. Спољашње судије поткупљују се новцем, смекшавају се ласкањем, од страха гледа кроз прсте, а има и других узрока, који изврћу истину њиховог суда. Али судилиште савести ничему таквом не потчињава. Ако почнеш да дајеш новац, да ласкаш, да претиш или не-

што друго да чиниш, савест ти изриче праведну пресуду за те грешне намере; и учинивши грех он сам себе осуђује, иако га нико други није за то кривио. А то чини савест, и то, не једном, не двапут, него много пута и то током целог живота; и када прође много времена, она никада не заборавља то што је учињено, она нас ја-

ко раскринкава и када грешимо, и пре греха и после греха. При самом чињењу греха, занешени смо задовољством, ми нисмо тако осећајни, али када је преступ начињен и завршен, тада нарочито, када нестану задовољства, долази до осећања кајања - супротно томе како бива са женама које рађају; оне до рођења новорођенчета трпе неиздрживе патње и муке, које их раздиру боловима; али после рађања, као да је заједно са породом изашла и болест. Али овде није тако: док ми

зачињемо и рађамо незаконите намере, дотле се радујемо и веселимо: када миродимо ђаволе племена - грех, тада видимо сву гнусобу рођенога, жалостимо се и мучимо више, него жена која рађа. Зато вас убеђујем да незакониту похоту прекинете на самом почетку, а ако то не успете, тада је сасадајте у корену; а ако и тоне учините, а близу сте греха, грех ће те усмртити исповедањем, сузама и самоосудом.

Ето зашто је Бог сместио у нас савест, која ради са љубављу, скоро очинском. Када отац једанпут, двапут, трипут, десет пута казни сина, схвати да се не може поправити, он се у очајању одриче од њега, најури га из куће и искључи из породице. Али савест није таква. Напротив, ако она каже један, две, три, хиљаду пута, а ти не послушаш, она ће поново говорити и неће престати до последњег издасаја, и у кући, и на путу, и за трпезом и на тргу, а често и у самим сновима видимо слике и облике грехова које смо починили. И погледај на премудрост Божију, он није створио грижу савести непрекидном - јер када би стално били раскринкавани, тај терет не бисмо поднели, а није је створио ни слабом, да би она после првог или другог савета дошла до очајања. Када би грижа савести трајала сваки дан и сваки час, угушила би нас потиштеност, а ако би нас опоменула једном, двапут, па престала да то чини, ми од тога не бисмо имали много користи. Зато је Бог створио грижу савести свакидашњом, али не и непрестаном; свакодневном, да не би пали у безбрижност, и да би до смрти били опрезни - значи не непрекидну грижу савест, да не бисмо падали духом, да бисмо добили некакав одушак и радост. Како савршена небрига о гресима је погубна и рађа у нама крајњу неосећајност, тако је непрекидна и претерана туга штетна, јер она неретко помрачује разум, може уништити душу и учинити је неспособном за било какво добро. Зато је Бог тако устројио да осећамо повремено гри-

жу савест, зато што је она веома оштра, и убада грешника јаче од најоштријег оружја. Јер се савест јавља и виче на нас, не само тада, када сами грешимо, него када и други греше слично нама. Блудник, прељубник, лопов осећа се поражењем, не само када окривљују њега самог, него када и друге окривљују за сличне грехе; јер прекор који се чини другоме, служи њему као опомена за његове сопствене грехе. Други се окривљује, а он иако није тај окривљени, трпи пораз, зато што је за исте преступе крив као и окривљени. Тако бива када се тиче и врлина; када други прослављају и ките се својим добрим делом, тада се и они који су учинили слична дела радују и славе, као да су они слављеници. Реците, ко може бити несрећнији од грешника, који се мучи и тада када судруги окривљени? Ко је срећнији од честитог када се он радује и слави тада када други славе и у славу других види подсећање на своје врлине. То је дело премудрости Божије, знак Творца и Његове бриге о нама. Грижа савести је као некакво свето сидро, које нам не да да потпуно потонемо у понор греха. Често савест, не само у том тренутку када грешимо, него и после много година нас опомиње на претходне грехе. То ћу вам јасно доказати из Светог Писма. Продала су некада Јосифа браћа, не због некакве његове кривице, а за то што је видео сан, који му је предсказивао будућу славу. После тога браћа су отишла у Египат, и то зато што их је глад, као какав војник, насилно дотерала и представила владару. Они су хтели да купе жито. Шта им говори Јосиф: ви сте уходе. А како су они били зли и незахвални према њему, а са њима није био Венијамин, то се он побоја за њега, помисливши да је и он настрадао слично њему. Јосиф нареди да једног од браће свежу и оставе у Египту, а остале пусти да се врате кући са житом, претећи им смрћу ако не доведу свога брата. О чему су они тада разговарали међу собом? Доиста се огрешисмо о брата својега, када нам се мољаше (Постање: 42,21). Видиш, после колико времена су се они сетили свога греха? Оцу своме

су рекли: љута га је звијер изела (Постање: 37,31). Они су у присуству Јосифа и наглас исповедали своје грехе. Шта може бити чудноватије од овога. Суди се без показивања, оправдава се без окривљавања и доказа, без сведока и то зато што сами они, који су починили недела показују на себе и откривају то што су тајно учинили. Ко их је убедио, ко их је натерао да изнесу на видело преступ, који су учинили пре много времена? Зар није

очито, да је савест, тај судија који се не може обманути, непрестано узнемиравала њихове умове и озлојеђивала душе? Тај, кога су они упропастили, седео је ћутећи и судио им, а они, иако их нико није осудио, сами себи су изrekli пресуду. Ево шта су говорила браћа Јосифова. Један од њих се овако оправдавао: нијесам ли вам говорио, али ме не послушасте: и за то се ево тражи од нас крв његова (Постање 42,22). Рувим, који је то говорио ништа није рекао о убиству и убијању, а и присутни Јосиф ништа није ни питао, само је захтевао да му доведу брата, али савест њихова, послуживши се овим случајем, појави и поче да им кида срце и натера их да без икакве присиле са стране признају свој преступ. Тако исто буде и са нама: јер када се налазимо у несрећним и тужним околностима, ми се сећамо претходних грехова наших.

Знајући све то, а учинимо нешто лоше, нећемо очекивати несрећу и недаће, опасности, али ћемо сваки дан и сваки тренутак стварати у себи тај суд и осуђивати себе: старајмо се да на сваки начин оправдамо себе пред Богом, тако што нећемо сумњати у васкрсење, а и другима нећемо дозволити да изражавају своје сумње у то, и на сваки начин ћемо им затварати уста тиме што је већ речено. Ако не би подносили рачун тамо за своје гре-

хе, тако и Бог нам и овде не би дао суд савести. А баш то је доказ Његове човекољубивости. Тако како Он тада тражи од нас рачун за наше грехе, то је Он нама дао овог непоткупљивог судију - савест, да би нас Он овде, судећи нам за грехе и поправљајући нас, спасао од будућег суда тамо. О овоме говори и Павле: јер када бисмо себе расуђивали, не бисмо осуђени били (1 Кор. 11,31). И тако, да избегнемо тада суд и казну, нека свако преиспита своју савест, испитавши свој живот и подробно размотривши све своје грехе, па нека тада осуди душу, која их је починила, обузда помисли, укроти свој ум и казни себе за грех самоосудом, строгим покајањем, сузама, исповешћу, постом и милостињом, уздржаношћу и љубављу и тако на сваки начин остави овде своје грехе, и пође тамо с пуном одважношћу.

О ПРВОЈ ЗАПОВЈЕСТИ

*Ја сам Господ Бог њвој; немој
имаи других богова осим Мене.*

Ево до чега је дошао пали човек: да већ не зна за својег Творца и Господа! Во познаје господара свога и магарац (Исаија, 1, 3), говорио је Бог о свом народу кроз Пророка. Сам Бог је морао да свом народу објави Себе, да каже: Ја сам Господ Бог твој. Како чудно ослепљење! Посматрати твар, а не видети Творца. Познавати и поштовати све као Бога, осим самога Бога. Такви су били људи. Такви су и сада. А шта да кажемо о нама самима? Можемо ли се ми похвалити познавањем Бога? Тешко да можемо. Када бисмо знали Бога, волели бисмо Га, поштовали Га и бојали бисмо Га се; живели бисмо благочестиво и врлински. Но, ми живимо као да Бога уопште нема, на Њега и не помишљамо, не памтимо сва Његова доброчинства за нас учињена, не бојимо се Његовог гнева - живимо, грешимо, као незнабошци, који не знају за Бога. И да ли је то опростиво? Да ли је опростиво да не знамо за Бога, нашег Оца Небеског и Спаситеља Господа Исуса Христа? Да не знамо о закону Божијем и вери Хришћанској?

Питате се како да стекнете знање о Богу? Постоје школе: нека се у њима деца уче закону Божијем. Постоје књиге. Узмите Хришћански катихизис и у њему ћете наћи сво учење о Богу, као у огледалу. Узмите Јеванђеље, узмите целу Библију. Она је реч Самога Бога. Узмите друге душекорисне књиге, на пример писања Св. Отаца и Учитеља Цркве, Житија Светих и др. Читајте те књиге, а они који не умеју да читају, нека слушају онога који чита; - и тако ћете стицати знање о Богу. Када сте у храму, слушајте шта се

чита и пева и чему нас поучавају пастири. И на тај начин ћете стећи знање о Богу. А и кући, посебно на празнике, зашто се не бавити разговорима о Богу и вери Хришћанској? Кроз то ће се и они који са вама живе полако просвећивати, познавати Бога и Хришћанску веру. Има, дакле, много начина богопознања. И ако бисмо ми употребљавали те начине (а потребно их је неизоставно употребљавати), добро бисмо знали Бога, а, знајући Бога, били бисмо и живели бисмо боље. Јер, од богопознања зависи и богопоштовање, које Богу и припада. Немој имати других богова осим Мене. Када би људи познавали Јединог истинитог Бога, онда би Га и поштовали. А шта они уствари раде? Заборављају Бога, остављају Га, измишљају друге, лажне богове за себе и указују им поштовање, које уствари припада Једином истинитом Богу. Управо због тога је Господ и дао ту заповест народу израиљском - да не само знају за Њега Јединога, него и да Њему Јединоме одају божанску част.

Могли бисмо помислити да се ова заповест не односи и на нас. Ми као Хришћани, и без ње знамо и поштујемо Јединог истинитог Бога и немамо друге богове, као што су имали незнабошци. Али, није то баш тако. И ми можемо да остављамо Бога, а част и славу која припада њему да указујемо неком или нечем другом. Како то? На разне начине. На пример, међу Хришћанима вероватно нема оних који би сасвим одбацивали биће Божије и који би могли да кажу: нема Бога (Пс. 13, 1). Да нас Бог сачува од нечег таквог! Међутим, ако ми не видимо Бога у природи, ако оно што се догађа у свету и са нама приписујемо неким другим узроцима и разлозима, уместо Богу, или, још

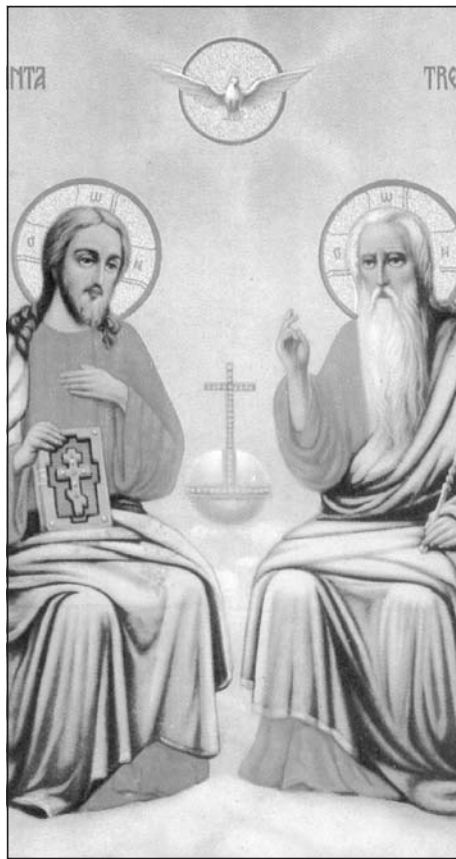
горе - ако приписујемо све то случају; ако све за себе очекујемо само од себе и својих снага и дела - зар тада не одузимамо част и славу од Бога, Који, по учењу Светог Писма и вере Хришћанске, о свему промишља, свиме располаже и управља? Ако, рецимо, верујемо у гатања и врачања, или смо сујеверни поводом да на, сусрета и сличног, те њима приписујемо неку моћ - зар и тада не одузимамо част и славу од Бога, чувара и покровитеља нашега? Ако волимо оца или мајку, децу, муж жену или жена мужа више него Бога, ако смо привржени земаљском и светскоме више него ли Богу - зар и тада не одузимамо част од Бога, Кога смо дужни да љубимо више од свих и свега? Ако полажемо наду не на Бога, него на људе, па макар они били велики и моћни, или ако се трудимо да угађамо другима, нарушавајући свој дуг и савест - не жалостимо ли тада Бога, на Кога Јединог треба да се надамо, и Кога Јединог треба да служимо? Ако некада, по својој лењости и расејаности, пренебрегавамо домаћу и црквену молитву, зар и тада не жалостимо Бога, Кога увек и од свих припада слава, част и поклоњење? Ако би неко због страха од људи, или да би угоднио свету, или због својих заблуда - одступио од Хришћанске вере, или од Православне Цркве и скренуо у неку секту или раскол - зар не би ражалостио Јединог истинитог Бога, Кога је дужан да поштује и призива у истини и Кога је дужан да буде веран до смрти? Видимо, дакле, да је и Хришћанима могуће да остављају Бога и да част, која припада Јединоме Богу, преносе на нешто или неког другог.

Како ми можемо да испуњавамо прву заповест Божију? Шта треба да радимо како бисмо посведочили богопоштова-

ње? Треба да верујемо у Бога управо онако како нас учи Православна Црква, не упуштајући се ни у каква људска мудровања и не дозвољавајући да нас привуче глас неких непозваних и неосвештаних учитеља. Увек треба да ходимо пред Богом, тј. да будемо свесни Његовог присуства и у складу с тим и да се понашамо - јер Бог је заиста увек са нама и види не само наша дела, него и наше помисли. Треба да се Бога бојимо, али не као робови, већ као деца, старајући се да Га не разгневио неким својим лошим делима. Треба да се надамо на Бога, Који, као свемогућ и свеблаг, ни у ком случају нас неће оставити без Своје помоћи. Треба да љубимо Бога свом душом и свим срцем, као нашега Творца, Промислитеља и Спаситеља. Треба да се повинујемо Богу, да испуњавамо Његов божански закон и увек да предајемо себе Његовој Светој вољи. Треба да призивамо Бога у молитвама, да Га слаavimo, благодаримо Му и да му се клањамо. Треба да служимо Богу, као највишем Бићу, и ради тога да идемо у храм Божији, да учествујемо у црквеним богослужењима, прислужујемо свеће и чинимо метаније пред Св. изобраењима Бога. Треба да увек и у свему покажемо да смо истински Хришћани, иако морамо због тога чак да претрпимо и презир или неодобравање околине, па ако треба и мучење и смрт. Такво треба да буде наше поштовање Бога! И таква слава, част и поклоњење Јединоме у Тројици слављеном Богу, Оцу и Сину и Светоме Духу. Немојте имати других Богова осим Мене, рекао је Господ.

И не смео ни помислити да не поштујемо и не служимо једном Богу зато што поштујемо и Мајку Божију, Ангеле, Свете Божије Угоднике и њима се такође клањамо. То није тако. Чујте како ми у молитвама призивамо Господа: Господе, помилуј, спаси нас, Господе! А да ли се

тако молимо Светима? Уопште не. Ни Мајци Божијој се не обраћамо увек са: Пресвета Богородице, спаси нас, већ често говоримо: Пресвета Владичице Богородице, моли за нас грешне! Св. Ангелима обраћамо се оваквом молитвом: Свети Архангели и Ангели, молите Бога за нас! И Св. Угодницима се молимо тако, као на пример: Светитељу, оче Николаје, моли Бога за нас! Између ових мо-

литава и обраћања самоме Богу нема једнакости. Ми поштујемо Светитеље, као Угоднике и слуге Божије, и молимо за њихове молитве и заступништво - пред ким? Пред Јединим Богом, Који је Творац и Спаситељ свих, и њих и нас грешних.

С руског Р. Б.

О ЧИСТОТИ ТЕЛА

Јер је ово воља Божија: светост ваша, да се чувате од блуда. И сваки од вас да зна држати своје тијело у светости и у части, а не у страсној жељи (Сол. 4; 3,4,5). Тако поучава свети Апостол Павле верујуће. Наше тело треба да буде сасуд чистоте и светости. Тело је, као сместиште душе и као оруђе уз помоћ кога дејствује душа, део самог нашег бића. Оно је, заједно са душом, добило постојање од Творца; оно је, заједно са душом, омивено у купељи крштења; оно се, заједно са душом, освећује Светим Божанским Тајнама; оно, заједно са душом, служи и поклања се Богу, труди се и опстаје у светим подвизима; оно ће, по општем васкрсењу, заједно са душом бити прослављено од Бога и заједно са душом ће се славити бесмртним и вечним пребивањем у славном Царству Спаситеља нашега Бога. Зар да такав сасуд, Богом устројен, тај нерукотворени храм душе, оставимо у небризи? Зар да учинимо да тело наше постане оруђе нечистоте и безакоња (Рим. 6, 19)? Зар да у тијелу нашем царује гријех (Римљ. 6,12)? Боже сачувај! Апостол говори: Или не знате да је тијело ваше храм Светога Духа који је у вама (1 Кор. 6, 19)? А храм Божији је дужан да буде свет. Због тога свети Апостол саветује Хришћане да чувају тело своје у светости и у части, а не у страсној жељи. Како да чувамо тела наша у чистоти и шта сачињава његову нечистоту? Наше тело чувамо у непорочности онда када пребивамо у чистоти девственог целомудрија. А то се догађа онда када младић и девојка чувају себе чистим и неоскврњеним телесним грехом

пре брака, или чак када цео живот сачувају целомудреност и чистоту девства. Таква непорочност има високу цену пред Богом, и света Црква обећава девственицима златне венце. Апостол Павле говори: добро је човјеку да се не дохвати жене (1 Кор. 7,1). Ко је неожењен брине се за Господње, како ће угодити Господу. Која је неудата брине се за Господње, како ће угодити Господу, да буде света и тијелом и духом (1 Кор. 7; 32, 34). Диван пример девственог целомудрија и чистоте представља праведни и целомудрени Јосиф. Он није био уловљен незаконим мрежама сладострасне Пентефријеве жене, већ је бежао од греха, ограђујући се страхом Божијим. И шта се догађа? Господ прославља Јосифа због његовог целомудрија у целом Египту. Још чувамо наше тело у непорочности онда када пребивамо у супружанској чистоти. Брак је установљен од стране самог Творца и то је свештени савез мужа и жене, благословен и освешћен посебном Тајном у Цркви. Супружански венци су знамење девствене чистоте и такође и неразориви печат супружанског целомудрија. Апостол Павле говори: Брак нека буде у свему чистан и постеља брачна чиста (Јевр. 13, 4). Имамо и примере непорочних супружника. Захарије и Јелисавета су у браку живели у највећој непорочности. Јеванђеље говори о њима: Бијаху обоје праведни пред Богом, и живљаху по свима заповијестима и уредбама Господњим беспрекорно (Лук. 1,6). Због тога су добили од Бога благословени плод, Пророка и Претечу Господњег. Тако се благочестиви супружници, чувајући верност, чистоту и непорочност, награђују од Бога добром и благословеном децом. Те-

ло своје чувамо непорочним још и онда када пребивамо у чистоти благочестивог угодства. А то се дешава онда када муж, који је остао без жене, или жена без мужа, не ступају опет у брак, већ остају сами, посвећујући остатак живота Богу и пребивајући у постовима и молитвама. Апостол Павле говори: А права удовица и усамљеница нада се у Бога и прово-

ди у молитвама и мољењима ноћ и дан (1 Тим. 5, 5). Таква је била праведна и целомудрена Ана. Прожививши са мужем седам година, она је цео свој живот, до дубоке старости, провела у благочестивом угодству и, по сведочанству Јеванђеља, није одлазила од храма и служаше Богу дан и ноћ постом и молитвом (Лук. 2, 37). Ето како се тело чува у непорочности и шта сачињава његову чистоту.

Још је потребно рећи и нешто о оним гресима којима се оскврњује тело. Први од њих је грех чињења блуда. То је незаконито, предбрачно спајање младића и девојке, које бива због телесне привлачности и сладострасне плоти. Апостол Павле све опомиње да се чувају нечистоте: Бје-

жите од блуда. Сваки гријех који човјек учини ван тијела је, а који блуднички своје тијело гријеши (1 Кор. 6, 18). Заиста, блудник оскврњава сасуд свога тела и уноси у своју природу неморал, грех и страх од осуде од Бога. Јер Апостол говори: Блудницима и прељубницима судиће Бог (Јевр. 13, 4). Други сличан грех јесте грех прељубе. Он се дешава када муж, оставивши закониту жену, или жена, оставивши законитог мужа, падају у грех са другим лицем и оскврњују брачну постељу. Такви грешници јавно нарушавају закон Божији, који говори: Не чини прељубу (Исх. 20, 14). Заиста, како каже премудри Соломон, (Прич. 6; 32, 33). А каква казна очекује прељубочинце? Стари закон одређује да се такви каменују (Друга 22, 23), а Нови Завет говори да ни блудници ни прељубници неће наследити Царство Божије (1 Кор. 6; 9, 10). Трећи велики телесни грех јесте родоскврнуће. То је грех незаконитог телесног спајања блиских сродника међу собом., што није дозвољено законом Божијим и црквеним правилима, а није ни природно. То је велики грех и страшна је осуда за њега. Апостол Павле наређује да се родоскврник из Коринта преда сатани (1 Кор. 5, 5). А Господ у Старом Завету такве предаје проклетству (Друга 27; 22, 23). Довољно је о овим, тешким и за слух, телесним гресима.

Браћо! Удаљавајте се од сваке нечистоте не само духа, него и тела (1 Кор. 7, 1). чувајте своје тело у сталној чистоти и непорочности. Јер нас не призва Бог на нечистоту, него у светост (1 Сол. 4, 7). А сам Бог мира да вас посвети потпуно, и васцијели дух ваш и душа и тијело да се сачува без порока за долазак Господа нашега Исуса Христа (1 Сол. 5, 23).

О ПОШТОВАЊУ СТАРИЈИХ

Пред лицем седога устани и поштуј лице старијега; Ја, Господ Бог ваш (Лев. 19, 32). Међу многим заповестима, које су биле дате још древним Израјљцима, а које подједнако важе и за Хришћане, јесте заповест о поштовању старијих узрастом. Пред лицем седога устани и поштуј лице старијега. И ову заповест је изрекао Сам велики и праведни Бог наш. Ја, говори, Господ Бог ваш.

Шта тражи од нас Бог, када нам заповеда да поштујемо старије од себе? Тражи од младих да указују старијима високо уважавање и част, у свему да им дају предност и да им чине услуге. Старца не карај, него га савјетуј као оца (1 Тим. 5, 1), говори Апостол Павле. Тражи од младих да се чак повинују старијима и да им буду послушни у свему. Ви млађи покоравajte се старјешинама (1 Петр: 5,5), говори Апостол Петар.

Када чујете заповест о поштовању старијих од себе, не сматрајте је мало важном обавезом. Истина, не чинимо у свему онако како су живели наши претци; нажалост, има много самољубивих и гордых људи, који траже само своју част и спремни су да потцењују старије и достојније од себе. Али, не треба заборавити да је поштовање старијих заповест Самога Бога. А ко може, без греха и осуде, одбацивати вољу Божију? Или ко има смелости да мисли да нам Бог заповеда нешто некорисно и бесмислено? Свака заповијест Божија је света и праведна и добра (Рим. 7, 12). О поштовању старијих нам проповеда наша света вера. Јер, ако смо дужни да будемо смирењени у свим нашим поштујућима и мислима; ако смо дужни

да будемо кротки и пуни поштовања према свима, чашћу једни друге већим чинећи (Рим. 12, 10), како каже Апостол - нисмо ли онда дужни и да поштујемо старије од себе? Поштовање старијих налази се у самој нашој природи људској. Јер, прво је старијима, па онда млађима Творац благоизволео да подари живот и постојање и, када млађих још није ни

било, старији су већ били творења Божија, већ су служили Творцу и прослављали Га. Поштовање старијих од нас захтева и само достојанство и савршенство старијих. Јер старији, као несумњиво искуснији од млађих, и који су боље изучили тешку животну науку, умногоме могу бити наши наставници, могу нас уразумљивати, опомињати, сачувати.

На поштовању старијих утврђује се породична срећа и благостање. Загледите само каква узајамна љубав, узајамна сагласност, какав ред, тишина и срећа су тамо где млади поштују старије и послушни су им! Шта би било, ако у породици млади не би поштовали старије? Ништа друго до неслога, раздор, мржња, подела, надметање...

Страшно је и погубно не поштовати старије и не уважавати њихове савете и поуке. Ко не поштује старије, тај престаје заповест Божију и прети му суд и казна. Ја Господ Бог ваш. Ко не поштује старије, тај није стекао дух хришћанске кротости и смирености, већ је руковођен духом овога света и размишљањем по телу, а не по духу. Ко не поштује старије, тај нарушава природни закон и противи се наредбама Творца. Ко не поштује старије, тај не жели да буде благодарзуман, неће да живи у миру, слози и љубави и устаје против сопственог благостања.

Безимо од самољубља и гордости, који су узрок наше умишљености и презирања старијих. Сачувајмо заповест Божију, која налаже да се поштују старији. Покажимо се као истински Хришћани, који су дужни да буду кротки, смиреноумни, сложни, пуни љубави и уважавања према свима. Будите једнодушни, једномислени: Ништа не чините из пркоса, нити за празну славу, него смирењем сматрајте један другог већим од себе (Филип. 2; 2,3). И који год буду живјели по овоме правилу, мир на њих и милост (Гал. 6, 16).

*С руског
Најнаша Мандић*

ГЕОРГИЈЕ НИКОЛАЈЕВИЋ - Митрополит Дабро-босански (1807-1896)

(II дио)

Пише:
др Предраг Пузовић

Угледан човек, прота је имао велики број пријатеља међу познатим личностима, с којима је стално одржавао везе. Ту су пре свега његови питомци митрополит Серафим Перовић, књижевник архимандрит Нићифор Дучић, затим митрополити: Стефан Стратимировић, Јосиф Рајачић, Петар II Петровић Његош, епископи Пантелејмон Живковић, Јеротеј Мутибарић, као и многи српски и руски књижевници и друге личности.²⁰

Било је више прилика да прота напусти Дубровник, али се он на тај корак није могао лако одлучити. Понуђено му је 1852. године да дође у Београд за васпитача кнежевићу Петру, сину кнеза Александра Карађорђевића.²¹ Иако је понуда била привлачна, прота је одуговлачио са одлуком, па је кнез Александар ангажовао другог васпитача.

После двадесет и осам година плодног рада у Дубровнику, прота је 1858. године премештен у Задар и постављен за професора у тамошњој Богословији. Срби у Дубровнику су туговали за својим протом. Дубровачка општина пише му 18. маја 1858. године да „печалнијег тренутка нема за нас, него кад помислимо на ра-

станак Ваш од нас... мислећи на даноноћне труде и подвиге Ваше, који сте нас као љубезни отац на сваку истину настављали и учили...“²² Сам прота пошао је у Задар са зебњом. То се осећа из писма Нићифору Дучићу у коме каже „и не знам шта ће од мене бити, можда ће ме и на даље премјестити.“²³ Нићифор Дучић је јадиковао када је сазнао да је Николајевић премештен, али у писму од 10. септембра 1858. године се теши: „али и Задар није далеко. Ви ћете и ту бити онај исти родољубиви Николајевић и нећете Ваше амо пријатеље заборавити, нити овај бједни народ из вида љубави изгубити, јер заиста већи дио Херцеговаца одавна сазнају ваше велике трудове за добротинства и старање о њиховој будућности.“ На крају писма га моли: „кад улучите слободно вријеме, молим да ми дате Ваше отачаске савјете и упутства за сваки посао, јер сваку Вашу ријеч држим као Златоустову.“²⁴ Николајевић је о свом премештају писао и архимандриту Јанићију Памучини, који му из Мостара одговара 12. фебруара 1859. године. „Кад сам пред мојим одабраним Мостарцима прочитао Ваше писмо и изговорио Ваше ријечи „Збогом браћо!“, онда ми ноге уздрхташе, језик ми се завеза, а потекоше ми сузе низ образ, те ми је сама књига испала из руку, сви смо се, један у другога гледајући, разјадрили. Ово слатки мој пријатељу, нисте Ви могли с новцима поткупити, но жалосна срца изгоне сузе кроз очи, у растанку с честитим својим пријатељем. Ваше ватрено родољубије познато је свима Србљима. Ви сте се трудили за благостање и просвјету нашег

каукавног народа. Ви сте доста добра учили и помогли нашој Херцеговини, а за највише бједноме мени...“²⁵

Чекало је проту Николајевића широко поље рада и у Задру. И одавде он помаже ђаке у Бечу, Пешти, Карловцима, Београду и другим местима. Често су и сами ђаци тражили од њега помоћ. Тако му се за помоћ обратио и Сава Косановић, потоњи митрополит Дабро-босански, као ученик београдске Богословије. У писму од 20. маја 1860. године препоручује му за помоћ себе и још „другу двојцу, које сте Ви овамо послали“.²⁶

Далматински епископи улагали су велике напоре да се установи Конзисторија. То је пошло за руком епископу Стефану Кнежевићу 1853. године. Прота Николајевић је 17. (29) априла 1860. године именован за конзисторијалног протопрезвитера, вршећи и даље повремено дужност професора у богословском заводу.²⁷ Далматинско свештенство је именовање Николајевића за конзисторијалног протопрезвитера примило с радошћу, јер је било уверено да ће га он достојно заступати. Већ следеће године Николајевић је са неколико свештеника у Задру основао закладу за свештеничке удовице и сирочад, у коју је улагао и по одласку из Задра. То видимо из једне окружнице епископа Далматинског Стефана Кнежевића од 26. фебруара 1883. године којом обавештава свештенство да је Николајевић послао 200 фор. у фонд свештеничких удоваца и сирочади.²⁸

Прота Николајевић је по свом раду био познат и у Русији. Поводом 1000 годишњице постојања Русије руски цар Алек-

20 Д. Руvaraц, исто, 56.

21 Исто, 32.

22 Јован Вучковић, исто, 92, напомена 3.

23 Д. Руvaraц, исто, 58.

24 Јован Вучковић, исто, 93, напомена 2.

25 Исто, 94, напомена 4.

26 Исто, 58, напомена 1.

27 Томо Крстов Поповић, исто, 11; Боснаско-херцеговачкиисточник, 1890, год. IV, св. 9 и 10, 390; Босанска Вила 1896, 50; Јован Вучковић, исто, 63.

28 Босанско-херцеговачкиисточник, 1890, год. IV, св. 9 и 10, 390.

сандар га је 1862. године обдарио орденом Св. Ане III степена. Уз орден Руског министарства иностраних дела доставило му је преко свога посланика у Бечу велику бронзану медаљу направљену поводом овог јубилеја.²⁹ Исте године је изабран у одбор од 12 лица за школске књиге, као и у одбор Матице Далматинске, где је био потпредседник у књижевном одсеку.³⁰ Две године касније изабран је за почасног члана Матице Српске у Новом Саду. Следеће 1865. године далматински епископ Стефан Кнежевић одликовао га је правом ношења надбедреника.³¹

Док су проти стизала признања за његов рад задесила га је још једна породична несрећа: 10. марта 1866. године умрла му је супруга Катарина у 58. години живота.³² Сахрањена је у Задру, а 1875. године пренети су њени земни остаци у породичну гробницу у Дубровнику.³³

Иако је смрт супруге утицала на про-тино здравље, он наставља са радом на корист Цркве и свога народа. Именован је за почасног члана „Друштва добротворности и узајамне помоћи славјанске“ основаног у Цариграду 1870. године.³⁴ Царском одлуком од 27. децембра 1873. године, на предлог епископа Стефана Кнежевића, именован је за члана Покрајинског школског већа далматинског на 6 година, с тим што му је мандат још једном обновљен. Од 1. септембра 1880. године био је почасни члан „Слоге“, српског певачког друштва у Дубровнику.³⁵

Прота Николајевић се и у Задру бавио писањем. Објавио је 1879. године „Протопрезвитер и његово достојанство“, 1880. „Насртање протосинђелово одбија протопрезвитер“ и спис „Животопис и добротворства Божа Бошковића“. Пре-водио је, писао песме, чланке, разне дописе за новине, које је ретко потписивао. Најчешће се потписивао са Партеније Дубаић, Проигуман Далматински (ПД) а понекад са Грзлица Новак (ГН).³⁷

Прота Николајевић је за ондашње прилике имао добра примања. Живео је скромно и био је веома штедљив. Уштеђевину је уложио у добротворне и просветне сврхе. Тако је 1. марта 1879. године основао „Закладу протопрезвитера Ђорђа Николајевића“, у коју је уложио 12.000 фор. које је наменио да се школује један православни Србин из Дубровника и један из Боке Которске.³⁸ Предност за стипендију имали су младићи из породице Берберовић.

После више од две деценије проведене у Задру прота Николајевић се преселио у Сарајево. Када је Сава Косановић постао Дабро-босански митрополит прва брига му је била да оснује Конзисторију и отвори Богословију у којој би се спремали кандидати за свештенички чин. У Са-

рајево Косановић није имао способног свештеника који би му био на помоћи при реализовању ових циљева. Обратио се Земаљској влади с молбом да му пошаље Никодима Милаша из Далмације. Међутим, влада му препоручи проту Николајевића, човека богатог искуства у епархијској управи. Митрополит је ову препоруку прихватио. Николајевић је 10. (23) октобра 1881. године добио дозволу од власти да може ићи у Сарајево с чим се сложио и епископ Далматински Стефан Кнежевић.

У Сарајево је прота Ђорђе Николајевић стигао децембра 1881. године. Одмах се прихватио посла. Израдио је статут за Конзисторију, који је одобрила Земаљска влада 16. марта 1882. године. Саставио је и правилник за Богословију, одобрен 19. октобра 1882. године.³⁹ Конзисторија је почела са радом 15. новембра 1882. године.⁴⁰ На дан отварања Конзисторије обраћајући се у беседи митрополиту Косановићу прота Николајевић каже: „Дужност нам је, изјавити Вашем Високопреосвештенству свечано увјерење, да ћемо ми све званичне послове, које нам Ваше Високопреосвештенство изволи одредити, најсавесније и најтачније по канонима отправљати; да ћемо договорно радити и ријешавати онако, како се Вашем Високопреосвештенству свиди да је најправедније за свакога... настојаћемо да међу собом братски и љубавно живимо, и у свему за примјер да служимо нашој млађој браћи свештеницима и хришћанима, како би се и они на наше поштно и непрекорно живљење угледати могли. Ми ћемо Вас сматрати не само као архијереја, који власт има жезлом и палицом претити и казнити, него и као благога оца, који ће нас као своје духовне синове поучити, посавјетовати, покарати, а кад кад као непослушне изобличити; и то не из личне мрзости, него из превелике љубави.“⁴¹

29 Д. Руварац, исто, 64.

30 Босанска Вила, 1896, 50.

31 Д. Руварац, исто, 65.

32 Тестамент Дабро-бос. Митропол. блаж.-упок. Ђорђа Николајевића (20. априла 1807.-8. фебруар 1896),

Босанско-херцеговачкиисточник, 1896, год. X, св. 7 и 8, 221.

33 Д. Руварац, исто, 65.

34 Исто, 66.

35 Исто, 66 и 68.

36 М. Милићевић, исто, 112.

37 Д. Руварац, исто, 72.

38 Исто, 73.

39 Исто, 74-76.

40 Томо Крстов Поповић, исто, 13; Босанска Вила, 50.

41 Д. Руварац, исто, 77-78.

ЛЕСТВИЦЕ К НЕБУ

Ово дело одавно је оглашено од културних народа за огледало духовног живота. Оно је збир многих душекорисних размишљања о главним хришћанским врлинама, са којима се савлађује и побеђује у нама грешни човек са страстима и похотама, а оживљују, расту и јачају моћи духовне.

Књига је написана за монахе, али пошто се Христос распео, да би спасење дошло свима, а спаšћемо се кад тело очистимо од зла које се угњездило у њему, мисли лествица светог Јована Лествичника су врло корисне и спасоносне за свакога који жели да буде хришћанин не само речју, већ и делом.

Духовне лествице имају тридесет степеница - духовних размишљања према броју година Исусових до крштења, када је Својом проповеди отпочео божанско дело људског спасења. Лествице к небу воде духовног човека до потпуног развића и јачања, до пуноће духовног развића по мери богочовечанској.

Врлине се јављају једна за другом природно и појмљиво.

Ово је спољашна страна.

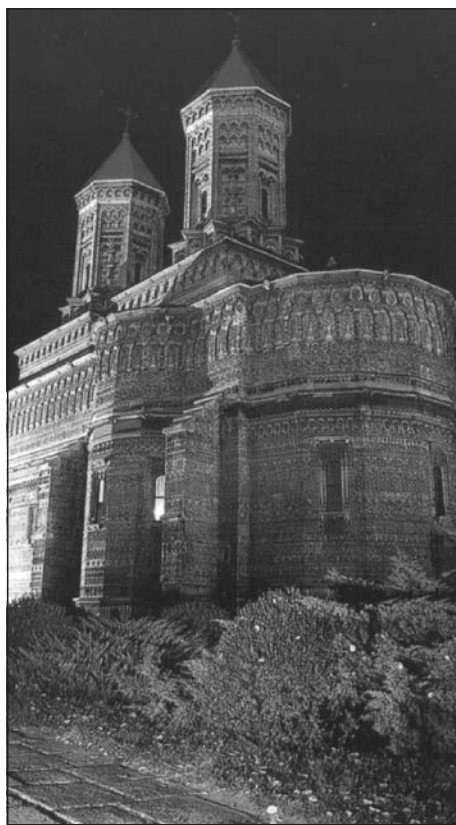
Унутрашња је изражена у чудотворној сили молитве и садржи се у читању светог Јеванђеља на божанственој литургији и кроз свете тајне.

Са молитвом почиње прва беседа светог Јована, која је и прва степеница његове небеске лествице.

„Молитва по својој суштини је општење и сједињавање с Богом; а посматрана по своме дејству показује се као заступница за добро човека, измирење с Богом, мати и кћи суза, очишћење од грехова, мост над реком телесних искушења, заштитни зид против несрећа, помоћ у унутрашњој борби, анђeosка вежба, храна бестелесних бића, будућа радост, непрекидни рај, извор врлина, извор благодатних дарова, невидљиви напредак, храна душе, просвећеност мисли, утеха очајању, темељ наде, ублажење жалости, богатство монаштва, ризница ћутања, сти-

шавање гнева, огледало духовног напретка, учитељ умерености, жива слика људског стања, весник будућег живота, знак будуће славе. Молитва је за верника суд и испитивање Господње пред будућим страшним судом“.

Ко од нас може боље и пуније да изрази моћ молитве? Овде су дате не само мисли и осећања већ и тајне и чудесност молитве. Ова дивна дефиниција молитве дата је не на темељу уобразилене људске мисли, већ на основу непосредног искуства! Зато су свака њена реч и сваки израз тако пуни живота!

Ево шта нам даље каже свети Јован:

„Молитвено бдење је јединствено, али су различити и многи његови облици. Једни говоре с Богом као са својим пријатељем и Владиком и упућују Му песме и молитве не само за себе, него и за друге. Други моле за духовно богатство, славу и свештену слободу. Једни моле да буду из-

бављени од својих непријатеља. Други моле да достигну неку част. Једни - да буду ослобођени терета греха, други - да буду изведени из тамнице бедног живота; трећи - да им буду опроштени њихови преступи“.

Књига блиста богатим духовним искуством светог Јована. И ми бисмо могли да говоримо о разним видовима молитве, само на основу написаних дела, скупљајући изразе и пословице туђег ума и туђег искуства, али немамо смелости да дамо категоричну потврду на крају свога излагања.

Најважнији проблем по светом Јовану је како треба стајати за време молитве.

„Ако ти се догодило да будеш окривљен пред земаљским судом, није ти потребно да тражиш начин како треба да стојиш на молитви. Ако лично ниси био пред судијом, а ни друге ниси видео пред судом, то узми за пример став болесника пред лекарима, када треба да им или секу или сагоревају неки део тела“ (свети Јован Лествичник).

Одговор је кратак, али потпуно обухвата све.

Зар су у молитви потребне многе речи и лепо говорништво?

„Не мудруј својим речима за време молитве“. Често је просто и безазлено дечије ћутање пријатније небеском Оцу. Старај се да не говориш много, да ти не би пренатрпане речи расејале мисли. Митар је кратком молитвом умиловио Бога. Неколико речи изговорене са вером на Голготи спасле су разбојника. Речитост за време молитве мути ум и развија машту, а краткоречивост рађа дубоке мисли. Не буди слободан при молитви, па макар се осећао чистим! Приђи Богу са великим смирењем и добићеш већу слободу. Ако си стао на последњу лествицу врлина, ипак се моли за опроштај својих грехова, знајући речи апостола Павла: „Ја сам први међу грешницима“.

Ови корисни савети о облицима молитве налазе се и код других духовних учитеља, али свети Јован нам даје о томе драгоцене савете из личног искуства.

„Када за време молитве осетиш задовољство, нежност, буди кротак, јер се у томе моменту анђео хранитељ заједно с тобом моли“.

Да ли има степена у молитви? Има!

„У почетку молитве пре свега истерај из ума свога земаљске мисли. Циљ је молитве да зарониш у оно што читаш, о чему размишљаш. Савршенство молитве је у уздизању душе до Бога“.

О, нека нас Господ удостоји да се уздигнемо до крајње висине!

Шта треба да раде они, који не знају да се моле?

„Док још не умемо да се пристојно молимо, лично на малу децу, која уче да ходају. Старај се увек, да уздигнеш мисао горе, удубљујући се у молитвене речи; и мада ти је мисао неискусна, малаксава као дете, ипак је исправљај. Наша мисао је нестална, али присутни Распети Господ ојачаће је. Ако непоколебљиво останеш у своме подвигу молитве, Господ ће ти прићи и ојачати те. Никакви окови не могу да вежу дух, али Творцу се све покорава“.

Свети Јован премудро умирује оне који мисле да им је молитва неплодна и због тога се збуњују:

„Када се дуго молиш и не будеш утешен, не говори: ништа својом молитвом нисам добио. Добио си много. Зар има већег добра него да стојиш пред Господом и да будеш у сталној вези с Њим“.

Да ли је потребно молити се за друге?

„Кад траже од тебе да се молиш за спасење других, не одреци, мада ниси добио дар молитве. Много пута, вера онога за кога се моли спасава и онога који се скрушеним срцем моли. Кад се молиш за друге и видиш да ти је молитва услышена, не горди се, јер ти је њихова вера помогла у томе“.

Треба ли дуго стајати на молитви?

„Не напуштај молитву дотле, док по Божјој заповести не угасне огањ твоје урдне молитве и не престане поток твојих суза. Може се догодити да у току целог живота не улучиш тако погодно време за опроштај грехова“.

Значајни су и следећи савети светог Јована о молитви:

„Не одређуј за молитву време које ти је потребно ради неких ма и важних духовних и других послова“.

Овај је савет врло важан. Као што знамо има људи који су немарни према молитви и готови су да је замене са безначајним и непотребним пословима, има и таквих, пристрасних који ради молитве занемарују најважније послове и изостављају главне дужности дајући повода да им молитва остане неуслишена. Апостол наређује да се непрестано молимо, али

Да ли можемо сазнати што о дејству наше молитве?

Може, ево одговора светог Јована:

„У свакој молитви постоји знак да је Бог чуо твоју молбу. Тај знак је у разрешавању наше сумње и отклањању неизвесности“.

Значи, треба само да чујемо дати знак слухом своје душе.

Како дејствује молитва подвижника?

„Неко устаје са молитве и има изглед онога који излази из неке зажарене пећи, осећа се очишћен од греховне нечистоте. Други су озарени светлошћу и враћају се

како? - Не само устима и срцем, не само у храму или пред светим иконама, него и кад послове свога звања свршавамо - увек и у свако доба.

„Не набрајај за време молитве своје телесне пороке да не би постао тужилац самом себи“.

Какав важан савет! Душа се путем покајања чисти и просвећује благодаћу Светог Духа. Поновни пад у грехове и безакоња телесна, одузима јој умну чистоту. „Сећај се увек да си био велики грешник, да би сачувао смирење и избегао лукаве мисли о своме достојанству. Старај се да заборавиш детаље својих грехова, да не би у теби мисао о њима планула као искра и изазвала пожар у твојој природи, која љуби грех“.

са молитвеног подвига духом пуним смирења и весеља“.

Ови изванредни и по душу спасоносни савети, плод ретког и дубоког духовног искуства, нарочито су драгоцени у току ових по душу спасоносних дана Великог поста и покајања.

Душа кроз молитву добија духовна крила, осећа свој ход по духовним лествицама и уздиже се небу.

Ево, свети Јован нас је подигао на први степен својих чудесних духовних лествица и сагледали смо чудне ствари: открили смо многе тајне, разбили многе сумње и осећамо како небеска светлост озарава мрачне кутове грешне и измучене душе.

Дјечија страна

ЗАВЕТ

Чедо моје, оди, дођи
 пред икону сада сјани
 кад ти бака ово вели
 одбројани њени дани.

Видиш чедо, ти икону
 заштитника наше славе
 овако ћеш и ти радиш
 кад не буде твоје баке.

Проли сузу коју врелу
 кад молићвом нешто изражиш
 испљачи се пред Господом
 своје боли да ублажиш.

Нек ти душа, чедо моје
 иако увек буде чиста
 свијем срцем и мислима
 следи пуће нашег Христа.

Па се не бој, чедо мило
 кад не буде жива бака
 твоја вера дојриниће:
 Вероваће ти и мајка.

То изустити сјара бака
 пред иконом своје славе
 руком чедо помилова
 и у вечни санак паде.

Љубинка Тошић
 Ужице

ПРИЈАТЕЉСТВО

Пријатељ је мој
 као пријатељ у лећу,
 дао бих за њега
 чистијаву планету.

Пријатељ је мој
 као лејтир на цвијету,
 пријатељ је мој
 најдражи на свијету.

Пријатељство је срећа
 чувам га у души
 ишико сваком оном
 ко га жути ил сруши.

Стефан Ђеранић
 IV₄ Соколац

ПЛАВО НЕБО

Небо се плави, плави...
 Под тим небом је лијепа земља.
 Под плавим небом и људи се крећу
 под плавим небом, дјеца виде

срећу,
 и оно никада нестати неће,
 нишће ће дјеца бити без среће.

Небо је најљепши дио свијета
 које је увијек плаво и ведро
 оно се увијек смијеши и
 весело надгледа дјечију срећу.
 Тмурно је само онда кад рађују

наше шатице,
 када из њега падају,
 леће зрнатице.

Милан Самарџић
 IV₄ Соколац

Пустите дјецу нека долазе мени, и не браните им

Дјечија страна

МОЈА МАЈКА ХРИШЋАНКА

Сам наслов ове теме коју је задао отац Рајко, за мене је веома болна и увредљива, због тога што ја немам ни оца ни мајке, и немам о коме да пишем. Отац ми је погинуо 1992. године као прави херој бранећи своју Отаџбину. Тада сам ја имала седам година и губитак оца нисам у толикој мјери осјећала јер је мајка била увјек уз нас.

Много је радила да би нас хранила и школовала. Било јој је веома тешко, али доста нам је помогла татина родбина којој смо неизмјерно захвалне. Сестра и ја смо тако некако пребољеле татин одлазак јер смо љубав добивале од своје мајке. Та љубав није дуго трајала. Мајка је сваки дан патила због тате, сваке недеље смо ишле до гроба очева на Војничком гробљу, прислуживале свијеће и туговале за њим. Мајка је почела да тоне и духовно пада али то нико није могао примјетити или је то од нас вјешто сакривала. Своју патњу ником није повјерила. Једне кобне сриједи, не тако давне, испратила нас је у школу са њежним мајчиним пољупцем и, ох несреће! убила се!?

То је за нас била неописива трагедија, изгубила сам биће које сам неизмјерно вољела. Та вјест свакога је страшно изненадила. Сви су је гледали као хероја, али тај херој је поклек-

нуо. Није више могла да издржи и не кривим је због тога. Остало ми је само жао што нам ништа није рекла, наговјестила...

Мислим да се Бог неће наљутити на моју мајку што је то урадила, иако је то велики гријех, али ја осјећам да је она горе са татом срећна. Ипак, моја мама је била хришћанка, поштовала је Бога, није издржала, али ће је наше сузе пред Богом, вјерујем, спасити.

Данијела Ђ., 8. разр.
Вишеград

1000 ЗЛАТНИКА (истинити догађај)

Богат човек зажеле да да 1000 златника сиромасима, али није знао којим сиромасима да да тај новац. Он оде свештенику и рече:

- Хтео бих да дам 1000 златника сиромасима, али не знам коме да дам. Узмите новац и поделите онако како ви то сматрате за најбоље.

Свештеник рече:

- Много је новца, и ја не знам коме да дам; можда бих једном дао превише, а другом мало. Реците којим сиромасима и колико вашег новца да дам?

Богаташ рече:

- Ако ви не знате коме треба дати новац, онда ће Бог знати. Дајте новац првом сиромасу који дође.

У тој парохији живео је сиромашан човек. Имао је много деце а био је болестан и није могао да ради. Сиромас је једном читао псалтир и прочитао у њему ове речи: Ја бејам млад и остарех и не видех праведника напуштеног и децу његову да просе хлеб. Сиромас помисли: А мене је ето Бог напустио! А ја нисам ништа рђаво учинио. Да одем свештенику и да га питам зашто је оваква неистина речена у Светом писму. Он крену свештенику. Кад га свештеник опази помисли: Овај сиромас је дошао први, и даде му свих 1000 златника богатог човека.

јер је таквих Царство Божије.

Дјечија страна

ПРОСЛАВА БОЖИЋА У МОМ ДОМУ

Свануо је за мене најрадоснији дан у години. Већ раном зором градом одјекују детонације оружја, знак да треба дочекаати полазника. Раније смо устали. По старом обичају сви смо се окупали и обукли нешто ново; још неношено од одјеће, опет по вјеровању да ћемо цијелу годину бити лијепо обучени. Отац је из заоблице узео печено срце, које је исјекао и све нас послужио. У селу, гдје су наши корјени, такав је обичај. Сви смо се омрсали. Накупили смо пуне руке пшенице, очекујемо полазника и не дамо да нас изненади. Одједном отварају се врата, посипамо једни друге житом, и из свих грла одјекује „ХРИСТОС СЕ РОДИ“ и „ЗАИСТА СЕ РОДИ“. Свим укућанима полазник честита као и ми њему. Лица су нам свима озарена и весела. Радосни смо. Полазник прилази шпорету, дара ватру и благосиља нас. Ми готово углас изговарамо: „Амин, Боже“. Послије обреда, укућани и полазник сједамо за сто у дневној соби. Отац доноси полазнику десну плећку од заоблице да је он изреже и „погледа“. Послије веселе шале и смјеха, кратког евоцирања успомена како је то некад било, попијене кафе и вина, уз многобројне честитке, полазник одлази. Одлазимо у свети храма на свечану Божићну литургију. По повратку из цркве, мајка и ја припремамо Божићни ручак. Мјесимо чесницу, правимо питу и цицвару. У ме-

ђувремену разговарамо о свему, али сви ти разговори имају један једини циљ - да се дочара славље Божића, како је било некада, а како сада. У мом дому налази се слама како би нам бар донекле дочарала витлејемску шталицу, као и посијано зелено жито до ње. Око подне, свечана трпеза је постављена. Узимамо свијеће у руке, молимо се Богу, једни другима честитамо и божићкујемо. Послије ручка трпезу не поспремамо, такав је обичај да тај дан све остаје на столу. Сваке године нестрпљиво очекујем мени најрадоснији хришћански празник - Божић и радости које он доноси.

Тања Шука
VII₅ Соколац

БОЖИЋНИ ПРАЗНИЦИ

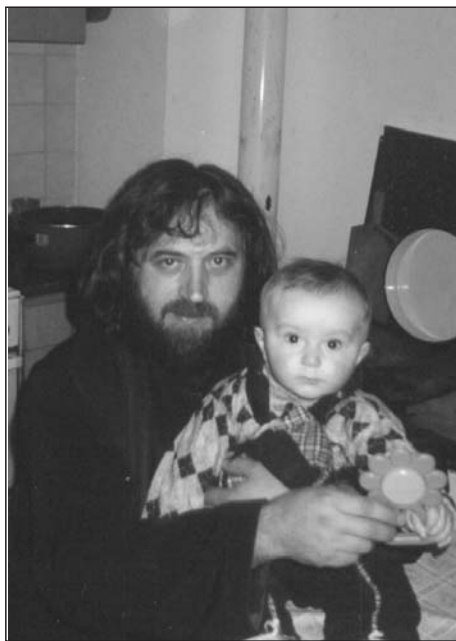
Божић, на тај дан у Витлејемској пећини родио се Господ Исус Христос. Два дана уочи Божићних празника идемо на село. Прије одласка у бадњаке тата нам је испричао све о Бадњем дану и о сијечењу бадњака. По бадњак иду само мушкарци. И ја сам хтјела ићи. Тата ми је дозволио, срећна сам. Стигли смо у гај гдје је мој отац и прије сјекао бадњаке. „Ја сам га одабрао, види што је лијеп“, рече тата. Прво се окренуо према истоку, прекрстио се, а онда почео сјећи. У шуми су одзвањали ударци сјекира. Са бадњацима на раменима стигли смо кући. Усправили смо их уз кућу. Мама је пожељела добродошлицу бадњацима, посула их житом и изнијела колач. Тата је боцом ракије наздравио бадњацима. Увече смо ставили бадњаке у ватру. Пуцкетали су. Кроз отворена врата стењака ширила се и треперила топлота бадњака. Ова свјетлост што се ширила по нашим лицима и по кући, чинила је ноћ чаробном и дочаравала је атмосферу у Витлејему. Ујутро на Божић устала сам рано. Свечано сам се обукла и отишла у цркву. Било је много свијета. Исви су на тренутак заборавили своје бриге и с радосћу дочекали овај величанствени празник. Црква се купала у зрацима јутарњег сунца. Све је блистало, а чинило ми се да највише свјетлуца икона Богородице са малим Исусом. Мирис тамјана ширио се и опчи-

Пустите дјецу нека долазе мени, и не браните им

Дјечија страна

њавао све у цркви. Сви су осјетили блаженство, мир и срећу. После смо се вратили кући. Мирис топле Чеснице ширио се кућом. Сви укућани били су необично срећни. Лица најближих била су озарена попут цвјетка када у прољеће осјети први зрак сунца на себи. Убрзо је стигао и полазник. Све је свечано. Сто је постављен за Божићни ручак. Са свијећама у рукама прекрстили смо се, помолили и мирбожили. Почело је славље. Славље које је иначе ријетко у овим тешким временима. Расута слама по кући, жито, трептај свијећа, мирис тамјана, чине посебну атмосферу. Ниједан празник, ни славље није тако лијепо као Божић.

*Јелена Којривица
13 година, Соколац*

БОЖИЋНО ЈУТРО

Шест пута. Шест сати, откуцава стари дрвени сат који већ деценијама стоји на истом мјесту, на бијелом пространом зиду старе породичне куће у којој сада сами живе дјед и бака. Али не и овога јутра. Овога јутра смо сви ту, цијела наша породица је на окупу. А како и не би била, па данас је наш најрадоснији празник Божић. Како се само ми дјеца радујемо док са нестрпљивошћу очекујемо полазника надајући се да ћемо ми први ово своје жито које нам је бака припремила, сасути на њега. И чудно, увијек успјевамо у томе. Затим он улази у кућу и стављајући бадњаке, које је увече дјед припремио, у ватру говори како нам жели срећу, здравље и много, много свега другог добра. А Честитање, то највише волим. Уз традиционални поздрав „Христос се роди“ и „Заиста се роди“, сви се ми љубимо и честитамо једни другима Божић. Најсимпатичније је то што су дјед и бака увијек због нечега љути једно на друго, па се обавезно шалимо на њихов рачун јер тога јутра сви који су љути морају да се помире. Дјед не би био дјед када се не би претварао да не примећује наше шале, па онда гласно виче: „Сви за сто, није ред да полазник који је прешао толики пут поред оволике хране буде гладан“. Свако је имао своје место и за

трен ока сви су били за столом. Мама, тата, стрико, стрина, ми дјеца, бака, дјед и полазник. Он увјек сједи на свом почасном мјесту као посебан гост у нашој кући. А тек ломљење чеснице, то је један велики доживљај. Не знам зашто али сви се потајно надају да ће баш у свом комаду наћи новац. И тако уз разговор и шалу, уз бакину чесницу, дједово приповједање татине и стричеве шале, мамин и стринин смјех и наше пажљиво слушање, радознала питања прошло је и наше Божићно јутро.

*Вујичић Нађаиша
13 година, Соколац*

јер је таквих Царство Божије.

УЗРОЦИ ПРОПАДАЊА СРПСКЕ СРЕДЊЕВЕКОВНЕ ДРЖАВЕ

Пропадање појединих земаља, сила-зак извесних народа са историјске позорнице, губљење националне самосталности и државне суверености јесу појаве које се без престанка смеђују на свима станама света у току дугих столећа. Све пролази, или како рече пре много векова онај мрачни грчки философ „све тече“, и све се мења, па ничег сталног нема. Поучени дугим искуством људи се навикосе на та збивања, као на нешто што мора само по себи да буде. Тек један мањи део њих није могао са равнодушношћу да прима ту коб падања и посртања, коју сваки народ имађаше на својој животној стази. Теолози, мислиоци, историци и песници код свију нација, у свима временима, покушавали су да тој појави објашњење нађу. Једни су у тим несрећама, патњама и понижењима свога народа видели испаштање грехова и казну неба, као нпр. пророк Јеремија, кад је над јерусалимским зидинама оплакивао судбину јеврејског народа, који није слушао Бога, нити се одазивао Његовим порукама (Јер. 35,17). Други су указивали на прст судбине, као што обично чине приврженици Ислама. А неки опет објашњавали су државну пропаст моралним трулежом друштва, које се под непријатељским ударцима распадале. Економски моменти, свађе властодржаца, издаја изрода, снага противника, преимућства непријатеља у броју и моћи, у бољем наоружању, у тактици победника, у личним квалитетима освајача, итд., све су то били покушаји да се с њима, као узрочницима, објасни губитак народне слободе и државне независности.

Јасно је, да сви ти многобројни случајеви падања појединих нација и нестајања појединих земаља нису слични, нити

се сви могу протумачити као последица само једног од набројаних фактора. Комплекси узрока, различити по врсти, разне градације, изразити или слабо уочљиви, временски удаљени, теренски подељени, доприносили су бржем или споријем пропадању сваког од појединих народа.

Уништење српске средњевековне државе, односно пропадање њених покида-них делова, наметало се, као проблем, не само нашем савременом историку, већ

много раније и анонимним творцима нашег народног епа. Наша народна традиција, а с њом и народни певач, узрок те пропасти видели су најчешће у борби великаша код поделе власти, или пак у издаји. У једној песми наводи се и трећи мотив пропасти старе српске државе, а то је свесно прихватање пораза, да би се вечно живело. У избору између два света, земаљског и небеског, материјалног и ду-

ховног, пред којим се избором нашао српски народ, он се, по казивању народног певача, преко свога владара, определио за небеско царство:

*Цар воледе царсѣву небескоме
А него ли царсѣву земаљскоме.*

У мотиву борби династа око власти безимени песник наше средњевековне националне трагедије оптужује своју властелу, јер он у томе спору гледа клицу распада своје државе. У песми „Урош и Мрњавчевићи“ два пута се понавља тај мотив. Први пут их песник назива царе-вима:

*Цареви се оѣимљу о царсѣво
Међусе се хоће да ѣоморе,
Злаћенима да ѣободу ножи...*

На другом месту исте песме он их зове господом, под којим изразом, свакако мисли на своје племство. Ту песник наводи и место њихова сукоба:

*Госѣода се ѣешико завадила
На Косову ѣољу широкоме
Код бијеле Самодрезе цркве,
И они се оѣимљу о царсѣво...*

У овој песми певач не крије своје симпатије, које се, природно, налазе на страни царевића Уроша, јер је он не само легитимни наследник упражњеног престола, него је још и слаб да би се могао одупрети самовољи распуштених великаша. Као контраст њиховој осиноности, песник у једном потезу слика немоћност престолонаследника:

*Ћуѣи нејак царевић Урошу,
Ћуѣи дјеѣе ниѣиѣа не бесјеѣи,
Јер не смије од ѣири браѣиѣенца,*

Као други узрок пропасти земље, народни песник наводи издају племства, односно „неверство“ Вука Бранковића. На више места, у разним песмама, он због тога оптужује Вука. У песми „Цар Лазар

и царица Милица“ кнежев слуга Милутин одговара „госпођи Милице“:

*А ишћо ишћиши за проклећѣ Вука,...
Он издаде цара на Косову.*

У другој песни („Царица Милица и Владета војвода“), босански великаш, враћајући се са Косова, прича царици о јунаштву српске властеле, међу којом он није могао да запази Вука Бранковића:

*Ал не виђех Вука Бранковића,
Не виђех га, не видло га сунце!
Он издаде честийишога кнеза,...*

И у песни „Пропаст царства Српскога“, певач проклиње косовског издајника:

*Бољ убио Вука Бранковића!
Он издаде ишасиѣ на Косову,...*

Занимљиво је да у овој песни постоји извесна претераности недоследност песника и његове оптужбе у погледу величине одговорности за „издају“, без обзира да ли је она уопште била и да ли је исту Вук извршио. Стихови, који кажу да се кнез сам одлучио за небеско царство, а чија је цена била пораз српског оружја, несумњиво смањују одговорност „издајника“. Вук, или неко други, по самој песни, требало је да одигра ту, или сличну улогу, пошто се кнежевим избором царства небеског морао очекивати српски пораз, ма у ком он виду дошао, јер ту изрично стоји:

*Ако л' волиш царсѣву небескоме,...
Сва ће ѿвоја изгинути војска,...
Ти неш, кнеже, шњоме ѿгинути...*

Узгред буди речено ова песма у многоме потсећа на Св. Писмо. Дванаесторица владика на челу са патријархом (паралела Христа и његових 12 ученика) освећују цркву кроз коју ће да прође српска војска на своме путу за царство небеско. Затим, ту је и издаја и издајници, Вук и Јуда. До издаје је морало доћи, да би се остварио један виши план, небеско царство. Кнежева одлука, којом прихвата,

као преимућство, царство небеско над земаљским у вези је са еванђелским стиховима у којима се говори о претежности душе над телом и духовног над материјалним („...каква је корист човјеку ако сав свијет добије, а души својој науди...“ - Мат. 16,26). Њен садржај и обрада, према томе, са пуно разлога допуштају претпоставку да је и њен састављач могао бити монах, или мирски свештеник. У сваком случају човек врло близак Цркви. Сам мотив издаје, у колико он нема и реалну подлогу, узет је за објашњење државног пада од стране Милутинових и Душанових потомака, који нису могли лако да заборава своју некадашњу снагу, славу и величину.

Што се, пак, тиче Његовшевог објашњења у Горском вијенцу о томе, како је дошло до пропасти старе српске државе, може се лако запазити да и он употребава, као и народни песник, три мотива као узроке те пропасти, од којих су два заједничка, а та су: борба великаша о власт и издаја једног од њих. Његошев

трећи мотив ту пропаст објашњава повредом етичко-правних принципа. Песник Горског вијенца у њему истиче, као најтежу грешку некадашњег управљача српског народа, њихов грех због гажења закона („Наши цари закон погазише“). Из те погрешке, касније, изродише се многа зла, која у својој завршној тачки земљу упропастеше.

Не улазећи у анализу утицаја народне песме на Његошеву поезију јасно се и без тога намеће веза сличности, ако не већ и истоветности, напред цитираних стихова из песама косовског циклуса са стиховима које су певали играчи на Цетињском пољу. Приговор због отимања власти, упућен на адресу нашег старог племства, код Његоша носе следећи стихови:

*Великаши, проклеће им душе,
На комаће раздробиле царсѣво,
Српске силе жрдно сапирале;
Великаши, праг им се ушро,
Расире сјеме ѿсијаше жрчко,
Те с њим ѿлеме српско оштроваше.*

Следећи стихови не само да великаше називају кукавицама, већ их и отворено проглашавају издајницима:

*Великаши, жрдне кукавице,
Посидадоше рода издајнице,*

У другим стиховима Горског вијенца персонификација издајника се веже не за личност Вукову, већ за породично име Бранковића:

*Бранковићу, ѿгано кољено,
Тако ли се служи ошачасѣву?
Тако ли се цијени ѿшћење?*

Певачи кола, мало доцније, када су величали подвиг „сокола Баја и његових змајева“, истичу верност Црногораца у борби:

*Не шће Србин издајни Србина,
Да га свијет мори ѿријекором,
Траг да му се ѿ прсѣу кажује
Ко неврјеној кући Бранковића,
Но сви ѿли један до другога,*

Такође и истакнуте личности Горско-га вијенца, као што су на пр. Вук Мићуновић и сердар Вукота, коре своје недостојне сашлеменике са погрдним изразима, као: „потрпезним кучкама, лижисаханима (тј. чанколисцима) и бруком Бранковића“.

Вук Мићуновић вели за оне Црногорце, који учествују у турским сватовима:

*Куд су шћели ђошћѣзне кучке,
Бранковићи и лижисахани?
Шћо им оће друшћиво са Турцима?*

А сердар Вукота, који међу свима Црногорцима уме најбоље да куне, пре него што ће његово друштво кренути да изврши велику мисију, чишћење страног и непријатељског елемента из своје средине, међу најтежим клетвама, којима проклиње евентуалне издајнике, каже и следеће речи:

*Ко издао, браћо, ђе јунаке
Који ђочну на наше крвнике
Сјојала га брука Бранковића*

Израз „брука Бранковића“ по својој тежини спада у ранг оних страшних заклињања, као што су: „сјеме му се скаменило, од њега се излегли губавци, траг му се ископао, у кућу му пушка не висила, жељела га кућа мушке главе, пасју вјеру вјеровао, крвљу му се прелили бадњаци, у помамни вјетар ударио, у лик се манит обратио, рђа му се на дом распртила“ итд. Све ово показује колико се, тада, међу Црногорцима водило рачуна о издаји српскога имена. Давши косовској погипиби такав колорит и такво тумачење, српски народ и његови певачи створили су косовску етику, која је кроз векове, у најтежим тренутцима, снажила народни дух и његову веру.

Сада се намеће питање, зашто је владика Раде у свој спев унео ова два мотива, издају и распре, и зашто је њих у тако изразито срамној слици приказао? Да ли је он тако поступио из уверења да је заиста

српска средњовековна држава пропала због Вукове издаје? Да ли се може допустити да он није знао и за друге чињенице, које су условљавале ту пропаст?

Тешко је замислити да се песник није могао сетити и осталих успеха турскога оружја, где се није радило ни о издаји, ни о међусобним распрама завађеног племства. Он је морао знати, да се зелени барјак вио над Будимом, да су турски шатори били разапети под зидинама Беча, и да је полумесец сјао над Мисиром, а султанов се моћ распростирала над Предњом Азијом. Сва је то њему било познато. Све те земље и сви ти народи нису пали под ударцима Османове сабље само због издаје великаша и њихових распри. Нешто је јаче морало да буде и у турској војсци и у Отоманској империји. И то је све несумњиво било јасно и црногорском владици, па ипак он узима популарно,

али не једино и исправно објашњење пораза српскога оружја. Стога се поставља питање: шта је могло навести „Цетињског пустињака“ да на тај начин тумачи пропаст српске средњовековне државе у своме великом делу?

Мислим да нећемо бити далеко од истине, ако претпоставимо да је Његош хотимично унео у свој спев узрок свађе и узрок издаје, јер су му то налагале околности и прилике времена и средине. Поцепаност братстава у његовој земљи, племенске свађе, сукоби, антагонизми, размирице, издаје, турчења, шуровања са скадарским везиром задавали су озбиљну бригу не само њему, него и његовим претходницима на трону цетињских митрополита. Раније, његов претходник Св. Петар кроз црквено проклињање вршио је мирење и уједињавање закрвављених братстава и путем застрашивања божанском казном радио је на окупљању оних који су се одметали. Доцније, владика Раде то исто чини, само он покушава кроз наглашавање национално-историјске одговорности да оствари тај план. Он националном клетвом, рељефно израженом кроз уста његушког сердара, упозорјује своје сашлеменике на одговорност пред претцима, пред историјом и пред будућношћу. „Су чим ће се изаћ пред Милоша“, то је не само поклик владике Данила, него и национална свест сваког Црногорца.

Не ићи Милошевим путем, огрешити се о „свету Милошеву правду“, напустити идеал витештва „великог војводе“ коме ни спартански Леонида није раван, значило је издати не само „вјеру Обилића“, него и „вјеру праћедовску“ и не бити „бранич цркве и племена“.

Бриге због таквих сашлеменика често су мориле главнога јунака Горског вијенца, владика Данила, и зато он, не без разлога, каже:

*Не бојим се од врађејега скошћа,
Нека га је ко на гори лисћа;
Но бојим се од зла домаћега...
Разлучи се земља на ђлемена...*

С. Душанић

О СКОМНОСТИ И УМЕРЕНОСТИ У ОДЕВАЊУ

Не хвали се својим хаљинама (Сир. 11, 4), говори премудри син Сирахов. Чему нас он овде поучава и шта нам забрањује? Поучава нас да чувамо скромност и умереност у одевању, а забрањује нам да се хвалимо и преуносимо скупом и лепом одећом, као и да имамо у себи страст ка одевању и украшавању тела. Постоји у нама у великој мери ова слабост, па је потребно објавити је неприличном Хришћанима.

Одећа је постала након пада човекијег, када су Адам и Ева изгнани из раја, а тиме и сав род људски. У рају човеку није била потребна одећа, зато што је он био загреван рајским ваздухом, а пре свега љубављу и благодаћу Божијег присуства, и није се стидео своје нагости, зато што је био чист и непорочан. А стид је, наравно, последица греха. Када је човек сагрешио и био изгнан из раја, при одласку, биле су му дате кожане ризе за одевање. И сада свако од нас има потребу да се одева, али због чега? Не због украшавања, већ због прикривања свога тела, да се заштити од суrowsости ваздуха и сачува од искушења и греховних саблазни. И да ли је за то потребно мноштво одеће? Да ли је потребна раскошна, скупочена и лепа одећа? Ако је већ потребна одећа, довољно нам је не много прикладног одела. Апостол говори: А кад имамо храну и одећу, будимо овим задовољни (1 Тим. 6, 8). Дакле, да ли добро чини онај који се превише брине о украшавању тела? Шта значи та страст за уређивањем, жеља да се има много лепог и раскошног одела и да се оно стално замењује новим? Зар то не значи украшавати грех, који нас је лишио првобитне непорочности, хвалити се падом, кроз који смо изгубили рајско блаженство, поносити се изгнањем и осудом, у чему се сада налазимо? Не показујемо ли тиме лакомисленост, не-

пажњу и сујету? Каква нам је корист од раскошног одевања. Не постоји корист, већ штета. Јер, кроз то се човек прилепљује за земаљско и сујетно, и непромишљено троши своја материјална средства, која је дужан да употребљава благоразумно и опрезно. Не постоји никаква корист, него је то чак и велики грех и страшна одговорност пред Богом. Колико се невиних срца на тај начин оскврнило, саблазнило гледајући нескромна одела! Шта нам говори Спаситељ? А који саблазни једнога од ових малих који вјерују у мене, боље би му било да се објеси камен воденички о врат његов и да потоне у дубину морску (Мт. 18, 6). При том још не заборавимо да ми чекамо васкрсење мртвих и верујемо да после овог садашњег временског живота настати за нас други, вечни живот. А тамо нам одећа неће бити потребна. Све чиме сада украшавамо своје тело, остаће овде, све оно у чему будемо положени у гроб - иструнуће. Потребна нам је одећа али не за тело, већ за душу. Шта појемо у цркви? Чертог твој видим украшен, Спасе мој, али одеће немам да у њега уђем. Просвети одећу душе моје (страсна седмица). Видимо да је за вечно блаженство потребна, дакле, одећа за душу, светла, чиста и света. Да се о таквој одећи бринемо у овом животу, поучава нас Свето Писмо: Њима, говори Апостол Петар, тј. женама, украшавање да не буде споља: у плетењу косе и у кићењу златом или у облачењу хаљина; Него у скривеноме човјеку срца, у непропадљивости кроткога и тихога духа, што је пред Богом драгоцено (1 Петр 3, 3-4).

Какво је то одело душе, које нам је потребно ради будућег славног блаженства, и којим смо ми дужни да се украшавамо у садашњем животу? Одело душе јесте светла одећа заслуга нашега Испушитеља, коју ми усвајамо

за себе вером у њега и љубављу према њему, као и молитвом пред њим. Такву одећу ми измољавамо од сладчайшег Исуса, када Му се молимо овим речима: Исусе, одеждо светла, украси ме; Исусе, бисеру драги, обасјај ме; Исусе, камену драги, просвети ме; Исусе, сунце правде, осветли ме; Исусе, светлости света, облистај ме (Акатист Господу Исусу Христу, Икос 12). Одећа душе јесте скупочена одежда светих Хришћанских врлина, којима смо ми дужни да се украшавамо у овом животу, као чеда благодати и наследници Царства Божијег у Христу. Свети Апостол Павле говори о хришћанкама да треба да украшавају себе не плетеницама, ни златом, ни бисером, ни хаљинама скупоченим, него добрим дјелима (1 Тим. 2; 9, 10). Само тиме украшен човек може бити близак Богу, и са непоколебивом надом на вечно блаженство призивати: веома ћу се радовати у Господу; обуће ме у хаљине спасења, и плаштем правде огрте ме (Ис. 61; 10).

Не помислимо, међутим, да бринући се о души, треба да заборавимо на своје тело. Не! Бринући се о души, треба да се бринемо и о телу, да га, ради чувања живота и здравља, не само хранимо, већ и да га одевамо, и то не дроњама, него пристojном и доличном одећом. Само да наша одећа не сведочи о нашим страстима ка претераном украшавању тела, предмет наших сујетних брига и повод другима на саблазан и грех. Памтимо шта говори Господ: Не брините се душом својом, шта ћете јести, или шта ћете пити; ни тијелом својим, у шта ћете се одјенути. Зна и Отац ваш небески да вама треба све ово. Иштите најприје Царство Божије и правду његову, и ово ће вам се све додати (Мт. 6; 25, 32, 33).

*С руског
Найиаша Мандић*

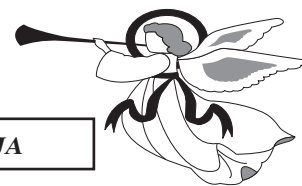

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Митрополија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

1. **Перо** (Ненада) **Урта**
из Осијека
погинуо 14.09.1991., Окучани

2. **Славко** (Милинка) **Танасић**
рођен 1961., Дражевићи
погинуо 03.04.1992., Кујрес

3. **Бранко** (Драга) **Пејић**
рођен 1963., Блажуј
погинуо 22.04.1992., Улица

4. **Жарко** **Лулеџија**
рођен 1939., Зеник
погинуо 09.05.1992., Зеник

5. **Сретко** **Јокановић**
рођен 1954., Какриње
погинуо 16.05.1992., Хаџићи

6. **Мирко** (Сима) **Тромосљанин**
рођен 1945., Босански Нови
погинуо 29.07.1992., Илица

7. **Миливоје** (Сима) **Крстовић**
рођен 1937., Умчани
погинуо 29.07.1992., Илица

8. **Ђуро** (Анђелка) **Батинић**
рођен 1939., Умчани
погинуо 29.07.1992., Илица

9. **Стево** (Спасоја) **Вујичић**
рођен 1939., Добро Поље
погинуо 30.07.1992., Илица

10. **Горан** (Бошка) **Комазец**
рођен 1966., Добриња
погинуо 31.07.1992., Добриња

11. **Софија** (супруга Божа) **Жук**
рођена 1927., Неџарићи
погинула 09.08.1992., Неџарићи

12. **Петар** (Јанка) **Бјелица**
рођен 1923., Иловица - Трново
погинуо 19.08.1992., Неџарићи

13. **Јанко** (Вукана) **Берјан**
рођен 1911., Доглоди
погинуо 19.08.1992., Пале

14. **Вељко** (Славка) **Гогих**
рођен 1968., Влаково
подл.ран. 20.08.1992., ВМА Београд

15. **Небојша** **Пржуљ**
погинуо 02.08.1992., Мосћар. раскр.

16. **Милан** (Милинка) **Станић**
рођен 1956., Сарајево
погинуо 30.08.1992., ул. Касиндолска

17. **Борислав** (Милана) **Блесић**
рођен 1949., Бос. Градишка
погинуо 30.08.1992., Азићи

18. **Војислав** (Јована) **Јокић**
рођен 1965., Модрича
погинуо 26.09.1992., Блажуј

19. **Жељко** (Сима) **Петровић**
рођен 1955., Сарајево
погинуо 10.10.1992., Дођлоди

20. **Марија** **Јаглучић**
рођена 1913., Илица
погинула 10.10.1992., Илица

21. **Страхиња** (Душана) **Секулић**
рођен 1950., Пударево
погинуо 12.10.1992., Илица

22. **Борислав** (Сретка) **Скочо**
рођен 1959., Доглоди
погинуо 13.10.1992., Дођлоди

23. **Недељко** (Живка) **Ружић**
рођен 1960., Доглоди
погинуо 13.10.1992., Дођлоди

24. **Лука** **Жерајић**
рођен 1937., Неџарићи
погинуо 16.10.1992., Неџарићи

25. **Драган** (Јована) **Ерак**
рођен 1969., Нови Травник
погинуо 19.10.1992., Неџарићи

26. **Драган** (Петра) **Обућина**
рођен 1958., Трново
погинуо 22.10.1992., Илица

27. **Диметрије** **Наумовски**
погинуо 22.10.1992., Влаково

28. **Милојка** (Милана) **Ступар**
рођена 1937., Насеље Аеродром
погинула 24.10.1992., Аеродром

29. **Рајко** **Кнезић**
погинуо 26.10.1992., Илица

30. **Слађан** (Жарка) **Гргић**
рођен 1977., Мостарско Раскршће
погинуо 26.10.1992., Илица

31. **Жарко** **Шуштало**
рођен 1935., Суботица
погинуо 26.10.1992., Илица

32. **Миле** (Петка) **Радовић**
рођен 1962., Неџарићи
погинуо 28.10.1992., Неџарићи

33. **Томислав** (Влада) **Малиновић**
рођен 1958., Хаџићи
погинуо 26.10.1992., Хаџићи

34. **Милојка** **Тамбур**
погинула 26.10.1992., Илица

35. **Бранка** **Милошевић**
погинула 26.10.1992., Илица

36. **Урош** (Петра) **Кртолина**
рођен 1935., Влаково
погинуо 26.10.1992., Илица

37. **Бранислав** (Танасија) **Голијанин**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 27.10.1992., Добриња

38. **Раде** (Илије) **Лаловић**
рођен 1941., Калиновик
погинуо 27.10.1992., Добриња

39. **Бранко** (Ратка) **Солдат**
рођен 1949., Гаровци
погинуо 29.10.1992., Дроздомејва

40. **Ново** (Сима) **Џинић**
рођен 1960., Бугојно
погинуо 02.11.1992., ул. Касиндолска

41. **Душко** (Петра) **Кубура**
рођен 1955., Сарајево
погинуо 02.11.1992., Неџарићи

42. **Љиља** (Огњена) **Ђордан**
рођена 1950., Љубиње
погинула 02.11.1992., Касиндолска

43. **Љубиша** (Николе) **Андан**
рођен 1960., Рогатица
умро 12.11.1992., Београд

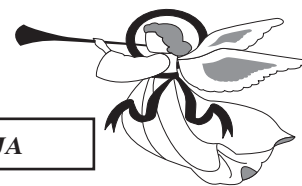
44. **Дејан** (Радомира) **Пејушић**
рођен 1974., Сарајево
погинуо 20.04.1992., Илица

45. **Лука** (Вељка) **Јањић**
рођен 1943., Илица
погинуо 22.04.1992., Илица

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Миштройолија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

46. **Васо** (Вељка) **Јањић**
рођен 1950., Илиџа
погинуо 22.04.1992., Илиџа

47. **Жарко** (Влада) **Милутиновић**
рођен 1968., Сарајево
погинуо 22.04.1992., Илиџа

48. **Ненад** (Мила) **Симуновић**
рођен 1941., Ковачи
погинуо 22.04.1992., Илиџа

49. **Драгослав** (Бранка) **Јањић**
рођен 1956., Сарајево
погинуо 22.04.1992., Вреоца

50. **Јован** (Крста) **Ноговић**
рођен 1924., Челебићи
умро 22.04.1992, Илиџа

51. **Данијел** (Мирослава) **Радмилевић**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 14.05.1992., Илиџа

52. **Драгиша** (Мирка) **Јањић**
рођен 1973., Сарајево
погинуо 14.05.1992., Илиџа

53. **Сава** (Миладина) **Анђић**
рођен 1963., Трново
погинуо 14.05.1992., Илиџа

54. **Драго Сувајцац**
рођен у Теслићу
погинуо 22.04.1992., Илиџа

55. **Ненад** (Радована) **Анђушић**
рођен 1967., Сарајево
погинуо 14.05.1992., Илиџа

56. **Мирко** (Тодора) **Нинковић**
рођен 1921., Илиџа
погинуо 14.05.1992., Илиџа

57. **Милан** (Данила) **Пушара**
рођен 1951., Гацко
погинуо 14.05.1992., Сарајево

58. **Милоје Јеловац**
рођен 1945., Пљевља
погинуо 23.05.1992., Добриња

59. **Симо** (Млађена) **Берјан**
рођен 1931., Доғлоди
погинуо 28.05.1992., Доғлоди

60. **Јован** (Николе) **Суботић**
рођен 1945.
настрадао 1992., Илиџа

61. **Момчило** (Милана) **Ивковић**
рођен 1950., Невесиње
погинуо 30.05.1992., Сарајево

62. **Момчило** (Видака) **Радишић**
рођен 1934., Столац
погинуо 30.05.1992., Сарајево

63. **Мирослав** (Ђура) **Мијановић**
рођен 1960., Блажуј
погинуо 02.06.1992., Ахатиновић

64. **Милош Јамеџија**

погинуо 1992., Лужани, Илиџа

65. **Божидар** (Данила) **Нинковић**
рођен 1936., Требиње
погинуо 31.06.1992., Сарајево

66. **Милан** (Вељка) **Милошевић**
рођен 1965., Азаповићи
погинуо 06.06.1992., Рудник

67. **Гојко** (Тихомира) **Кешел**
рођен 1966., Сарајево
погинуо 06.06.1992., Врела

68. **Слободан** (Миленка) **Шкрба**
рођен 1949., Столац
погинуо 06.06.1992., Хаџићи

69. **Драгомир** (Сава) **Тохољ**
рођен 1943., Раковица
погинуо 07.06.1992., Раковица

70. **Раденко** (Богдана) **Симић**
рођен 1948., Калиновик
погинуо 08.06.1992., Илиџа

71. **Драган** (Реља) **Тачић**
рођен 1957., Сарајево
погинуо 08.06.1992., Илиџа

72. **Зоран** (Марка) **Велетић**
рођен 1951., Призрен
погинуо 08.06.1992., Илиџа

73. **Љубомир** (Рајка) **Видовић**
рођен 1941., Илиџа
погинуо 08.06.1992., Илиџа

74. **Данило** (Максима) **Бугарин**
рођен 1939., Илиџа
погинуо 09.06.1992., Сјуј

75. **Аника** (Ивана) **Ковачевић**
рођена 1938., Вишеград
погинула 10.06.1992., Илиџа

76. **Бранислав** (Тихомира) **Буха**
рођен 1974., Сарајево
погинуо 13.06.1992., Неџарићи

77. **Бошко** (Васа) **Вранић**
рођен 1944., Трново
погинуо 15.06.1992., Неџарићи

78. **Бранислав** (Миливоја) **Божовић**
рођен 1958., Бос. Градишка
погинуо 15.06.1992., Нике Колумбића

79. **Глиша** (Влајка) **Гргин**
рођен 1949.
погинуо 16.06.1992., Вела

80. **Миливоје** (Бранка) **Ковачевић**
рођен 1951., Крушевац
погинуо 17.06.1992., Добриња

81. **Александар** (Курта) **Новак**
рођен 1972., Сарајево
погинуо 16.06.1992., Блажуј

82. **Војислав** (Јова) **Вујичић**
рођен 1947., Трново
погинуо 17.06.1992., Добриња

83. **Жељко** (Слободана) **Кешић**
рођен 1966., Трново
погинуо 18.06.1992., Добриња

84. **Срђан** (Миодрага) **Васиљевић**
рођен 1971., Сарајево
погинуо 17.06.1992., Добриња

85. **Божидар** (Миланка) **Ковач**
рођен 1973., Фоча
погинуо 19.06.1992., Неџарићи

86. **Драгоје** (Драгослава) **Вељковић**
рођен 1937., Крушевац
погинуо 17.06.1992., Аеродром

87. **Зоран** (Радивоја) **Вуковић**
рођен 1957., Фоча
погинуо 19.06.1992., Неџарићи

88. **Ненад** (Миладина) **Балаћ**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 19.06.1992., Неџарићи

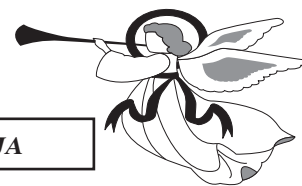
89. **Славко** (Јефта) **Бандука**
рођен 1946., Швракино Село
погинуо 19.06.1992., Неџарићи

90. **Џвија** (Јова) **Стјенић**
рођена 1905., Неџарићи
погинула 20.06.1992., Неџарићи

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Мийтрополија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

91. **Миладин** (Јанка) **Вуковић**
рођен 1943., Трново
погинуо 20.06.1992., ул. Касиндолска

92. **Бранко** (Ратка) **Јововић**
рођен 1962., Сарајево
погинуо 19.06.1992., Добриња

93. **Милан** (Петра) **Јовановић**
рођен 1940., Сарајево
погинуо 18.06.1992., Добриња

94. **Остоја** (Душана) **Миљевић**
рођен 1933., Сарајево
погинуо 21.06.1992., Илица

95. **Тихомир** (Здравка) **Шакота**
рођен 1956., Хаџићи
погинуо 21.06.1992., Гривићи

96. **Павле** (Ђорђа) **Пушара**
рођен 1947., Хаџићи
погинуо 21.06.1992., Хаџићи

97. **Дејан** (Славка) **Јовановић**
рођен 1972., Плужине
погинуо 19.06.1992., Соколац

98. **Слободан** (Тодора) **Гогих**
рођен 1964., Сарајево
погинуо 21.06.1992., Гривићи

99. **Перо** (Ћојка) **Дивљан**
рођен 1950., Трново
погинуо 26.06.1992., Илица

100. **Милован** (Мила) **Гајић**
рођен 1938., Кључ
погинуо 28.06.1992., Стојичевац

101. **Млађен** (Ђорђа) **Кећел**
рођен 1912., Кисељак
погинуо 28.06.1992., Блажуј

102. **Славиша** (Арсенија) **Војиновић**
рођен 1968., Сарајево
погинуо 27.06.1992., Соколац

103. **Мирко** (Риста) **Маџаревић**
рођен 1954., Блажуј
погинуо 02.07.1992., Хаџићи

104. **Драган** (Сретка) **Стјепић**
рођен 1959., Неџарићи
погинуо 03.07.1992., Неџарићи

105. **Ристо** (Николе) **Радоња**
рођен 1929., Неџарићи
погинуо 05.07.1992., Неџарићи

106. **Младен** (Сима) **Поповић**
рођен 1939., Бос. Крупа
погинуо 05.07.1992., Добриња

107. **Глиша** (Сава) **Ковачевић**
рођен 1943., Хаџићи
погинуо 05.07.1992., Неџарићи

108. **Зоран** (Драгутина) **Фржовић**
рођен 1965., Сарајево
погинуо 06.07.1992., Неџарићи

109. **Даница** (Сава) **Радовић**
рођена 1927., Трново
погинуо 09.07.1992., Неџарићи

110. **Петар** (Спасоја) **Шућур**
рођен 1940., Неџарићи
погинуо 09.07.1992., Неџарићи

111. **Митар** (Данила) **Васић**
рођен 1945., Трново
погинуо 10.07.1992., ул. Касиндолска

112. **Сретен** (Вуколаја) **Ђоговић**
рођен 1951., Невесиње
погинуо 11.07.1992., Соколац

113. **Радивоје** (Велемира) **Куљанин**
рођен 1964., Брадина
погинуо 14.07.1992., Средње

114. **Драгомир** (Милорада) **Ђурић**
рођен 1940., Неџарићи
погинуо 15.07.1992., Неџарићи

115. **Ранко** (Остоје) **Генго**
рођен 1964., Сарајево
погинуо 16.07.1992., Хаџићи

116. **Јовица** **Тодоровић**
рођен 1958., Вишеград
погинуо 19.07.1992., Неџарићи

117. **Ненад** (Рада) **Мутабџија**
рођен 1954., Хаџићи
погинуо 18.07.1992., Игман

118. **Драган** (Милорада) **Мариловић**
рођен 1959., Сарајево
погинуо 18.07.1992., Игман

119. **Роса** (Љубомира) **Ђукановић**
рођена 1954., Хаџићи
погинула 20.07.1992., Семизовац

120. **Синиша** (Љубише) **Ђукановић**
рођен 1976., Хаџићи
погинуо 20.07.1992., Семизовац

121. **Предраг** **Мандрана**
рођен 1951., Сарајево
погинуо 19.07.1992., Семизовац

122. **Никола** (Љуба) **Вукчевић**
рођен 1956., Сарајево
погинуо 26.07.1992., Добриња

123. **Живко** (Спасоја) **Љојаница**
рођен 1948., Тарчин
погинуо 29.07.1992., Орман

124. **Душан** (Мирка) **Домазет**
рођен 1940., Калиновик
погинуо 29.07.1992., Добриња

125. **Ратко** (Душана) **Домазет**
рођен 1967., Сарајево
погинуо 30.07.1992., Илица

126. **Сретко** **Јововић**
рођен 1902., Хаџићи
погинуо 01.08.1992., Хаџићи

127. **Петар** **Пушара**
рођен 1935., Баре
погинуо 02.08.1992., Баре

128. **Миле** (Лаза) **Десница**
рођен 1933., Приједор
погинуо 03.08.1992., Неџарићи

129. **Боро** (Рада) **Тешановић**
рођен 1955., Трново
погинуо 04.08.1992., Илица

130. **Радивоје** **Поповић**
рођен 1959., Сарајево
погинуо 04.08.1992., Неџарићи

131. **Љубан** (Жељка) **Говедарица**
рођен 1945., Калиновик
погинуо 04.08.1992., Касиндо

132. **Ранко** (Ђетка) **Милешевић**
рођен 1968., Сарајево
погинуо 04.08.1992.,

133. **Драгољуб** (Животе) **Радомировић**
рођен 1950., Куршумлија
погинуо 04.08.1992.,

134. **Миленко** (Ненада) **Ковачевић**
рођен 1967., Соколац
погинуо 06.08.1992.,

135. **Перо** **Драшковић**
рођен 1934., Трново
погинуо 06.08.1992.,

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

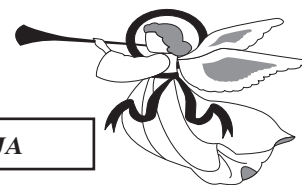

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Мийтрополија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

136. **Душан Готовић**
рођен 1956., Илиџа
погинуо 06.08.1992.

137. **Небојша** (Милорада) **Зеленовић**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 06.08.1992., Неџарићи

138. **Манојло** (Воја) **Шаровић**
рођен 1940., Калиновик
погинуо 06.08.1992., Илиџа

139. **Јанко** (Милана) **Кењић**
рођен 1939., Трново
погинуо 07.08.1992., Илиџа

140. **Перо** (Ђура) **Кењић**
рођен 1953., Трново
погинуо 07.08.1992., Илиџа

141. **Танкосава** (Васа) **Самоковић**
рођена 1938., Врело Босне
погинула 10.08.1992., Хаџићи

142. **Ненад** (Милоша) **Магазин**
рођен 1955., Тарчин
погинуо 10.08.1992., Хаџићи

143. **Јово** (Сава) **Бошковић**
рођен 1956., Зеница
погинуо 14.08.1992., Неџарићи

144. **Обрен Бандић**
рођен 1920., Раковица
подлегао ранама 10.08.1992., Београд

145. **Чедо Генго**
рођен 1921., Хаџићи
подлегао ранама 17.08.1992.,

146. **Милосав** (Ранка) **Милидраг**
рођен 1949., Калиновик
погинуо 16.08.1992., ул. Касиндолска

147. **Младен** (Бранка) **Куљанин**
рођен 1959., Коњиц
погинуо 20.08.1992., Хаџићи

148. **Борис** (Твида) **Робник**
рођен 1944., Петриња
погинуо 25.08.1992., Пале

149. **Ратко** (Николе) **Пржуљ**
рођен 1944., Калиновик
погинуо 26.08.1992., Илиџа

150. **Радован** (Максима)
Лучић-Говедарица
рођен 1953., Трешњевица
погинуо 26.08.1992., ул. Касиндолска

151. **Јања** (Бошка) **Гогих**
рођена 1929., Коњиц
погинула 27.08.1992., Илиџа

152. **Милан** (Сретена) **Видић**
рођен 1941., Азићи
погинуо 27.08.1992., Азићи

153. **Данијел** (Жељка) **Роца**
рођен 1972., Сарајево
погинуо 29.08.1992., Неџарићи

154. **Милутин** (Веселка) **Дражић**
рођен 1968., Зеница
погинуо 28.08.1992., Хаџићи

155. **Сретен** (Сава) **Станојевић**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 30.08.1992., Хаџићи

156. **Јованка** (Мића) **Турунташ**
рођена 1925., Баре
погинула 30.08.1992., Баре

157. **Велемир Тешановић**
рођен 1935., Азаповићи
погинуо 21.08.1992.,

158. **Петко** (Васа) **Радовановић**
рођен 1923., Азаповићи
погинуо 21.08.1992.,

159. **Милван** (Марка) **Гатарих**
рођен 1958., Зеница
погинуо 23.08.1992.,

160. **Глиша** (Гавра) **Марковић**
рођен 1937., Трново
погинуо 24.08.1992., ул. Касиндолска

161. **Владо** (Мила) **Малиш**
рођен 1936., Фоча
погинуо 24.08.1992., ул. Касиндолска

162. **Зорка** (Сава) **Јокић**
рођена 1934., Хаџићи
погинула 24.08.1992., Илиџа

163. **Драгица Тица**
рођена 1929.
погинула 23.08.1992., Хаџићи

164. **Драгослав** (Љубише) **Лазовић**
рођен 1954., Суботица
погинуо 24.08.1992., Азићи

165. **Војно** (Слободана) **Петрић**
рођен 1965., Сарајево
погинуо 30.08.1992., Хаџићи

166. **Милан** (Милинка) **Станић**
рођен 1956., Калиновик
погинуо 30.08.1992., ул. Касиндолска

167. **Милош** (Дамјана) **Вукадиновић**
рођен 1960., Сарајево
погинуо 03.09.1992., Ошћирик

168. **Борислав** (Гојка) **Бандука**
рођен 1953., Дрозгометва
погинуо 03.09.1992., Ошћирик

169. **Лазо** (Марка) **Марковић**
рођен 1958., Какањ
погинуо 03.09.1992., Ошћирик

170. **Никола** (Вида) **Тошић**
рођен 1924., Прњавор
погинуо 01.09.1992., Неџарићи

171. **Драган** (Јова) **Готовић**
рођен 1976., Илиџа
погинуо 05.09.1992., Илиџа

172. **Драгутин** (Милана) **Бугарин**
рођен 1951., Сарајево
погинуо 06.09.1992., Зеник

173. **Гина** (Дамјана) **Мариловић**
рођена 1976., Сарајево
подлегла ранама 10.09.1992., Пале

174. **Слободан** (Богдана) **Пећанац**
рођен 1947., Бихаћ
погинуо 10.09.1992., Илиџа

175. **Недељко** (Михајла) **Сурла**
рођен 1936., Бос. Петровац
погинуо 09.09.1992., Аеродром

176. **Бобан** (Деспа) **Кешел**
рођен 1970., Кисељак
погинуо 13.09.1992., Дођлоди

177. **Ђорђе** (Дојчина) **Јелисавец**
рођен 1941., Бос. Нови
погинуо 13.09.1992., Илиџа

178. **Славко** (Драга) **Берјан**
рођен 1954.
погинуо 12.09.1992., Дођлоди

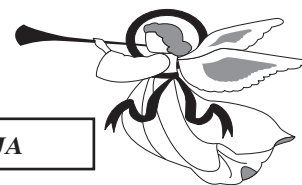
179. **Драган** (Гојка) **Берјан**
рођен 1961., Сарајево
погинуо 12.09.1992., Дођлоди

180. **Љубиша** (Јова) **Берјан**
рођен 1963., Сарајево
погинуо 12.09.1992., Дођлоди

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Миштройолија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

181. **Зоран** (Влада) **Грахо**
рођен 1956., Сарајево
погинуо 12.09.1992., Дођлоди

182. **Милутин Илић**
рођен 1952.
погинуо 12.09.1992., Дођлоди

183. **Драган** (Борише) **Биберић**
рођен 1955., Сарајево
погинуо 12.09.1992., Дођлоди

184. **Ратко** (Јанка) **Станишић**
рођен 1933., Дражевићи
погинуо 11.06.1992.

185. **Глигор** (Сава) **Драшкић**
рођен 1941., Бојник
погинуо 14.09.1992., Дођлоди

186. **Стојан** (Петра) **Ђурђевић**
рођен 1934., Лукавица
погинуо 08.09.1992., Илица

187. **Ђорђе Јарић**
рођен 1940.
погинуо 14.09.1992., Дођлоди

188. **Милан** (Данила) **Васић**
рођен 1942., Трново
погинуо 17.09.1992., ул. Касиндолска

189. **Драган** (Владимира) **Манојловић**
рођен 1962., Какањ
погинуо 17.09.1992., Неџарићи

190. **Момчило** (Арсена) **Бадаљ**
рођен 1950., Сарајево
погинуо 17.09.1992., Дођлоди

191. **Миливоје** (Видака) **Пејчић**
рођен 1953., Невесиње
погинуо 18.09.1992., Неџарићи

192. **Рајко** (Богдана) **Гогин**
рођен 1941., Коњиц
погинуо 18.09.1992., ул. Касиндолска

193. **Владо** (Јова) **Шкобо**
рођен 1937., Калиновик
погинуо 19.09.1992., ул. Касиндолска

194. **Раде** (Мића) **Ђелица**
рођен 1956., Сарајево
погинуо 19.09.1992., Неџарићи

195. **Милош** (Станоја) **Пејовић**
рођен 1943.
погинуо 19.09.1992., ул. Касиндолска

196. **Бобан** (Срета) **Голијанин**
рођен 1961., Сарајево
погинуо 20.09.1992., Соколац

197. **Грозда** (Крста) **Кљајић**
рођена 1937., Трново
погинула 24.09.1992., Неџарићи

198. **Гордан** (Жарка) **Тошић**
рођен 1967., Сарајево
погинуо 25.09.1992., Неџарићи

199. **Милош** (Лазара) **Крајишник**
рођен 1941., Врутци
погинуо 01.10.1992., Врутици

200. **Вељко** (Гавра) **Пржуљ**
рођен 1941., Калиновик
погинуо 27.09.1992., ул. Касиндолска

201. **Младен** (Божидара) **Мандрапа**
рођен 1959., Сарајево
погинуо 29.09.1992., Хаџићи

202. **Бранко** (Јанка) **Мрђа**
рођен 1961.
погинуо 29.09.1992., Хаџићи

203. **Милан** (Будимира) **Зиројевић**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 29.09.1992., Хаџићи

204. **Новица** (Спасоја) **Мишура**
рођен 1955., Зеница
погинуо 04.10.1992., Хаџићи

205. **Радослав** (Сретка) **Петрић**
рођен 1960., Сарајево
погинуо 04.10.1992., Хаџићи

206. **Стево** (Митра) **Јеркић**
рођен 1960., Сарајево
погинуо 04.10.1992., Хаџићи

207. **Илинка** (Војка) **Слијепчевић**
рођена 1937., Трново
погинула 06.10.1992., Неџарићи

208. **Жељко** (Мата) **Кесић**
рођен 1972., Сарајево
погинуо 06.10.1992., Тиново

209. **Душан** (Данила) **Шупић**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 08.10.1992., Дођлоди

210. **Никола** (Ђорђа) **Самоуковић**
рођен 1958., Мишевићи
погинуо 10.10.1992., Оштрељ

211. **Милојка** **Стјепић**
рођена 1934., Рајловац
погинула 31.10.1992.

212. **Бранко** (Пера) **Колапић**
рођен 1954., Нова Варош
погинуо 01.11.1992., Аеродром

213. **Веселин** (Ђура) **Мркаја**
рођен 1962., Тарчин
погинуо 02.11.1992., Тиново

214. **Давор** (Благоја) **Мандић**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 03.11.1992., ул. Озренска

215. **Раде** (Жарка) **Весић**
рођен 1962., Зеница
погинуо 01.11.1992.

216. **Драган** (Милоша) **Весић**
рођен 1971., Зеница
погинуо 01.11.1992.

217. **Љубо** (Мата) **Ђољановић**
рођен 1950., Калиновик
подл.ран. 06.11.1992., ВМА Београд

218. **Слободан** (Пера) **Љубура**
рођен 1945., Хаџићи
погинуо 08.11.1992., Хаџићи

219. **Саша** (Ратка) **Кузмановић**
рођен 1969., Сарајево
погинуо 08.11.1992.

220. **Зоран** (Богдана) **Шућур**
рођен 1953., Сарајево
погинуо 10.11.1992., Неџарићи

221. **Милован** (Вула) **Павловић**
рођен 1935.
погинуо 21.11.1992., Добриња

222. **Гордана** (Сава) **Крунић**
рођена 1979., Дизелдорф
погинула 23.11.1992., Хаџићи

223. **Виде** (Вукадина) **Вилотић**
рођен 1954., Фоча
погинуо 29.11.1992., Тиново

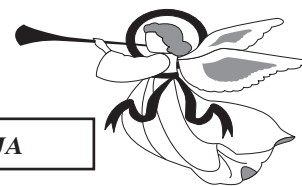
224. **Горан** (Добрила) **Ђурић**
рођен 1973., Колашин
погинуо 29.11.1992., Тиново

225. **Млађен** (Срета) **Малешевић**
рођен 1951., Какањ
погинуо 12.12.1992., Какриње

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Миштройолија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

226. **Марко** (Велимира) **Крстић**
рођен 1958., Хаџићи
погинуо 14.12.1992., Хаџићи

227. **Аријана** (Вида) **Бино**
рођена 1955., Сарајево
погинула 17.12.1992., Илица

228. **Милорад** (Данила) **Вуковић**
рођен 1942., Калиновик
погинуо 18.12.1992., Илица

229. **Предраг** (Сима) **Јосиповић**
рођен 1965., Зеница
погинуо 18.12.1992., Жуновица

230. **Миливоје** (Зарије) **Савић**
рођен 1952., Травник
погинуо 18.12.1992., Жуновица

231. **Борислав** (Николе) **Дачић**
рођен 1956.
погинуо 18.12.1992., Жуновица

232. **Станко** (Симеуна) **Марић**
рођен 1952.
погинуо 18.12.1992., Жуновица

233. **Драженко** (Бошка) **Шувира**
рођен 1971., Травник
погинуо 18.12.1992., Жуновица

234. **Драгослав** (Радована) **Малиновић**
рођен 1974., Травник
погинуо 18.12.1992., Жуновица

235. **Стана** (Милана) **Вујичић**
рођена 1944., Твдинићи
подл.ран. 15.12.1992., болн. Соколац

236. **Мирко** (Ђура) **Кешић**
рођен 1956., Трново
погинуо 17.12.1992., Илица

237. **Ђорђе** (Петка) **Ђелица**
рођен 1952., Трново
погинуо 05.12.1992., ул. Касиндолска

238. **Младен** (Славка) **Самоуковић**
рођен 1960., Устиколина
погинуо 28.06.1992., Пазарић

239. **Младен** (Чедомира) **Ђелановић**
рођен 1968., Сарајево
погинуо 18.12.1992., Добриња

240. **Зорка** (Јована) **Куртума**
рођена 1938., Липик
погинула 20.12.1992., Неџарићи

241. **Дане** (Драгутина) **Миљатовић**
рођен 1940., Сански Мост
погинуо 19.12.1992., Илица

242. **Ђуро** (Илије) **Станишић**
рођен 1947., Кисељак
погинуо 22.12.1992., Бухойина

243. **Момир** (Мирка) **Ешпек**
рођен 1926., Осијек
погинуо 23.12.1992., Ошес

244. **Миленко** (Ђорђа) **Благојевић**
рођен 1945., Високо
погинуо 27.12.1992., Раковица

245. **Славиша** (Милорада) **Деведлака**
рођен 1965., Бињежево
погинуо 28.12.1992., Бињежево

246. **Раденко** (Марка) **Станковић**
рођен 1970., Зеница
погинуо 29.12.1992., Неџарићи

247. **Јово** (Стјепана) **Главоњић**
рођен 1936., Забрђе
погинуо 12.11.1992., Жуч

248. **Мирко** (Велизара) **Антић**
рођен 1955., Какриње
погинуо 10.12.1992., Дољоди

249. **Блашко** (Илије) **Тешановић**
рођен 1954., Трново
погинуо 25.11.1992., ул. Касиндолска

250. **Мила Вуковић**
рођена 1935., Калиновик
погинула 19.12.1992., Осијек

251. **Мирко** (Рајка) **Јокановић**
рођен 1954., Какриње
погинуо 06.01.1993., Зеник

252. **Војно** (Стева) **Дурсун**
рођен 1949., Зеник
погинуо 07.01.1993., Црквице

253. **Угљеша** (Лаза) **Алексић**
рођен 1936., Зеница
погинуо 07.01.1993., Вела

254. **Гојко** (Косте) **Маран**
рођен 1948., Бос. Нови
погинуо 05.02.1993., Азићи

255. **Веселин** (Ивана) **Куљанин**
рођен 1963., Мојковац
погинуо 25.02.1993., Илица

256. **Милан** (Љубомира) **Капор**
рођен 1962., Гладно Поље
погинуо 15.03.1993., Кошорац

257. **Срђан** (Јова) **Милановић**
рођен 1972., Високо
погинуо 19.03.1993., Зеник

258. **Милијан** (Вељка) **Јовановић**
рођен 1969., Зеница
погинуо 20.03.1993., Илица

259. **Рајко Ђосовић**
рођен 1921., Пале
погинуо 03.1993., Неџарићи

260. **Слободан** (Млађена) **Томаш**
рођен 1970., Тарчин
погинуо 18.04.1993., Ошћрик

261. **Живослав** (Драга) **Максимовић**
рођен 1949., Бињежево
погинуо 18.04.1993., Ошћрик

262. **Слободан** (Јова) **Деведлака**
рођен 1941., Бињежево
погинуо 18.04.1993., Ошћрик

263. **Радисав** (Гојка) **Маровић**
рођен 1962., Калиновик
погинуо 17.04.1993., Сребреница

264. **Стеван** (Здравка) **Голуб**
рођен 1959., Осеник
погинуо 18.04.1993., Ошћрик

265. **Вукосава** (Данила) **Тешановић**
рођена 1929., Касиндо
погинула 24.04.1993., Блажуј

266. **Горан** (Вида) **Лаловић**
рођен 1968., Калиновик
погинуо 21.04.1993., Неџарићи

267. **Миломир** (Милутина) **Ђосовић**
рођен 1969., Сарајево
погинуо 27.04.1993., Неџарићи

268. **Гвозден** (Живка) **Солдат**
рођен 1977., Хаџићи
погинуо 02.01.1993., Хаџићи

269. **Трифко** (Џвијана) **Ждрале**
рођен 1951., Илијаш
погинуо 02.01.1993., Ошес

270. **Марко** (Драгољуба) **Радовановић**
рођен 1953., Бос. Брод
погинуо 02.01.1993., Дољоди

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

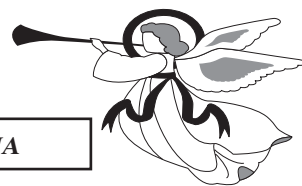

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Миштройолија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

271. **Бранислав** (Ђорђа) **Павловић**
рођен 1951., Зеница
погинуо 03.01.1993., Вела

272. **Станислав** (Ђорђа) **Павловић**
рођен 1961., Зеница
погинуо 03.01.1993., Вела

273. **Свето** (Станише) **Видовић**
рођен 1968., Зеница
погинуо 04.01.1993., Зеник

274. **Раденко** (Бранка) **Бандука**
рођен 1966., Сарајево
погинуо 07.01.1993., Вела

275. **Славко** (Крсмана) **Кнежевић**
рођен 1938., Вардиште
погинуо 05.12.1992., Жуч

276. **Ристо** (Ђорђа) **Јанковић**
рођен 1949., Зеница
погинуо 09.01.1993., Неџарићи

277. **Владо** (Боривоја) **Пушара**
рођен 1950., Хаџићи
погинуо 14.01.1993., Хаџићи

278. **Слободанка** (Риста) **Џвијетић**
рођена 1966., Зеница
погинула 19.01.1993., Бињежево

279. **Здравко** (Јова) **Џино**
рођен 1934., Илиџа
погинуо 16.01.1993., Илиџа

280. **Милорад** (Остоје) **Петровић**
рођен 1954., Какањ
погинуо 15.01.1993., Неџарићи

281. **Даринка** (Обрада) **Савић**
рођена 1945., Невесиње
погинула 16.01.1993., Неџарићи

282. **Драгослав** (Новака) **Говедарица**
рођен 1973., Сарајево
погинуо 17.01.1993., Аеродром

283. **Божидар** (Васа) **Капетина**
рођен 1922., Пазарић
погинуо 23.01.1993., Хаџићи

284. **Рајко** (Николе) **Михољчић**
рођен 1963., Високо
погинуо 27.01.1993., Бријешће

285. **Љепосава** (Која) **Мирјанић**
рођена 1934., Сарајево
подл.ран. 27.01.1993., ВМА Београд

286. **Бранко** (Милинка) **Драшкић**
рођен 1970., Високо
погинуо 05.01.1993., Вела

287. **Миломир** (Сима) **Бошковић**
рођен 1961., Зеница
погинуо 05.01.1993., Вела

288. **Ненад** (Душана) **Малиновић**
рођен 1957., Травник
погинуо 05.01.1993., Вела

289. **Рајко** (Мирка) **Генго**
рођен 1960., Сарајево
погинуо 30.01.1993., Мрковићи

290. **Живко** (Неђа) **Филиповић**
рођен 1950., Ступ
погинуо 30.01.1993., Азићи

291. **Владимир** (Маринка) **Пушара**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 30.01.1993., Мрковићи

292. **Жељко** (Петра) **Фржовић**
рођен 1968., Сарајево
погинуо 14.02.1993., Азићи

293. **Максим** (Влада) **Бидинчић**
рођен 1930., Љубиње
погинуо 14.02.1993., Илиџа

294. **Мирослав** (Мирослава) **Чакар**
рођен 1965., Сарајево
погинуо 15.02.1993., Илиџа

295. **Ратко** (Душана) **Тадих**
рођен 1939., Илијаш
погинуо 15.02.1993., Илиџа

296. **Младен** (Ратка) **Тадих**
рођен 1964., Илиџа
погинуо 15.02.1993., Илиџа

297. **Валентина** (Мирка) **Миовчић**
рођена 1974., Сарајево
погинула 14.02.1993., Аеродром

298. **Драгољуб** (Милоша) **Костовић**
рођен 1973., Фоча
погинуо 17.02.1993., Неџарићи

299. **Јованка** (Војна) **Братић**
рођена 1935., Војковићи
погинула 19.08.1992., Пазарић

300. **Рајко** (Крста) **Крњез**
рођен 1952., Гацко
погинуо 20.02.1993., Илиџа

301. **Милан** (Миша) **Будинчић**
рођен 1972., Сарајево
погинуо 26.02.1993., ул. Касиндолска

302. **Драгица** (Димитрија) **Трапара**
рођена 1956., Илиџа
погинула 28.02.1993., Илиџа

303. **Саша** (Стева) **Перић**
рођен 1978., Азићи
погинуо 28.02.1993., Ошес

304. **Тихомир** (Новака) **Васић**
рођен 1969., Аеродром
погинуо 05.09.1992., Наџарићи

305. **Радован** (Станише) **Магазин**
рођен 1966., Сарајево
погинуо 08.03.1993., Азићи

306. **Станко** (Божа) **Шушур**
рођен 1938., Неџарићи
погинуо 09.03.1993., Неџарићи

307. **Драгомир** (Мирка) **Косорић**
рођен 1948., Блажуј
погинуо 11.03.1993., Сјућ

308. **Љубиша** (Радмила) **Љојаница**
рођен 1971., Сарајево
подл.ран. 10.03.1993., ВМА Београд

309. **Владимир** (Миленка) **Витковић**
рођен 1977., Сарајево
погинуо 12.03.1993., Илиџа

310. **Миле** (Мирка) **Бањац**
рођен 1936., Бос. Дубица
погинуо 13.03.1993., Зеник

311. **Љубиша** (Илије) **Џвјетковић**
рођен 1972., Сарајево
погинуо 15.03.1993., Вела

312. **Милош** (Јована) **Делић**
рођен 1972., Сарајево
погинуо 15.03.1993., Вела

313. **Доброслав** (Војислава) **Вуић**
рођен 1967., Сарајево
погинуо 17.03.1993., Забрђе

314. **Раденко** (Милана) **Шувира**
рођен 1962., Травник
погинуо 07.03.1993., Касаићи

315. **Савка** (Рада) **Шаренац**
рођена 1903., Касаићи
погинула 18.03.1993., Хаџићи

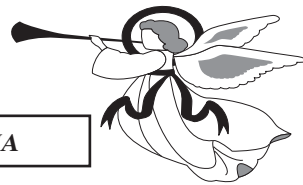
ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

Миштрополија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

316. **Радојка** (Ђорђа) **Рончевих**
рођена 1920., Лепеница
погинула 18.03.1993., Хаџићи

317. **Спиридон** (Млађена) **Братић**
рођен 1930., Хаџићи
погинуо 25.09.1992., Хаџићи

318. **Драган** (Василија) **Вокић**
рођен 1935., Сарајево
погинуо 14.02.1993., Сарајево

319. **Зоран** (Станимира) **Симић**
рођен 1966., Високо
погинуо 22.03.1993., Илица

320. **Зоран** (Тодора) **Поповица**
рођен 1959., Трново
погинуо 22.03.1993., Илица

321. **Бранислав** (Милинка) **Кљајић**
рођен 1967., Сарајево
подл.ран. 19.03.1993., ВМА Београд

322. **Алекса** (Сретка) **Стјепић**
рођен 1949., Сарајево
погинуо 28.03.1993., Аеродром

323. **Милорад** (Љуба) **Кењић**
рођен 1951., Трново
погинуо 11.04.1993., Неџарићи

324. **Ненад** (Сретена) **Капетина**
рођен 1963., Сарајево
погинуо 12.04.1993., Хаџићи

325. **Новица** (Обрена) **Крајишник**
рођен 1953., Илица
погинуо 13.04.1993., Илица

326. **Сташа** (Зорана) **Самарић**
рођен 1980., Сарајево
погинуо 13.04.1993., Хаџићи

327. **Срђан** (Васа) **Жуџа**
рођен 1981., Сарајево
погинуо 13.04.1993., Хаџићи

328. **Саво** (Николе) **Копривица**
рођен 1941., Калиновик
погинуо 13.04.1993., Илица

329. **Ратко** (Илије) **Мојовић**
рођен 1942., Трново
погинуо 15.04.1993., Неџарићи

330. **Синиша** (Николе) **Глигоревих**
рођен 1982., Сарајево
погинуо 17.04.1993., Илица

331. **Радомир** (Милана) **Ђорђић**
рођен 1958., Брадина
погинуо 22.04.1993., Хаџићи

332. **Горан** (Трифка) **Давидовић**
рођен 1960., Сарајево
подл.ран. 05.05.1993., болн. Соколац

333. **Радован** (Јова) **Савић**
рођен 1935., Калиновик
погинуо 11.05.1993., Неџарићи

334. **Зоран** (Васа) **Пушара**
рођен 1963., Сарајево
погинуо 20.05.1993., Хаџићи

335. **Вукосава** (Данила) **Радоња**
рођена 1941., Неџарићи
погинула 23.05.1993., Аеродром

336. **Милован** (Радована) **Голијанин**
рођен 1956., Калиновик
погинуо 25.05.1993., ул. Касиндолска

337. **Дарко** (Сава) **Крسمановић**
рођен 1957., Хаџићи
погинуо 26.05.1993., Игман

338. **Ненад** (Илије) **Ружичић**
рођен 1970., Зеница
погинуо 26.05.1993., Игман

339. **Горан** (Неда) **Видачак**
рођен 1973., Зеница
погинуо 26.05.1993., Игман

340. **Бранислав** (Стевана) **Његован**
рођен 1959., Тарчин
погинуо 26.05.1993., Игман

341. **Босиљка** (Павла) **Гавриловић**
рођена 1943., Осеник
погинула 26.05.1993., Хаџићи

342. **Борисав** (Новака) **Нешковић**
рођен 1939., Братунац
погинуо 29.05.1993., Неџарићи

343. **Мирослав** (Бранка) **Човић**
рођен 1979., Сарајево
погинуо 30.05.1993., Лужани

344. **Милева** (Обрена) **Глоговац**
рођена 1938., Калиновик
погинула 03.06.1993., Аеродром

345. **Радојка** (Обрена) **Вуковић**
рођена 1935., Калиновик
погинула 03.06.1993., Аеродром

346. **Милена** Башкарада
погинула 04.06.1993., Илица

347. **Младен** (Николе) **Витковић**
рођен 1966., Трново
погинуо 21.06.1993., ул. Касиндолска

348. **Срета** (Среда) **Зимоња**
рођен 1968., Хаџићи
погинуо 26.05.1993., Игман

349. **Милорад** (Миленка) **Мичић**
рођен 1956., Мишевићи
погинуо 26.05.1993., Игман

350. **Горан** (Марка) **Шекеровић**
рођен 1961., Зеница
погинуо 26.05.1993., Игман

351. **Раденко** (Вељка) **Мариловић**
рођен 1954., Хаџићи
погинуо 26.05.1993., Игман

352. **Милан** (Војина) **Крстић**
рођен 1950., Доња Рапштелица
погинуо 22.04.1993., Храсница

353. **Славољуб** (Гојка) **Капетина**
рођен 1969., Сарајево
погинуо 22.04.1993., Храсница

354. **Ранко** (Радослава) **Варагић**
рођен 1969., Доња Биоча
погинуо 22.04.1993., Храсница

355. **Павла** (Стјепана) **Вукосав**
рођена 1907., Мљет
погинула 08.11.1992., Брадина

356. **Љиљана** (Остоје) **Томовић**
рођена 1934., Сански Мост
подл.ран. 27.06.1993., болница Жица

357. **Здравко** (Љуба) **Урта**
рођен 1947., Осиек
погинуо 03.05.1993., Жуч

358. **Момир** (Стојана) **Милетић**
рођен 1956., Зеник
погинуо 28.04.1992., Зеник

359. **Павле** (Милоша) **Марковић**
рођен 1945., Какањ
подлегао ранама 16.05.1993., Београд

360. **Љепосава** **Ђелица**
рођена 1945., Осиек
подлегла ранама 28.05.1993., Милићи

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

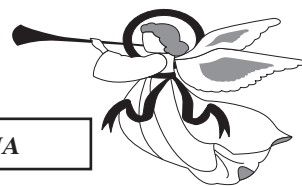

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Мийтрополија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

361. **Радомир** (Пера) **Ковач**
рођен 1960., Фоча
погинуо 04.06.1993., ул. Касиндолска

362. **Саво** (Максима) **Куљанин**
рођен 1945., Осијек
погинуо 10.07.1993., Жуч

363. **Зоран** (Војина) **Јанковић**
рођен 1964., Сарајево
погинуо 30.07.1993., Жуч

364. **Љепосава** (Васа) **Зимоња**
рођена 1938., Мишевићи
погинула 07.1992., Локве

365. **Младен** (Милорада) **Голуб**
рођен 1967., Хаџићи
погинуо 26.05.1993., Сјујник

366. **Михајло** (Славка) **Шаренац**
рођен 1942., Прокупље
погинуо 26.05.1993., Сјујник

367. **Раде** (Божја) **Антонић**
рођен 1950., Соколац
погинуо 26.05.1993., Сјујник

368. **Анђелка** (Војина) **Ђорић**
рођена 1948., Осијек
погинула 17.07.1993., Врело Босне

369. **Борислав** (Обрада) **Станић**
рођен 1950., Калиновик
погинуо 19.07.1993., Дејчићи

370. **Обрен** (Ђорђа) **Братић**
рођен 1948., Калиновик
погинуо 19.07.1993., Дејчићи

371. **Новица** (Новице) **Миовчић**
рођен 1962., Трново
погинуо 19.07.1993., Дејчићи

372. **Млађен** (Сава) **Станић**
рођен 1937., Калиновик
погинуо 05.07.1993., ул. Касиндолска

373. **Новица** (Петра) **Панџић**
рођен 1945., Калиновик
погинуо 23.07.1993., Жуч

374. **Ненад** (Душка) **Томић**
рођен 1950., Сарајево
погинуо 31.07.1993., Неџарићи

375. **Небојша** (Бранка) **Чубрило**
рођен 1958., Сарајево
погинуо 20.07.1993., Проскок

376. **Петар** (Војислава) **Милошевић**
рођен 1948., Хаџићи
погинуо 06.08.1993., Брезовача

377. **Миломир** (Слободана) **Петрић**
погинуо 28.06.1993., Игман

378. **Милосава** (Николе) **Говедарица**
рођена 1940., Фоча
погинула 02.07.1993., Фојница

379. **Драшко** **Вујевић**
рођен 1949., Хаџићи
подлегао ранама 13.10.1993., Земун

380. **Владимир** (Душана) **Вржина**
рођен 1963., Кисељак
погинуо 04.10.1993., Неџарићи

381. **Ранко** (Ђорђа) **Шојић**
рођен 1957., Калиновик
погинуо 16.05.1992., Пофалићи

382. **Ненад** (Богдана) **Стјепић**
рођен 1956., Сарајево
погинуо 23.10.1993., Неџарићи

383. **Жељко** (Сима) **Крчмар**
рођен 1964., Сарајево
погинуо 23.10.1993., Игман

384. **Јанко** (Сава) **Вуковић**
рођен 1946., Какањ
погинуо 25.10.1993., Неџарићи

385. **Жељко** (Милисава) **Ивановић**
рођен 1971., Сарајево
погинуо 29.10.1993., Неџарићи

386. **Драган** (Радивоја) **Радовић**
рођен 1955., Сарајево
погинуо 29.10.1993., Неџарићи

387. **Владо** (Бранка) **Залад**
рођен 1941., Купрес
погинуо 30.10.1993., ул. Касиндолска

388. **Перо** (Влада) **Витковић**
рођен 1957., Трново
погинуо 01.11.1993., Неџарићи

389. **Анђелко** (Димша) **Голуб**
рођен 1962., Тарчин
погинуо 26.05.1993., Сјујник

390. **Ранко** (Војна) **Витор**
рођен 1959., Тарчин
погинуо 26.05.1993., Сјујник

391. **Драган** (Трифка) **Давидовић**
рођен 1957., Сарајево
погинуо 26.05.1993., Сјујник

392. **Слободан** (Ђорђа) **Крстић**
рођен 1956., Хаџићи
погинуо 16.07.1993., Храсница

393. **Сретко** (Драга) **Мађаревић**
рођен 1935., Сарајево
погинуо 16.05.1992., Пофалићи

394. **Горан** (Радована) **Игњатовић**
рођен 1959., Гацко
погинуо 17.05.1992., Пофалићи

395. **Радован** (Обрена) **Буха**
рођен 1923., Калиновик
погинуо 16.05.1992., Пофалићи

396. **Бранко** (Војислава) **Самоуковић**
рођен 1965., Хаџићи
погинуо 16.11.1993., Олово

397. **Весна** (Славка) **Ратковац**
рођена 1957., Сарајево
погинула 19.11.1993., Лужани

398. **Млађен** (Мирка) **Тешановић**
рођен 1963., Трново
погинуо 23.11.1993., Олово

399. **Његован** (Будимира) **Деспотовић**
рођен 1961., Пљевља
погинуо 23.11.1993., Олово

400. **Мирослав** (Остоје) **Станишић**
рођен 1941., Илица
погинуо 25.11.1993., Илица

401. **Славко** (Петра) **Лазић**
рођен 1939., Челинац
погинуо 29.11.1993., Блажуј

402. **Гордана** (Војина) **Бољак**
рођена 1950., Тиново
погинула 19.12.1993., Илица

403. **Небојша** (Жарка) **Станишић**
рођен 1970., Дражевићи
погинуо 17.12.1993., Блажуј

404. **Милка** (Данила) **Васић**
рођена 1936., Трново
погинула 19.06.1992., Трново

405. **Љубица** (Ђорђа) **Васић**
рођена 1908., Трново
погинула 19.06.1992., Трново

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

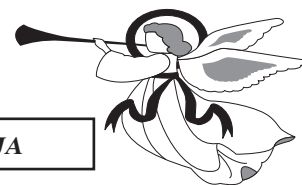

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Миштрополија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

406. **Војислав** (Јова) **Кувач**
рођен 1967., Сарајево
погинуо 13.01.1994., Вожошћа

407. **Симо** (Косте) **Стјенић**
рођен 1937., Лопаре
погинуо 03.01.1994., Азићи

408. **Добринка** (Добра) **Михајловић**
рођена 1942., Рогатица
погинула 03.01.1994., Нецарићи

409. **Радмила** (Видака) **Сладоје**
рођена 1943., Шековићи
погинула 06.01.1994., Илица

410. **Страхиња** (Богдана) **Штака**
рођен 1952., Врело Босне
подлегао ранама 09.02.1994., Београд

411. **Ненад** (Косте) **Човић**
рођен 1942., Тарчин
погинуо 11.02.1994., Игман

412. **Дражан** (Миленка) **Шућур**
рођен 1969., Сарајево
погинуо 11.01.1994., Сарајево

413. **Младен** (Видосава) **Јањић**
рођен 1986., Сарајево
подлегао ранама 13.02.1994., Блажуј

414. **Вукашин** (Јефта) **Прстојевић**
рођен 1939., Гацко
погинуо 12.03.1994., Игман

415. **Петар** (Митра) **Савић**
рођен 1935., Илица
погинуо 20.03.1994., Азићи

416. **Предраг** (Михајла) **Алимпић**
рођен 1958., Сарајево
погинуо 20.03.1994., Азићи

417. **Миленко** (Спасоја) **Тешић**
рођен 1925., Кисељак
погинуо 17.06.1993., Кисељак

418. **Ленка** (Сретка) **Тешић**
рођена 1925., Хаџићи
погинула 17.06.1993., Кисељак

419. **Станиша** (Илије) **Тешић**
рођен 1930., Кисељак
погинуо 17.06.1993., Кисељак

420. **Борис** (Бранка) **Арнаутовић**
рођен 1963., Сарајево
подлегао ранама 01.04.1994., Београд

421. **Дејан** (Недељка) **Чакар**
рођен 1974., Сарајево
погинуо 10.04.1994.

422. **Драгиша** (Тодора) **Шиниковић**
рођен 1965., Коњиц
погинуо 13.04.1994., Илијаш

423. **Ранко** (Николе) **Стојановић**
рођен 1953., Вареш
погинуо 11.04.1994.

424. **Ненад** (Бранка) **Шеховац**
рођен 1953., Трново
погинуо 24.04.1994., Илица

425. **Дарко** (Неђа) **Обућина**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 19.04.1994., Горажде

426. **Никола** (Предрага) **Радојевић**
рођен 1985., Сарајево
погинуо 02.05.1994., Вреоца

427. **Борко** (Манојла) **Стојановић**
рођен 1949., Рогатица
погинуо 01.08.1992., Храсница

428. **Драган** (Данила) **Радоња**
рођен 1949., Недарићи
погинуо 01.04.1994., Нецарићи

429. **Жељко** (Слободана) **Талић**
рођен 1970., Сарајево
погинуо 29.04.1994., Грбавица

430. **Слободан** (Мирка) **Јањић**
рођен 1954., Илица
погинуо 17.04.1994., Кољачи

431. **Бојан** (Светозара) **Пејић**
рођен 1971., Сарајево
погинуо 26.05.1994., Средње

432. **Обрад** **Понадић**
рођен 1951., Сарајево
погинуо 26.05.1994., Средње

433. **Здравко** (Глиша) **Самоуковић**
рођен 1970., Пазарић
погинуо 30.04.1994., Тарчин

434. **Радмила** (Риста) **Танасић**
рођена 1958., Кисељак
погинула 24.05.1994., Средње

435. **Ненад** (Вељка) **Кувач**
рођен 1959., Илица
погинуо 30.05.1994., Олово

436. **Ђуро** (Николе) **Кењић**
рођен 1920., Трново
погинуо 26.06.1994., ул. Касиндолска

437. **Миломир** (Неђељка) **Кнежевић**
рођен 1962., Јабланица
погинуо 17.07.1993., Јабланица

438. **Сретен** (Славка) **Савић**
рођен 1967., Кисељак
погинуо 09.07.1994., Нецарићи

439. **Драгана** (Благоја) **Кешел**
рођена 1975., Сарајево
погинула 17.07.1994., Крагујевац

440. **Саво** (Спасоја) **Мркајић**
рођен 1932., Брадина
погинуо 30.07.1994., Мостар. раскр.

441. **Радојка** (Јована) **Елез**
рођена 1933., Гацко
погинула 29.07.1994., Аеродром

442. **Тања** **Гргић**
рођена 1949., Црна Гора
погинула 08.08.1994., Хаџићи

443. **Васо** (Вељка) **Човић**
рођен 1949., Блажуј
погинуо 16.08.1994., Игман

444. **Драган** (Димитрија) **Секулић**
рођен 1967., Тузла
погинуо 01.08.1994., Брзуле

445. **Жељко** (Петра) **Чегић**
рођен 1960., Сарајево
погинуо 22.09.1994., Нишићка висор.

446. **Симо** (Богдана) **Херцеговац**
рођен 1941., Бусовача
погинуо 07.09.1994., Средње

447. **Славко** (Славка) **Лукић**
рођен 1957., Загориче
погинуо 24.09.1994., Нишићка висор.

448. **Драгомир** (Михаила) **Ђорговић**
рођен 1951.
погинуо 08.10.1994., Чемерно

449. **Момир** (Ђура) **Готовац**
рођен 1970., Коњиц
погинуо 15.10.1994., Нишићка висор.

450. **Ранко** (Луке) **Млађен**
рођен 1939., Сарајево
погинуо 27.10.1994., Илица

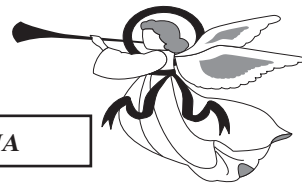
ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

Миштрополија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

451. **Душан** (Гавра) **Млађен**
рођен 1933., Сарајево
подлегао ранама 08.10.1994., Блажуј
452. **Радомир** (Јова) **Јелисавец**
рођен 1964., Бос. Нови
погинуо 01.10.1994., Нишићка висор.
453. **Зоран** (Жарка) **Бошњак**
рођен 1969., Зеница
погинуо 21.10.1994., Добој
454. **Борислав** (Анђелка) **Росић**
рођен 1961., Сарајево
погинуо 05.11.1994., Нишићка висор.
455. **Драгослав** (Милана) **Карабатак**
рођен 1962., Сарајево
погинуо 05.11.1994., Нишићка висор.
456. **Костадин** (Косте) **Ивановић**
рођен 1946., трново
погинуо 06.11.1994., Нишићка висор.
457. **Ненад** (Мирка) **Симанић**
рођен 1947., Трново
погинуо 08.11.1994., Игман
458. **Никола** (Вукана) **Карабатак**
рођен 1923., Врело Босне
погинуо 25.11.1994., Крупањ
459. **Богдан** (Милорада) **Пејушић**
рођен 1949., Илиџа
погинуо 07.12.1994., Илиџа
460. **Драган** (Видака) **Вујовић**
рођен 1972., Сарајево
погинуо 17.12.1994., Илиџа
461. **Коса** (Реље) **Лаловић**
рођена 1946., Калиновик
погинула 18.12.1994., Неџарићи
462. **Мирко** (Милана) **Радошевић**
рођен 1952., Сарајево
погинуо 29.01.1995., Сити
463. **Неђо** (Владимира) **Мочевећ**
рођен 1933., Трново
подл.ран. 06.03.1995., Црквине
464. **Никола** (Павла)
рођен 1967., Зеница
погинуо 15.03.1995., Вела
465. **Жарко** (Петра) **Митровић**
рођен 1939., Олово
погинуо 03.04.1995., Нишићи

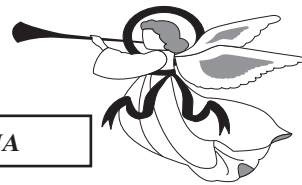
466. **Божидар** (Остоје) **Симатовић**
рођен 1966., Сарајево
погинуо 27.04.1995., Вела
467. **Шкаво** (Добра) **Милорад**
рођен 1962., Зеница
погинуо 20.04.1995., Зеница
468. **Арсен** (Сава) **Међо**
рођен 1938., Трново
погинуо 09.04.1995., Храсница
469. **Гојко** (Рада) **Поповић**
рођен 1936., Гацко
погинуо 17.05.1995., Илиџа
470. **Бранко** (Дамјана) **Јокановић**
рођен 1947., Гладно Поље
подлегао ранама 19.03.1995., Београд
471. **Голуб** (Митра) **Зекановић**
рођен 1944., Зеница
погинуо 03.04.1995., Игман
472. **Бошко** (Јова) **Савић**
рођен 1937., Калиновик
погинуо 30.05.1995., Неџарићи
473. **Недељко** (Илије) **Миљановић**
рођен 1951., Коњиц
погинуо 30.05.1995., Хаџићи
474. **Шћепан** (Николе) **Перић**
рођен 1940., Невесиње
погинуо 31.05.1995., Игман
475. **Драган** (Милована) **Бендераћ**
рођен 1966., Фојница
погинуо 14.06.1995., Неџарићи
476. **Миленко** (Јова) **Петрушица**
рођен 1952., Калиновик
погинуо 15.06.1995., Вела
477. **Слободан** (Огњена) **Братић**
рођен 1958., Сарајево
погинуо 15.06.1995., Вела
478. **Власта** (Благоја) **Анђелковић**
рођен 1963., Урошевац
погинуо 15.06.1995., Зеник
479. **Станко** (Мила) **Варга**
рођен 1957., Сарајево
погинуо 16.06.1995., Брезовача
480. **Миленко** (Гојка) **Ковач**
рођен 1947., Љубиње
погинуо 16.06.1995., Неџарићи

481. **Васо** (Михајла) **Берић**
рођен 1941., Рогатица
погинуо 16.06.1995., Неџарићи
482. **Страхиња** (Мирка) **Братић**
рођен 1953., Блажуј
погинуо 16.06.1995., Блажуј
483. **Синиша** (Бошка) **Мркаја**
погинуо 16.06.1995., Хаџићи
484. **Здравко** (Драгутина) **Малешевић**
рођен 1959., Високо
погинуо 17.06.1995., Вела
485. **Нада** (Чеда) **Мали**
рођена 1954., Трново
погинула 15.06.1995., Добриња
486. **Драган** (Бранислава) **Ковачевић**
рођен 1963., Сарајево
погинуо 17.06.1995., Вела
487. **Влајко** (Станка) **Јакић**
рођен 1978., Зеница
погинуо 17.06.1995., Шамин гај
488. **Југослав** **Мишковић**
рођен 1981., Зеница
погинуо 17.06.1995., Шамин гај
489. **Павле** (Николе) **Авлијаш**
рођен 1967., Сарајево
погинуо 17.06.1995., Вела
490. **Младен** (Радована) **Целетовић**
рођен 1950., Билећа
погинуо 19.06.1995., Полом
491. **Милка** (Илије) **Станић**
рођена 1939., Дубица
погинула 19.06.1995., Илиџа
492. **Драгољуб** (Милана) **Росуљаш**
рођен 1973., Сарајево
погинуо 21.06.1995., Средње
493. **Драгица** (Војка) **Пантелић**
рођена 1939., Илијаш
погинула 05.05.1995., Сарајево
494. **Неђо** (Радована) **Гутовић**
рођен 1953., Влаково
погинуо 26.06.1995., ул. Касиндолска
495. **Славољуб** (Петра) **Куљанин**
рођен 1993., Брадина
убијен 10.06.1995., Шейак

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ У ОВОМ РАТУ

Мийтрополија Дабробосанска

БЛАЖУЈСКА ПАРОХИЈА

496. **Ранко** (Млађена) **Стевановић**
рођен 1940., Зеница
погинуо 08.06.1995., Илиџа

497. **Милован** (Сима) **Миладиновић**
рођен 1954., Какањ
погинуо 17.06.1995., Вела

498. **Жарко** (Уроша) **Вученовић**
рођен 1968., Какањ
погинуо 20.06.1995., Вела

499. **Симо** (Илије) **Ћосовић**
рођен 1941., Фоча
погинуо 28.06.1995., Неџарићи

500. **Жељко** (Милинка) **Шувајић**
рођен 1965., Тарчин
погинуо 28.06.1995., Жуновница

501. **Сретко** (Љуба) **Кењић**
рођен 1944., Трново
погинуо 30.06.1995., Неџарићи

502. **Берислав** (Богдана) **Јовановић**
рођен 1959., Травник
погинуо 01.07.1995., Неџарићи

503. **Риста** (Бранка) **Батинић**
рођен 1942., Калиновик
погинуо 05.07.1995., ул. Касиндолска

504. **Јово** (Драгомира) **Елчић**
рођен 1954., Дрозгометва
погинуо 15.07.1995., Илиџа

505. **Милорад** (Јанка) **Фржовић**
рођен 1939., Невесиње
погинуо 18.07.1995., ул. Касиндолска

506. **Слободан** (Бранка) **Вучинић**
рођен 1943., Блажуј
погинуо 02.07.1995., Брезовача

507. **Јованка** (Млађена) **Петковић**
рођена 1944., Зеница
погинула 08.07.1995., Дољоди

508. **Свјетлана** (Милутина)
Станковић
погинула 12.07.1995., Лукавица

509. **Мара** (Мија) **Јешић**
рођена 1937., Метковић
погинула 22.07.1995., Илиџа

510. **Вукашин** (Јова) **Шаровић**
рођен 1923., Улог
подл.ран. 31.07.1995., болн. Соколац

511. **Небојша** (Милана) **Пејић**
рођен 1960., Сарајево
погинуо 19.07.1995., Илиџа

512. **Ранко** (Душана) **Бабалъ**
рођен 1947., Калиновик
подл.ран. 25.07.1995., ВМА Београд

513. **Радован** (Ђорђа) **Аћимовић**
рођен 1952., Лебане
погинуо 07.08.1995., Неџарићи

514. **Бојан** (Рајка) **СТИЈЕК**
рођен 1976., Осјек
подл.ран. 04.05.1995., ВМА Београд

515. **Момир** (Мирка) **Берјан**
рођен 1950., Азићи
погинуо 04.06.1995., Азићи

516. **Ђурђа** (Спасоја) **Шаровић**
рођена 1952., Калиновик
подлегла ранама 20.08.1995., Београд

517. **Рајка** (Рајка) **Семиз**
рођена 1939., Сарајево
погинула 29.08.1995., Илиџа

518. **Здравко** (Жарка) **Стричевић**
рођен 1952., Петровац
подлегао ранама 30.08.1995., Блажуј

519. **Маринко** (Сретка) **Кртолина**
рођен 1967., Сарајево
преминуо 05.09.1995., ВМА Београд

520. **Драго** (Ратка) **Кнежевић**
рођен 1946., Бањалука
подлегао ранама 08.09.1995., Блажуј

521. **Љубица** (Мата) **Кнежевић**
рођен 1949., Калиновик
подлегла ранама 08.09.1995., Блажуј

522. **Мирко** (Ђокана) **Видић**
рођен у Бријешћу
погинуо 10.08.1995., Бријешће

523. **Бранислав** (Сава) **Љубура**
рођен 1961., Сарајево
погинуо 05.09.1995., Дрозгометва

524. **Велимир** (Петра) **Савић**
рођен 1966., Сарајево
погинуо 08.10.1995., Дољоди

525. **Миленко** (Душана) **Ковачевић**
рођен 1927., Калиновик
убијен 17.05.1992., Сарајево

526. **Видак** (Николe) **Шиљеговић**
рођен 1931., Невесиње
подлегао ранама 05.10.1995., Илиџа

527. **Драган** (Љубомира) **Кунарац**
рођен 1960., Фоча
погинуо 08.10.1995.

ПОМЕНИ ГОСПОДЕ ПОСТРАДАЛЕ У ОВОМ РАТУ

СВЕЋА

(наставак са 15. стране)

Уђе старешина, поклони се и стаде га извештавати шта је видео на њиви. - Па, ору ли? Хоће ли узорати одређено? - Већ су половину узорали. - Има ли лошег орања? - Нисам видео, ваљано ору, плаше се. - А каква је земља? - Земља је мекка, осипа се као мак. Управитељ поћута неко време. - Па, шта говоре о мени, грде ли ме? Ушепртља се, богме, старешина, али му Михаил Семјонич нареди да говори тачно како је било. - Све испричај, не својим речима, већ онако како они говоре. Кажеш ли истину, наградићу те, а прикријеш ли их, не срди се, ишибаћу те. Еј, Каћуша, дај му чашу вотке да се раскрави. Оде куварица, послужи старешину. Наздрави старешина, попи, обриса уста и стаде причати. - шта мари - мисли - није моја кривица што га не хвале, рећи ћу истину кад он наређује. И старешина се одважи и поче говорити: - Ропћу, Михаилу Семјоничу, ропћу. - Али шта веле? Казуј! - Једно веле: он у Бога не верује. Насмеја се управитељ. - Ко то - вели - каже? - Па сви тако говоре. Кажу, он се с ђаволом удружио. Смеје се управитељ. - То је - вели - добро. Али ти реци за сваког појединачно шта каже. Шта каже Васка? Старешина није желео да доставља о својима, али с Васком је одавно био у завади. - Василиј - вели - грди више од свих. - Али шта баш каже? Казуј.

- Страшно је и рећи. Неће га мимоићи - вели - смрт без исповести. - Ала је делија! - вели. - Па шта чека, што ме не убије? Види се, кратке су му руке. Лепо - вели - Васка, раскусураћемо се ти и ја. А она хуља, Тишка, биће, исто? - Па сви говоре најгоре. - Па шта веле? - Грозим се да поновим. - Па што се грозим? Немој се устезати. - Па, веле, да хоће мешина да му

се распори и црева проспу. Обрадова се Михаил Семјонич, чак се закикота. - Видећемо коме ће се пре просути. А ко то? Тишка? - Па нико добро не говори, сви грде, сви прете. - А Петрушка Михејев? - Шта он вели? Биће и он грди, говнар? - Не, Михаилу Семјоничу, Петар не грди. - Него шта? - Та од свих сељака једино он ништа не говори. И чудан је то човек! Запрепастио ме, Михаилу Семјоничу! - А што? - Та шта је урадио! И сви сељаци не могу да се начуде. - Та шта је урадио? - Па то је просто невероватно. Ја му се примичем. Он оре на стрмој десетини крај Туркина врха. Примичем му се, чујем - пева неко, извија, баш лепо, а на ралу између гредеља нешто се светли. - Па? - светли се, баш као пламичак. Приђох ближе, гледам - воштаница од пет копејака прилепљена за даску и гори, а ветар је не гаси. А он у новој кошуљи, оре и пева ускршње песме. И заокреће и стреса, а свећа се не гаси. Стресе он преда мном, пребаци плаз, заоре, а свећа гори, не трне се! - Је л рекао шта? - Па ништа није рекао. Чим ме угледа, изљубисмо се, честита ми празник и поново запева. - Шта си разговарао с њим? - Нисам разговарао, већ су сељаци пришли, стали му се подсмевати: ете, веле, Михејич, читавог живота неће окајати грех што је орао на Ускрс. - А шта он вели? - Па он само вели: - Мир на земљи, а међу људима добра воља! - поново се латирала, потеря коње и запева финим гласом, а свећа гори и не гаси се. Управитељ престаде да се смеје, остави гитару, обори главу и замисли се. Седео је неко време, седео, отера куварицу и старешину па оде иза застора, леже на постељу и поче дахтати, стењати, као да иду пуна кола снопља. Приђе му жена, стаде га запиткивати: није јој одговарао. Рече само: - Докао ми је! Закуцао и на моја врата! Стаде га жена наговарати: - Цела отиди, пусти их. Можда ће све бити

добро. Шта све ниси радио, па се ниси плашио, а што си се сад тако препао? - Готово је са мном - вели - докао ми је. Окоси се жена на њега: - Закупио једно те исто: „Докао, докао“. Иди, пусти сељаке, и све ће бити у реду. Иди, наредићу да ти оседлају коња. Доведоше коња и управитељка наговори мужа да одјаше у поље и да пусти сељаке. Седе Михаил Семјонич на коња и појаха у поље. Дојаха до оgrade, капију му отвори жена, изјаха у село. Чим народ опази управитеља, посакрива се од њега, ко у кућу, ко иза угла, ко у башту. Управитељ пројаха кроз цело село, дојаха до друге излазне капије. Капија је била затворена, а сам је с коња није могао отворити. Повика управитељ да му отворе, али никога не дозва. Сиђе сам с коња, отвори капију и поче се крај капије поново пењати на коња. Стави ногу у узенгију, придиже се, хтеде другу да пребаци преко седла, али се коњ уплаши од свиње, одскочи од плота, а он је био човек тежак, не доспе у седло, већ паде потрбушке на ограду. Само је један колац у огради био зашиљен при врху и виши од осталих. И паде он трбухом право на тај колац! И распори трбух и сруши се на земљу. Вратише се сељаци са орања: фркћу коњи, скрећу од капије. Погледаше сељаци - лежи наузнак Михаил Семјонич, раширио руке, а очи се укочиле и утроба се сва просула на земљу! И лежи у локви крви - земља је није упила. Уплашише се сељаци, поведоше коња наоколо, само Петар Михејич сиђе, приђе управитељу, виде да је мртав, затвори му очи, запрегну таљиге, па са својим сином натовари покојника у кола и одвезе спахијској кући. Спахија сазнаде за све и због грехоте одреди сељацима да пређу на оброк. И сељаци схватише да није у греху, већ је у добру моћ Божија.

Л. Толстој

НЕ РАДИ НИШТА У СИЛУ БОГА

Десило се то у подручној ми парохији у кући домаћина Б. Б. у селу Ц. Прилази ми човјек и пита: - Оче прото, искрено да те питам, славим светог Николу, да ли тог дана да постим или да мрсим?

- Када ме искрено питаш, искрено ћу ти одговорити:

Свети отац Никола пада уз Божићни пост и обавезно се тог дана пости. Не због славе, већ због тога што Никољдан увјек пада уз Божићни пост.

- Нисам задовољан вашим одговором, каква је слава а да се пости?

- Сматрам да сам ти дао одговор, а твоје је да о томе размислиш. Ја пријатељу славим светог оца Николу, ако бих тога дана мрсио, неби га славио. То сам у Богословији учио, и од родитеља наследио. Није слава у јелу и пићу, већ у молитвеном расположењу - посту и молитви.

Наш разговор прати од суседног стола директор Б. Б., па ће на све то: - Пријатељу, дозволи ми да се умјешам у ваш разговор. Четрдесет и више година познајем проту Тасића. Сматрам да си добио прави одговор. Као дугогодишњи директор нисам славио. Водицу сам одбијао, ниједан вјерски обред нисам обављао, то зна прота Обрад.

Мој син сада слави, свештеник му обавља све вјерске обреде, ја сам остао и даље слабе вјере. Нисам против обичаја, нити свештеника.

Хоћу да ти пред свештеним лицем и овде присутним испричам истинити догађај. Наиме, мој зет из села Ц., жењен мојом рођеном сестром, славио је Никољдан. После ломљења колача, наравно, ту је закићен колач, крсна свијећа, жито - прекадња. Колач је мој зет сломио са кумом и комшијом. Сједамо за посну софру - ручак, његов зет, ћеркин муж, протестује зашто је посно, после колача може

мрсно. Одлази у пушницу, доноси пршуту, и сваком госту по парче. Приноси мени, нећу да кварим обичај и поганим уста. Треба се поштовати кућни ред. Одлази пред икону св. Николе, вулгарно и увредљиво њега нуди парчетом меса.

Сви се крсте, гуњђају и осуђују овакав поступак полупијаног зета. Не ваља, ово ничему не води, стићи ће га Божја казна, опрости му Боже, јер не зна шта ради.

После сат времена стиже тужна вест. Јединац син, који је пошао на славу у саобраћајној несрећи смртно настрадао. Од весела настаје жалост, многи присутни кроз сузе тихо шапућу: Стигла га Божја казна, јер је св. Никола заштитник бродара и путника. Епилог је сувишан. Не ради ништа у силу Бога. Славу не претварај у пировање, јело и пиће није главно. Главна је молитва, свијећа и прекадња, а јело и пиће колико ти Бог да.

*Проша
Обрад З. Тасић*

О ДУШИ

Душа човекова не може да се засити Бога

Душа која се сјединила са Богом, не може да се засити насладе овог јединства, него што се више испуњава насладе, тим се у њој повећава жеља за овим... Сваки који се сједињује са духом, постаје и он дух, и који ступа у јединство са животом, по речи Господњој, прелази из смрти у живот (Јован 5,24)...(Св. Григорије Нискиј)

Душа ако хоће да избегне замке ђавола, треба да узлеће у висине

Као што птица бива уловљена, кад слеће на земљу и иде по њој, тако је и са душом: ако хоће да не буде ухваћена у замке ђавола, које он припрема на земљи, треба да се држи духовних висина.

Ђаво се најчешће служи жељама срца и страстима као замкама у које хвата душе. Он се понакад јавља и у разним виђењима, чак и као светли анђео, зато се служи сновима, распаљује уображење о величини и светлости, изазива гордост и тако даље.

Када душа човекова постаје стан Духа Светога?

Душа која почне Богу да се повињује, стиче огањ божански. Ђаво тада распаљује страсти, да угаси божански огањ у души. Ако у томе не успе, он бежи са стидом. Тада се у душу усељава Дух Свети. А кад се у такве душе усели Дух Божји, Он им даје мир у свима њиховим делима и чини да им буде слатко ношење јарма Божјега, као што је написано у Еванђељу: наћи ћете одмор душама вашим (Мат.11,29), да су оне узеле и носе на себи јарам Његов. Тада оне бивају неуморне како у делима врлине тако

и у вршењу послушања и ноћима бдењима; не гневје се на људске испадје и не плаше се никога: ни човека, ни звери, ни духа, зато што је радост Господња са њима дан и ноћ, оживљава њихов разум и храни их. Том радошћу узраста душа и долази до савршенства, њоме усходи на небо.

Душа се одражава кроз тело и његове покрете

чија је душа стварно разумна и пуна врлина, то се испољава у погледу, покретима, гласу, осмеху, разговорима и опхођењу. У њој се све изменило и узело уљудни изглед. Њен богољубиви ум, као добар вратар, затвара улазак злим и срамним помислима.

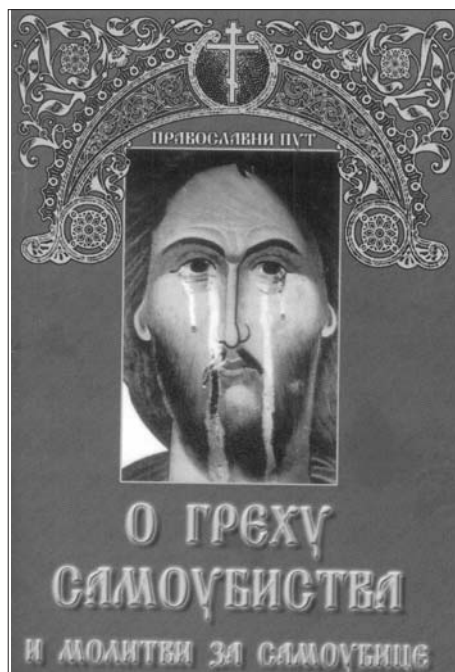

Дух саосећа телу, док тело не саосећа души

Душа саосећа телу, а тело на саосећа души. Тако, кад тело расецају, страда са њим и душа; и кад је тело крепко и здраво, тиме се наслађују и чула душевна. Али кад се душа каје, не каје се са њом и тело... Јер раскајање је болно стање душе.

Свети Антоније Велики

ПРИКАЗ КЊИГЕ

О ГРЕХУ САМОУБИСТВА И МОЛИТВИ ЗА САМОУБИЦЕ

ОД КОГА ДОЛАЗЕ МИСЛИ
О САМОУБИСТВУ

Из дела

Архиепископа Јована (Шаховског)

*„Седам речи о земљи ѓадаринској“
(Лк. 8,26-39)*

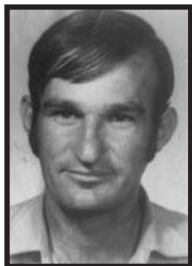
Највећи пораз демона јесте када их раскринкавају, када скидају са Њих маску под којом се они приказују свету... Они све чине како би у свету остали сакривени...

Самоубице пред своје самоубиство и не слуте да се поред Њих налази одвратан (неизрециво) зли дух ко-

ји их наговара да убију тело, да разбију драгоцени „глинени суд“ који у себи чува душу до рокова Божјих. И саветује их тај дух, и убеђује, и наговара, и принуђава, и испуњава сваким страхом: само да би човек нашао конопац или прескочио прозорску даску, само да би побегао од живота, од своје неподношљиве чамотиње... човек и не слуте да „неподношљива чамотиња“ није од живота, већ од онога од кога су и све помисли које „доказују“ због чега се све треба убити. Човек мисли да он сам просуђује, и долази до закључка да треба дићи руку на себе. Али, то уопште није он и кроз његове мисли говори онај кога Господ назива „човекоубица од искони“. Човек се само без своје воље саглашава, и не видећи да узима грех ђавола на себе, сједињујући се на тај начин и са грехом и са ђаволом... Једна покајна молитвена реч, једна замисао спасоноснога крста бар у мислима и поглед на Њега с вером - биће подерана паучина зла, а човек, силом Божјом, спасен од погибели... Само малена искра живе вере и преданости Богу - и човек је спасен! Но, да ли сви људи, спасивши се од самоубиства или каквог другог греха, схватају да се око њих у том тренутку налазило (може бити да се још увек налази, или се пак приближава) одвратни зли дух, биће које могу открити само ретки, они духовно осетљиви, са изостреним духовним запажањем?

Далеко је више оних (чак и хришћана) који се предају дејству и утицају злих духова о којима с тако запањујућом снагом и убедљивошћу говори Реч Божја.

СЈЕЋАЊЕ

†**Јован Тодоровић**
(1949 - 1983)

†**Кристиња Тодоровић**
(1956 - 1974)

СЈЕЋАЊЕ

†**Саво Тодоровић**
1940 - 1995.

†**Живинко**
Тодоровић
1974 - 1995.

У миру вредан и честит домаћин,
у рату поуздан и сигуран саборац.
Остао је до последњег дана да брани
своју Возућу.

Ухваћен због рањавања, злостављан
и мучен јер му бјеше име Саво а кћерка
удата за свештеника.

Убијен ланцима, закован, на земљи
распет и тако се душа пресели у живот вечни.

Као дете узео себе крст и мач. Са мачем победи
непријатеља а крстом задоби живот
после смрти.

Овамо за кратко а тамо за вечно.

Угледао се на оца Саву па скупа
пређоше до места мира и радости и
покоја.

Његови најмилији чекају долазак
Христов и васкрсење свих, ради
радосног виђења.

Супруга и мајка Радица, син и брат Милан,
кћерке и сестре Мица и Здравка.

СЈЕЋАЊЕ

†**Мирослав Митровић - Миха**
1991 - 2001.

Отац Боривоје, мајка Илинка, брат Драган

СЈЕЋАЊЕ

†**Радован (Станише) Удовичић**
1951 - 2001.

СЈЕЋАЊЕ

†**Душанка Тодоровић**
(1937 - 2001)

Душанка Тодоровић, супруга покојног Милана рођена Буква. Рођена 26.11.1937. године у селу Ресићима код Рудог. Од оца Крста и мајке Ђурђе. Испустила своју племениту душу 27.03.2001. године у болници у Прибоју, остављајући иза себе сина Жељка и снаху Драгицу и унука Дражана и унуку Теу. Њена племенита кћерка Жељка удата за Стјепана Пушића са синовима Николом и Дарком уложили су све од себе да продуже живот и ублаже бол, али смрт је била јача. Њена браћа Боровоје и Раде познати Рудом и околини по доброти и честитости, били су изненађени масом народа који су по киши и невремену дошли да до вјечне куће испрате своју суграђанку Душанку. На опјелу чинодејствовали су надлежни парох протојереј ставрофор Новица Јањић, протојереј ставрофор Саво Брадоњић, протојереј Обрад Тасић и протојереј Драгомир Нинковић парох из Пријепоља. У препуној цркви бираним речима опростио се са покојником отац Новица говорећи о смрти и загробном животу те о њеном племенитом путу као вјерника, добре супруге покојног Милана, добре мајке и баке. Бог да је прости и подари рајско насеље.

*протојереј
Обрад Тасић*

СЈЕЋАЊЕ

†**Милан Тодоровић**
1920 - 1992.

Прије осам година (16.11.1992.) на празник Обновљења храма Св. великомученика Георгија - Ђурђиц, уснуо је наш брат у Христу, Милан Тодоровић. Био је миран и тих човјек. Познавалац црквеног типика и појац који је прослављао име Господње умиљном и тихом пјесмом. Иако му је готово читав живот био испуњен страдањима за Христа, све невоље и искушења као истински вјерник, блажио је пјесмом Богу и подносио смирено и хришћански. Знао је да је овај живот само путнички и пролазни, да привремено не треба подредити вјечно.

Рођен је у Сарајеву 1920. године на дан 40 мученика Севастијских - Младенце, као пето дјете у оца Танасија и мајке Савке, рођене Јекић. Његову кућу су често посјећивали свештеници, нарочито за крсну славу, Св. Андреја Првозваног, а не рјетко је долазио и митрополит дабробосански, садашњи Св. свештеномученик Петар (Зимоњић). Због тога и није чудо што је Милан по-

слије матуре уписао Сарајевску богословију школске 1938/39. године. Други свјетски рат је прекинуо школовање и овај даровити богослов је избјегао за Београд. Радио је најтеже физичке послове док није 1944. године мобилисан у биолничку чету, а збрзо затим заробљен у Товарнику и остао у заробљеништву до маја 1945. године.

Послије ратног страдања није наста-вио школовање у Богословији, али је редовно посјећивао Св. литургију и друга богослужења, редовно се причешћивао и славио Крсну славу. Радио је као примјеран службеник у Осигуравајућем заводу у Сарајеву и Мостару, а најдуже у ФАМОС-у. Са супругом Гроздом, рођ. Анђелић, живио је у складном хришћанском браку и стекао три кћери. Најмлађа Гордана преминула је на Сретење 1974. године.

Увјек када чујем тихо и тачно појање по нотама сјетим се Милана, дугогодишњег појца при храму Св. Саве у Блажују. Његов живот је уствари била предивно спјевана пјесма Богу, а врлине смирености, кротости и доброте дар који је врло чувао и понио са собом у вјечност.

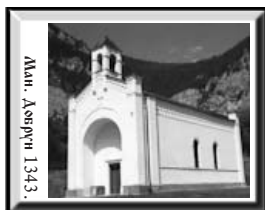
Због поновног рата и страдања, али и људске заборавности, тек сада са захвалношћу и пријатељском сјетом помињем истинског служитеља Божјег. Господе, упокој са светима душу Миланову.

*Протојереј
Момир Васиљевић*

ПРИЛОЖНИЦИ ДАБРА

Милан Ступар, Србиње	50 KM
о. Зоран Калајџић, Трново	40 KM
Хаџи Будимир Баранац, Вишеград	20 KM

На насловној сѣрани: Сѣара црква у Сарајеву (унуѣрашњосѣ) - XII век

ДАВРОВ И Н Ф О Р М А Т О Р

Број 21

СВЕТОСАВСКИ ПРИЈЕМ У ЗГРАДИ МИТРОПОЛИЈЕ У САРАЈЕВУ

Поводом прославе великог српског празника Светог Саве, Његово Високопреосвештанство митрополит дабробосански господин Николај, у сједишту митрополије дабробосанске у Сарајеву, на дан Светог Саве у вечерњим часовима, приредио је пријем за представнике дипломатског кора у Босни и Херцеговини и угледне личности из политичког, културног и јавног живота.

На сам дан Светог Саве митрополит Николај служио је Свету архијерејску литургију у цркви Светог Василија Острошког у Српском Сарајеву, а у вечерњим часовима у згради митрополије у Сарајеву приредио традиционални светосавски пријем.

Међу многобројним званицама представницима политичког и културног живота Републике Српске и Федерације БиХ, присутни су били: високи претставник за БиХ Волфганг Петрич, шеф мисије ОЕБС-а у БиХ Роберт Бери, шеф мисије европске комисије у БиХ Ханс Јорг Кречнер, грчки амбасадор Прокопиус Манџуранис, амбасадори Канаде, Египта, Палестине, Аустрије и Немачке, специјални изасланик ОХАР-а за Србиње Георгиос Влахојанис и други.

ПОЗДРАВНИ ГОВОР МИТРОПОЛИТА НИКОЛАЈА

„Христос је открио човечанству, да је живот циљ животу. Царство Божије је сјајан град, коме ми хитамо кроз овај свет, кроз ову шуму симбола и сигнала, који указују на тај сјајан град. По речима апостола Павла: „Овде нема града који ће остати, него тражимо онај који ће доћи“ (Јевр. 13,14).

Тај сјајни град тражио је и Свети Сава, као и многи из разних народа, и веровања. Био му је циљ, живот у животу вечном, граду анђела, у Царству небеском. У учењима разних религија има размишљања и веровања у тај сјајни град у коме је човек живео и изгубио га.

О томе граду је сам Бог рекао: „Иштите најприје Царства Божијега“ (Мт. 6,33). То је основна и главна тежња људска. То је управо све, а остало је споредно. Наиме, и храна, и одело, и здравље, и обиталиште, и мир, и сигурност, и знање, и имање, и све остало што нам је нужно за овај тренутак битисања на земљи. „Ово ће вам се све додати“, рекао је Бог.

Како се по речи Господњој долази у тај сјајни град? Данашњи слављеник, Свети Сава, био је стално у народу и не само у своме народу. Као што је зрачио животом, тако је зрачио и речима. Учио је људе да ни по мало не вређају Бога Творца. Док напољу сија сунце Божје, зелене се поља и шуме, и теку сребрене реке, играју се безбрижна деца, цвета хиљадама врста цвећа и тако лепо певају птице, он не критикује и не осуђује, него са благостју поучава и исправља све без обзира на народност и вероисповест. Овај свети Божји човек се радује свакој пронађеној овци. Он потврђује смисао старозаветника: „Када се један човек каје, цело се

небо радује“. Близак му је Бог и онај човек, који у смирености рече: „Када видим и исчитавам овај Божји свет, дође ми да пољубим и своју руку, јер је и на њој Твој дах, Боже мој“.

Наш српски просветитељ и учитељ, живео је и учио све у име и за име Божје. Говорио је: „Све за име Његово, све Њему наменити, све за њега чинити. Да изађем из себе и да превазиђем себе, али не превазилазећи себе сопственом снагом. Умети чекати Његов долазак, отворити срце, не затворити се. Предати себе и сав живот свој у Његове руке“...(писао је благупокојени епископ браничевски Хризостом, у духу мисли светитеља Саве).

Затим о неосуђивању говорио је овај свети човек: „Нико не зна какво се добро крије у човеку. Сваки човек носи у себи слику Божју. Сваки - и онај најгори, има тренутака када је велики, добар и вредан љубави. Зар нам је дао Бог живот зато, да од своје душе правимо сметлиште туђих мана и грехова?! Када осуђујемо друге, знак је да у нашој души нешто није у реду (То је у ствари преношење сопствених грехова на друге). Тако је од Адама: „Жена ме превари, коју си ми дао, наговори ме...“ а Ева: „Змија ме превари коју Ти створи...“. Постоји ненаписано, тј морално правило обавезно за све, када осудиш некога, после ће доћи време да и тебе, с разлогом или без разлога, осуђују за тај исти грех. Каране је посао светитеља и пророка, људи, који су победили себе. И на нас се односе речи: „Ко си ти да судиш туђем слуги? Он Господу својем стоји или пада“ (Рим. 14,4).

Тако је јеванђелски учио наш светитељ Свети Сава, родоначелник наше свете Цркве. Помагао је он свим суседним народима, код којих је изузетно цењен и поштован. Дипломатске послове за њих свршавао је и за све се Богу молио.

Помагао је свом брату и синовцима, који су водили државне и народне послове, сузбијајући међуљудске неспоразуме и рђаве намере. Тако је једном приликом ишао у Просек (данашњу Демир Капију) у Македонији, да разговара са Стрезом, чије су амбиције биле веће од памети и поштења. Када се окренуо против бившег савезника Србије, Свети Сава ће отићи у његову резиденцију, где је проводио нитковски живот. Поред најбољих настојања Свеца, разговори су били без успеха миротворачких, па запрети Свети овом развратнику силом Божјом, те преко ноћи умре.

Светитељ Сава је схватио колико је страшна ствар ратовати и потресати душе многих, па рече: „Просипају се многе речи о миру, разоружању и другом што би чинило мир међу људима. Али како ће се разоружати грехом наоружани? Грех улива страх, грех кује мачеве, грех спрема рат. Ох, да није овог проклетог страха?! Њега мора бити све дотле док има греха“. Хтели ми то или не, грешници се морају оружати. Када би се људи разоружали од греха, ко би онда страховао, ко ли ковао оружје, ко ли се спремао за рат? Нико.

Ето, то је по светитељу најцелисходнији пут ка миру у свету и добрим међуљудским односима, који су и нама у Босни и Херцеговини тако потребни.

Поздрављајући Вас Еминенције, Екселенције, те даме и господо, добродошлицом и молбом, да и даље настојите, да на овом Божјем парчету земље буде што стабилнији мир, што присутнија добра воља међу људима, па да можемо сви једним срцем и једном мишљу рећи: „Како је лепо и красно, када браћа живе заједно“, и то би било оно што зове-мо данас демократија.“

Пројтојереј

Ранко М. Билинац

ОРДЕНИ ЊЕГОША ЗА РАЗВОЈ ДУХОВНОСТИ И ПРОСВЕТИТЕЉСТВА

Предсједник Републике Српске Мирко Шаровић, 12. фебруара 2001. године, на Света Три Јерарха, уручио је Ордене Његоша I реда Духовној академији Светог Василија Острошког и Богословији Светог Петра Дабробосанског из Србиња као знак признања за велики до-

принос развоју духовности и просветитељства. Та висока признања Р.С. предсједник Шаровић уручио је представницима Академије и Богословије, протојереју др Предрагу Пузовићу, ректору Академије и професору Љубинку Видаковићу, на свечаној академији организованој у Србињу у част Св. Три Јерарха - заједничке славе ових двеју богословских школа.

Том приликом уручене су и дипломе првим дипломираним студентима Духовне академије.

Свету архијерејску Литургију тога дана служили су епископ тимочки Јустин (изасланик САС-и), епископ славонски Сава, епископ захумско-херцеговачки Григорије и епископ будимљански Јоаникије уз саслужење дванаест свештеника и четворице ђаконa. За вријеме Литургије бесједио је ученик петог разреда Драган Арсић.

На свечаној академији, одржаној после Свете архијерејске Литургије и резања славског колача, којој су, осим предсједника Републике, митрополита дабробосанског Николаја, поменутих епископа и свештеника, присуствовали: министар вјера у Влади Р.С. Душко Антељ, министар за образовање, науку и културу проф. др Митар Новаковић, ректор Универзитета у Српском Сарајеву академик Бориша Старовић, ректор Бањалучког универзитета академик Драгољуб Мирјанић, градоначелник Српског Сарајева Предраг Ласица, амбасадор Грчке у БиХ Прокопиус Манђуранис, специјални изасланик ОХАР-а за Србиње Георгиос Влахојанис, декани свих петнаест факултета у Српском Сарајеву са бројним професорима, бројни декани из Бањалучког универзитета и бројним другим представницима образовања, науке и културе Р.С. и Југославије.

Отварајући свечану академију и поздрављајући присутне протојереје др Предраг Пузовић, ректор Духовне академије, говорећи о историјату и раду Академије, између осталог је рекао:

„Српска православна црква жељећи да обнови Сарајевско-рељевску богословију, која је изузетно значајна, а поготово после свега онога што се десило, имајући у виду, да је та школа изузетно важна за нову државу Р.С., 1994. године

донела је одлуку да се у Србињу отвори Духовна академија. Највећу заслугу за то има наш митрополит Николај и тадашње власти Р.С. које су, предвиђајући оно што ће бити значајно за будућност, додијелили ове објекте Духовној академији. Ти људи који су то тада учинили данас на жалост нису међу нама. Многи из оправданих разлога нису могли да дођу, али ми им од срца благодаримо, јер питање је, да ли би уопште могла да се отоври Академија да није било тих људи.

Био би гријех када данас не би поменули првог ректора Академије, епископа захумско-херцеговачког господина Атанасија, који је заједно са митрополитом Николајем и митрополитом црногорско-приморским Амфилохијем одиграо главну улогу око отварања Академије, прављења наставног плана и програма и покретања рада.

Ми смо после шест година дочекали у 2000-тој години, да нам је дипломирало пет студената. То су учинили они који су били највреднији".

У свом поздравном говору протојереј др Пузовић се посебно захвалио деканима Медицинског и Стоматолошког факултета из Србиња, СО-е Србиње, епископу милешевском Филарету, Богословском факултету и богословији Светог Саве из Београда, госпођици Сенки Дурутовић из Никшића и господину Веселину Перовићу из Подгорице на свесрдној подршци и помоћи коју су пружали Академији и Богословији у Србињу.

Ректор Универзитета у Српском Сарајеву академик Бориша Старовић своје задовољство што присуствује додјели високих признања и диплома изразио је ријечима:

„Осјећам изузетно лично задовољство и срећу да сам имао част да на овом величанственом дану Р.С. присуствујем оваквој свечаности. Данас је било много разлога да се овдје сретнемо у задовољству и срећи за народ Р.С. Ту је негдје при крају осме године постојања Универзитета у Српском Сарајеву. Прошли смо бројне стиле али смо издржали. Данас је један свечан дан, сви се угодно осјећамо и сви смо богатији за овај дио историје који смо ми писали за ових осам, де-

вет, или скоро деценију, након катклизме која је почела ратним збивањима.

Првих пет студената који су данас практично дипломирали представљају и чине најбољи доказ онога што је направљено у овом језгру духовности, у овој Духовној академији и Богословији".

Обраћајући се скупу председник Р.С. Мирко Шаровић је, сем осталог рекао:

„Ова школа јесте бисер међу свим школама и можда круна међу чуварима наших вриједности у Р.С. Ова два велика одликовања које додјељује Р.С. и председник Републике ова Духовна академија и ова Богословија нису заслужили данас, нису заслужили за ову годину, заслужили су ова одликовања много раније - давно, можда првог дана када је и Богословија и Духовна академија основана. Нисмо имали

прилике да та одликовања уручимо. Неко нам је украо вријеме. Неко нам је украо неколико година. Неко нам није омогућио, и спријечио нас је да председник Р.С. уручи ова одликовања.

Духовна академија и Богословија не желе ништа више него што су управо Света Три Јерарха. Када се народ подјелио око тога, ко је од њих тројице већи, а они су рекли епископу Јовану: ми смо пред Богом једнаки и у правди и у достојанству. И ова Духовна академија и Богословија желе да буду једнаке са другим школама, са другим факултетима у свему. У материјалном добру, у студентском стандарду, у припадностима које имају други, и не траже ништа више, желе само једнако. Ово је тренутак да јасно кажемо онима који су данас и овдје, и министирма и директорима. Тражимо да Духовна академија и Богословија имају овакав статус у Р.С., јер су и заслужиле. У свему ће бити једнаке, али ће бити изнад других сигуран сам. И у учењу, и у владању, и у вјеровању - вјеровању у правду, вјеровању у хришћанство".

На високим признањима - Орденима Његоша I реда, у име професора, студената и ученика захвалио се професор Љубинко Видаковић:

„Свето писмо на првим страницама говори, када је Господ Бог, по својој творачкој Премудрости а из бескрајне љубави, мимо свеколике остале творевине, само анђели-

ма и људима даровао Боголикоост. Праотац Адам је први носилац овог највећег одликовања у историји људског рода и то при-

мљеног непосредно од самог Творца. Псалмопјевац се са дивљењем и чуђењем обраћа са питањем Богу: „Шта је човјек да га се сјећаш и син човјечији да га походиш. Учинио си га мало мањим од анђела, славом и чашћу вјенчао си га?!“

Наш владика Раде - Његош пјева: „На свакоме лицу ангелскоме савршенство блиста Створитеља“. Затим: „Лице смртно на земљи човјека, прилично ће бити ангелскоме“.

Код нас Срба, од давнина је установљен диван обичај, да се најбољима у свом народу: онима који су своју Боголику оживотворили великим и славним дјелима, пјевају пјесме, одају похвале, признања и одликовања. Највише поштовања и љубави одаје се личностима са ореолом светости. Затим, јунацима и ратницима овјенчаним славом храбрости и родољубља. На крају онима са мирнодобским одликовањима - људима који су учинили значајна и племенита дјела своме народу. Од ратних одликовања нарочитим сјајем - дике и поноса - блистају: Карађорђева звијезда и медаља Обилића, а од мирнодобских: Орден Светог Саве и орден Његошев.

Захвални смо дародавцу свих добара Господу Богу. Великим и светим васељенским учитељима и просветитељима: Григорију Богослову, Василију Великом и Јовану Златоустом. Нашем богомудром, смјерном благовеститељу јеванђеља Христовог, Светом Сави. Светитељу камено тврде вјере у Каменој земљи - Светом Василију чудотворцу Острошком. Свима њима топла молитвена благодарност и слава на небу!

А на земљи, искрена захвалност на повјерењу, великодушности и љубави људима, који су нас више

даровали, него што смо заслужили. То су данас урадили: одликујући двије наше богословске школе медаљама са ликом горостасног дива наше историје - владике Петра II Петровића - Његоша.

Колико смо због овога данас радосни и поносни; толико смо и дубоко ожалостњени и озбиљно забринути садашњим појавама и догађајима у Црној Гори. „Опет, демонски месија, почиње, лажне вјере пружат посласице..., опет великаши и проклете душе..., опет се турчи плахи и лакоми..., опет хула на свештени ђивот..., опет враг ђаволу доћи у сватове, те свијећу српску угасити“.

Као да владика Раде у свом земном животу, са трновим вјенцем на глави и тешким крстом на леђима, са свим својим црногорским голготама, није подносио изобилје љутих

ПРОФЕСОР ИЗ КРКЕ

Професор Љубинко Видаковић је најстарији професор богословије Светог Петра Дабробосанског. Свој професорски позив започео је 1965. године у богословији Света Три Јерарха у манастиру Крка код Книна. У тој школи је непрекидно радио три деценије, до њеног прогона из Крке 1995. године, а наставио је да ради и после пресељења Богословије на Дивчибаре, а затим у Србиње под кров Духовне академије.

На дан освећења нове зграде Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка, о Видовдану 1989. године, за успјешан дугогодишњи рад у тој школи, професор Видаковић је одликован Орденом Светог Саве.

болова и паклених мука; већ му сада и на небесима и рај у ад претварају. Данас, неки грлати демагози у Црној Гори - без Бога у души, без ума у глави, камена срца; у име демократије, достојанства и права човјека - меденом реториком а отровном психологијом: „Распре сјеме посијаше горко, те са њиме народ затриваше“.

Равно је чуду, како нам ловћенски Прометеј на својим небеским висинама одолијева, да их не побије громовима свога праведног гнева и спржи муњама свога пламеног родољубља. Додуше, владика Раде је свим Српским одродима и изродима у свим временима, ударио на чело каински печат срама и проклетства, јер их је жигосао овим рјечима осуде: „Дивљу памет, а ђуд отровану, дивљи ветар има, а не човјек... Ко ме срце за својост не туче, узалуд се у прса будило, тек се само мртвом крвљу трује.“

Молимо се Богу и завјетујмо се нашем Његошу, да својим добрим радом и честитим животом оправдамо ова висока одликовања која смо данас примили. Да превасходно добрим дјелима; а не само на рјечима, које се олако изговарају и много злоупотребљавају; постанемо со земљи и свјетлост свијету. Све у славу Господа Бога ради велике љубави - на радост и добро нашега народа!"

Обраћајући се скупу у име првих дипломираних студената Духовне академије, протојереј Ранко Билинац се осврнуо на значај Духовне академије и оно што је тај „духовни дом“ дао студентима.

„Наша Духовна академија је сада жива стварност, Божија благодат, коју ми, њени студенти, дубоко осјећамо. У њој смо научени да Православље није и не може бити, само наука која се учи умом, него је то наука из срца којом се свакодневно живи и поступа. Због тога се успјех наше Академије не може цијенити само по ономе што смо до сада постигли, по оцјенама у индексу и труду, него, прије свега, по ономе како ћемо наша знања примјенити у пракси, јер ни право исповједање вјере без добрих дјела не може нас извести пред Господа. Наш успјех, као и успјех Академије, зависиће од тога колико ћемо нашег знања, и наше љубави према Христу успјети да пренесемо на друге. То што ми, сви скупа, дамо другима, то је наш успјех пред Господом, а то је и

успјех наше Академије у којој смо се школовали.

Данас с радошћу можемо да кажемо да је овдје, у Србињу, прије шест година отворен један од оних духовних светосавских светионика одакле нам долази благодатна свјетлост, свјетлост која нам отвара видик ка Господу.

С радошћу и захвалношћу се сјећамо да су, захваљујући Божијем промислу, у овај духовни свјетионик уграђени велика љубав, вјера, нада, стрпљење, мудрост и истрајност његовог високопреосвештенства, нашег митрополита Николаја.

На дан освећења Академије, о Покрову 1994. године, митрополит црногорско-приморски Амфилохије је рекао: „Сви смо се двоумили, и то исповиједам, не искључујући и мене, да ли ће бити могуће, да ли ми смијемо да уђемо у такав један ризик у овим временима, он је (мисли на митрополита Николаја) био упоран, и упоран, и упоран и нека му је хвала на тој његовој благословеној упорности”.

Захвалност и поштовање дугујемо првом ректору Духовне академије, његовом преосвештенству епископу захумско-херцеговачком господину Атанасију, садашњем ректору протојереју др Предрагу Пузовићу, професорима и свима другима који су, заједно са митрополитом Николајем, сазидали ову духовну грађевину. Вјерујемо да је ово кућа на камену коју ни вјетрови ни неприлике не могу оборити.

И као што сви значајнији догађаји нађу одјека тамо гдје се мало ко надао, и овај догађај је нашао свој одјек, примљене су прве дипломе, и даће Бог, из године у годину биће

све више и више дипломираних студената”.

По завршетку свечане академије, за вријеме свечаног ручка присутнима се обратио његово високопреосвештенство митрополит дабробосански господин Николај ријечима:

„Узбуђен сам са свим овим што се данас овде у овој нашој кући ево догађа, а догађају се врло лепе и пријатне ствари. И ово је један дан који је створио Господ, и ми се у њему радујемо и веселимо и ономе што ова два богословска завода овде чине и раде на општем плану добра српског народа и Српске цркве.

Наше богословско школство је веома старо. Ова Богословија из Далмације коју смо примили под овај кров овде да заједно буде са овом Духовном академијом, обележили смо прошле године њену 385-у годишњицу постојања и рада, а исто тако и 120-ту годишњицу Сарајевско-рељевске богословије, односно садашње Духовне академије.

Милошћу Божјом и благодаћу Светога Духа и вољи САС-а ове две школе су продужиле свој рад овдје у овом богољубивом мјесту међу овим богољубивим људима овдје, и Богу хвала, данас смо, што се тиче ове високе богословске школе пожњели и прве плодове - пет дипломираних студената ове школе.

Захвални смо свима вама на овој посети и заједничкој радости. Примили смо ова висока одликовања и нека Његош буде надахнитељ ове деце и школе”.

*Протојереј
Ранко М. Билинац*

ПРВИ ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ

Из прве генерације студената Духовне академије, која је школовање започела 1994. а завршила 2000. године, дипломирали су: Далибор Петровић, Владислав Топаловић, протојереј Ранко Билинац, протојереј Данило Црногорац и јеромонах Лазар Лазаревић.

Најуспешнијем студенту Владиславу Топаловићу припала је награда од 1000 DM, од дародавца Ристе Југовића, директора Српског осигуравајућег друштва „Јахорина”, који је такође Академији и Богословији поклатио два рачунара.

БЕСЕДА НА ПРАЗНИК СВ. ТРИ ЈЕРАРХА

Данас наша Света Црква слави три велика угодника Божија, три велика светитеља - и то највећа међу великима. Слави три велика учитеља, „учитеље васељене“, како се називају у богослужбеним молитвама. Три сунца, који својим зрацима разгоне таму, док еванђелско добро, љубав, милосрђе, пост, еванђелску кротост, смиреност, и остале врлине еванђелске у душе људске посађују.

Бог је, драга браћо и сестре, створио човека за царство небеско, за Вечни Живот. Учећи нас како да живимо по евађељу Христовом, да живимо онако како су и они живели, Света Три Јерарха нам постају образац достојног живота у Богу. Св. Василије Велики - чистотом и храброшћу, Св. Григорије Богослов - висином и дубином богословског ума, и Св. Јован Златоусти - оном сваком златном речју, која је Духом Светим проткана. Сваки на свој начин су Богу угодили и вечни дом себи изградиле.

То је, управо, порука данашњег еванђеља, драга браћо и сестре, где се каже: сваки од нас треба по примеру Света Три Јерарха, Светих Апостола, Пророка, Мученика, Исповедника, Праотаца и Отаца, да сија неугасивом светлошћу, не ради славе људске, него ради Истине, Љубави, Правде - ради Бога. Сваки у својој служби Богу да послужи и угоди, Бога да прослави, вечни дом себи сагради: свештеник - молитвом, председник - добром управом, учитељ - поуком и саветом, ученик - књигом и послушношћу, радник - поштеним радом.

А то ће учинити, пре свега, љубављу према Богу - која се огледа у вршењу Христових заповести и љубављу према ближњима, која се показује у делима духовног и телесног милосрђа: сиромашна знањем научити - сиромашног духом поучити, нага оденути, гладна нахранити, жедна напојити (ср. Мт. 25,35).

Угледајмо се, дакле, на Света Три Јерарха, који су на различите начине, према, од Бога даним даровима, угодили Господу, али су кроз Цркву Христову достигли пуноћу раста висине Христове.

Народ је поштујући ове Светитеље водио расправу ко је од њих већи пред Богом. Те се поделио у три струје. Једни уздизаху Василија, једни Григорија, а неки опет Јована. Међутим, Господу би угодно да покаже народу, т.ј. Цркви Божјој, да су они Богом освећени и у истом достојанству. То потврдише и ова Три Молитвеника пред Богом када се јавише евхаистском епископу Јовану у сну, „најпре му се јавише сваки понаособ, а затим у великој сили и неисказаној красоти сва три заједно: Ми смо једно у Бога као што видиш и нема ништа у нама противречно, нити има међу нама првог ни другог.“

Посаветоваше га још, да им напише заједничку службу и да им се одреди

заједнички дан празника. Одреди се данашњи дан као заједнички празник ова Три Исповедника, те се реши и спор у народу.

Тако и ми, драга браћо и сестре, слично Светим Јерарсима треба да се кроз Цркву Божју освећујемо и да дужности које обављамо у свакодневном животу, уз помоћ благодати и силе Божје, вршимо на корист наших ближњих. Јер ће нас Господ, без обзира на место наше службе и дарова које смо примили, учинити једним и јединственим, као што су и Св. Три Јерарха јединствени у Богу.

Света Три Јерарха се у грчком православном свету славе и као црквени и као школски празник.

Наша школа прославља Св. Три Јерарха, као успомену на мајку наше Богословије - Крку, где се налазе корени овог светог богословског училишта стари свега 386 година. И није сасвим случајно, но Божији промисао, што се прослављају ова три велика имена Божијих синова. Јер су и три школе овде. Ову школу штите и чувају још два велика имена Божија. То су српски светитељи: Св. Василије Острошки, чије име носи Духовна академија и Св. Петар Сарајевски митрополит и мученик скороканонизовани, којим ће се од сада називати наша школа, и на тај начин продужити традицију Сарајевске богословије, која броји 120 година старости.

Нека би Велики Светитељи Божји: Св. Василије Велики, Св. Григорије Богослов, Св. Јован Златоусти, Св. Василије Острошки и Св. Петар Сарајевски, Господа молили за нас грешне, да идемо путем њиховим. Да нас они воде путем еванђелске љубави, еванђелске истине и правде, да не срљамо у страшне и смртоносне грехе, него да потстичемо себе и припремамо се за Живот Бесмртни и вечни у Царству Небеском. Њиховим светим и славним молитвама, Христe Боже, Спаситељу наш, помиљуј и спаси нас. Амин!

Драган Арсић

*уч. 5. разр. богословије
Св. Пејтар Сарајевски*

УЛОГА СВЕШТЕНИКА У ГРАЂАНСКОМ ДРУШТВУ

Вријеме неумитно тече, а са истим се мјењају друштвена уређења, услови живота, схватања духовних вриједности итд. што има пресудног утицаја на човјека као поје-

динца, народ или cjелокупни људски род.

У исто вријеме појединац или група имају утицај на промјене, које су се на свим пољима догодиле кроз историју. Појединцима припадају позитивне или негативне заслуге, према улози коју су извршили на добро или зло свог окружења или cjелог људског рода. Улоге појединаца или групе су некада добрим дјелом одређене њиховим положајем, занимањем, опредељењем итд. У том контексту се може посматрати и улога вјерских службеника и дати одговор на питања - која је њихова улога у односу на окружење, како су је кроз историју извршили и шта учинити да би резултати дјеловања били бољи?

Српски православни свештеник је у протеклих 781 год. колико је протекло од добијања самосталности СПЦ-е, имао прије свега узвишену улогу, а у исто вријеме тешку и одговорну улогу. Узвишеност улоге произилази из чињенице да је свом и другим народима могао да свједочи хришћанско православље и СВЕТОСАВЉЕ, а тешка и одговорна улога произлазе из чињеница да је већи дио историје православних Срба страдалнички, а све-

штеници су били директно одговорни за очување националног и вјерског идентитета.

Српска православна црква је кроз историју увијек била уз свој народ, па се са истим радовала у вријеме добра, као и страдала у вријеме зла. Њено опредељење је да без

одступања од Јеванђеља, догмата и канона помогне свом народу на пољу духовног, културног, економског и сваког другог просперитета. Наведено показује да је улога свештеника везана за више области дјеловања, а грубом подјелом улогу свештеника у односу на окружење мораће је раставити на ону која је задата службом коју врши и ону која је уско повезана са свакодневним друштвеним животом.

Свештеничка служба подразумева вршење богослужења и обреда, проповјед, бригу о моралном животу повјерене пастве итд. У свему наведеном постоји жива веза свештеника са вјерујућим и невјерујућим. Може се рећи да је улога свештеника у оквиру службе остала

иста јер је она регулисана тј. јасно дефинисана заповјестима, канонима и др. а само су се временом мјењале прилике и могућности да се задата улога изврши. Улога свештеника је била и остала да кроз молитву и моралне поуке учини све на духовном или моралном уздицању свог окружења. Нажалост, никада нису постојали идеални услови за вршење ове улоге, нити је иста извршена.

Као грађанин, свештеник је суо-

чен са многобројним проблемима и обавезама који оптерећују сваког другог грађанина. Но, свештенички позив веома често захтјева од свештеника додатно ангажовање на многим пољима друштвеног живота. Знамо да по овом питању улога свештеника није била иста јер је била условљена приликама у датом времену, а ограничења су постојала само у погледу учења и интереса Цркве, сваки свештеник је скоро самостално одређивао интезитет свог дјеловања на пољу друштвеног живота. Тако су свештеници били: учитељи, иконописци, пјесници, иницијатори подизања цркава и школа, учесници државних сабора, покретачи хуманитарних друштава итд. Улога свештеника у овом и

сличним активностима је пресудно утицала на оне који су вјеровали, јер су у свештенику имали примјер за следовање. Ако се узме у обзир чињеница да је свештеник под будним оком окружења (добронамјерног и злонамјерног) онда је јасно да његова улога није лака тј. да је у сваком времену морао водити рачуна о активностима везаним за друштвени живот. Скоро свака активност на овом пољу је била сведена на минимум у вријеме владавине атеистичког режима.

Ако се оцјењују улоге свештеника које према окружењу има како у оквирима службе, тако и у оквирима друштвеног живота, видимо да су обе одговорне, али је прва далеко претежнија због чињенице да духовна или морална криза доводи до појаве криза на свим пољима друштвеног живота.

Многи тврде да је свештеникова улога у данашње вријеме далеко лакша но што је то била било када. Истина је да више не постоје забране одласка у храм и вршење обреда, да је вјерска настава заступљена у школама, да се глас свештеника чује у средствима јавног информисања, да је присуство свештеника на јавним скуповима скоро неизбјежно... али све наведено има и другу страну медаље. Није једноставно измјенити оне који су пола вијека живјели без Цркве и привољети их да редовно долазе на богослужења, није једноставно утицати на дјецу која не признају ауторитет родитеља или учитеља, из више разлога је неостварива намјера да порука која се упуту слушаоцима буде прихваћена, јер та иста средства информисања данима људе опијају злом на које се временом на-

викну, није баш у свакој прилици једноставно открити када је свештеник позив за присуство неком јавном скупу добио да би форма била испуњена итд. Ако се наведеном дода да је атеизам деценијама фаворизован у односу на моралне вриједности, а суочени смо са све израженијим дјеловањем вјерских секти, као и са погубним последицама рата, појавом многобројних политичких странки, све већем броју алкохоличара, а посебно наркомана... може се са правом рећи да свештеник данас има тежу и одговорнију улогу од оне коју је имао у неком времену прије овог у којем живимо.

Сада када знамо да је у наше вријеме човјечанство пало у моралну кризу, која се одразила негативно на све сегменте живота, улога Цркве и свештеника су од непроцјењиве вриједности по питању изласка из исте. Управо данас Црква преко свештеника има шта да каже људском роду у погледу личног, породичног или социјалног живота. Неоспорна је чињеница да ондје гдје се Црква и религија стављају на споредни колосјек, слаби социјални поредак, затаји морал и одговорност појединца и народа, долази до безвлашћа и криза са тешким последицама. Криза захвата све па нису имуне ни институције које су дужне да штите ред и закон. Зар је мало примјера кршења закона од стране полиције и правника? С обзиром на мјесто службовања (Добриња) скоро свакодневно сам у прилици да слушам жалбе на рад правних служби у питању остваривања многих права, као и на реакцију чувара реда поводом пријава малтретирања. Већ имам искуство како за полицај-

ца и судију нису битни докази колико су то локални и други интереси.

Због тога је улога свештеника да окружење упућује на повратак јеванђелским начелима што ће довести до успоставе хармоније порушене гријехом. Тренутно постоје баријере које дјеле људе, а то је последица себичности, безвјерја, мржње, искључивости (међуљудске, вјерске, националне). Као „свежа савршенства“ љубав према Богу и ближњима људе доводи до „заједнице једних са другима“ (1 Јн. 1,7).

Нажалост, веома често изостаје помоћ оних који би требало да помогну да свештеник успјешно заврши улогу у повратку људи Богу.

Због тога је тако тешко дати одговор на питање - како постићи наведено?

Један дио одговора нам је дао Спаситељ када је апостоле послао да проповједају науку Његову, коју су дужни сами посвједочити својим дјелима. Овим је свештенику дата улога да проповједа првенствено оно о чему „виси сав закон и пророци“, а то су двије највеће заповјести које се односе на љубав према Богу и ближњима (Мт. 22,37-39 и Мк. 12,30-31). У исто вријеме је својим дјелима дужан показати примјер за угледање, који су потом дужни слиједити и сви други.

Разлика између свештеника и других је у томе што ће и Господ од њега тражити веће умножење таланата јер му је више и дато, али неће изостати ни одговорност сваког појединца или народа који су вријеме које долази учинили горим од оног које је прошло.

*Свешћеник
Милорад Вујић*

ИЗВЈЕШТАЈ О ДОГАЂАЈИМА НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ФЕДЕРАЦИЈЕ БИХ

Након збивања која су се десила у Требињу, а затим 7. маја у Бањалуци, гдје су Срби спријечили постављање камена темеља Осман пашине џамије и Ферхадије, дошло је до поновног напада на српски народ, страшне осуде, па и отворене мржње према Србима. У тим атацима и политички и дипломатски представници међународне заједнице, међу којима посебно предњаче Жак Клајн, амбасадор УЕН-а и Томас Милер, амбасадор САД-а, отишли су предалеко. Мада су сами најприје на индиректан, а касније на директан начин учинили да дође до превеликог мјешања политичких фактора у обнављање вјерских објеката.

Њихове изјаве, које су дали непосредно по догађајима у Бањалуци, толико су одисале мржњом према Србима, а очигледна је била њихова агресивност, као да су прижељкивали и очекивали овакве догађаје, ни касније нису кориговали, напротив. Ликујући над догађајима кји су се десили у поменутих градовима готово сви медији су пожурили да уз ријечи осуде назову све Србе фашистима и неонацистима. Телевизија БиХ свакога дана у ударном термину понавља снимке ових догађаја са хушакским коментарима, смишљено изазивајући код својих грађана мржњу и осветољубивост. Резултат тога су протести муслимана у Сарајеву, који су названи мирним демонстрацијама, уз образложење МУП-а да није познат њихов организатор. Демонстранти су узвикивали парол:

„Идемо клати четнике,... хајдемо на Добрињу“. Информације потврђују (што не чуди) да је организатор ових протеста ИСЛАМСКИ ЦЕНТАР из Сарајева на челу са странцима - муџахединима.

Циљ свеукупне ове и политичке кампање и медијског насртаја, као и демонстрација убрзо је показао своје право лице и циљ, а то је - УКИДАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ХВАТАЊЕ И ПРЕДАЈА СРПСКИХ ВОЂА ХАШКОМ СУДУ.

Стога није ни чудо што су у сјенци ове кампање прошли напади муслимана на спровод православних Срба у Бугојну 8. маја 2001. г. око

14:30 часова, са пријетњом свештенику Славиши Ђурићу и присутницима. Полиција је привела изгредника. У Санском Мосту је бачен експлозив на цркву, као и на локал повратника Србина. У Брчком је убијена девојчица Српкиња на повратку из школе (и тек је сада саопштено да је ово четврто неразјашњено убиство у дистрихту Брчко за годину дана). Истога дана у селу Осијек, парохија блажујска, у општини Илиџа, на Марковдан, када вјерници посјећују гробове својих сродника и прислужују свијеће за покој душа, муслимани демонстранти су спријечили излазак и посјету гробљу. Полиција Федерације обавјестила је свештеника и народ да заобилазним путем бјеже не гарантујући им безбједност. У самом Сарајеву Срби су најбоље осјетили сву дозу страха од поклича и пријетњи. Полиција је са појачаним патролама дежурала пред свим Српским православним храмовима у ФБиХ, што су потврдили сви свештеници са којима сам био у сталном контакту ових дана. У истом селу Осијек, 12. маја је бачена бомба у двориште куће Јова Урте.

Истини за вољу треба рећи да Србима овакви поступци нису својствени, а нису били ни потребни, међутим, много је неправде учињено Србима у Републици Српској још од потписивања мировног споразума у Дејтону. Ради мира у кући, ми смо о свему томе ћутали, није било протеста ни жалби а једина богомоља која је разорена и запаљена по-

слије успостављања мира јесте храм Св. апостола Петра и Павла у Нишићима. Уочи Видовдана 1997. године запаљен је храм Св. пророка Илије у Илијашу, а готово сви православни храмови на подручју ФБиХ су по неколико пута проваљивани и пљачкани, разбијана стакла, рушени надгробни споменици. Посебно ружна и пријетећа порука учињена је на гробљу у Травнику, гдје је на крсту наопачке разапето псето, на Бадњи дан 2000. године. О свему овоме ЕУО Митрополије дабробосанске има записнике и фотографије.

Расвјетљавајући последње догађаје, истине ради и објективности, морам навести да није ни примјећено да је управо ових дана одржан парастос Јасеновачким и другим мученицима из Другог свјетског рата (700.000 убијених Срба), који су управо пострадали од фашиста и усташа. Проблеми са Хрватима и ХДЗ-ом поново ових дана доживљавају ескалацију у Кисељаку, Орашју,...

Треба истаћи да је Републици Српској 24. априла о.г. одлуком ирског арбитра Шеридана одузет дио територије у Српском Сарајеву, а постоје подаци из Федерације БиХ, да је овакву одлуку судија донио за суму од пет милиона марака.

На крају овог извјештаја да нагласим, да су сада на сцени уцјене, које ће тек српски народ и његови политичари скупо платити. Надати се да представници Европе и свијета неће дозволити освету, одмазду и линч над појединцима и светињама српским.

*проф. др Јосиф
Момир Васиљевић*

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У САРАЈЕВУ година 2000/01.

- опљачкана свјећара цркве Светог Преображења у Новом Сарајеву;

- за вријеме Свете Литургије бачено камење на цркву Св. Преображења у Новом Сарајеву;

- проваљено у Саборну цркву, храм Рођења Пресвете Богородице (опљачкана свјећара);

- по дану, испред канцеларија Црквене општине Сарајево, физички нападнут ђакон Вања Јовановић (прије тога физички је нападана и малтретирана породица све-

штеника који станује у тој згради, али нажалост ти случајеви нису пријављени);

- поново каменована црква Св. Преображења у Новом Сарајеву;

- на кола оца Антонија Пантелића бачена фарба;

- покушај проваљивања у цркву Св. Преображења у Новом Сарајеву;

- на дан када је предсједник СРЈ Коштуница ишао у Требиње, црква Св. Преображења у Новом Сарајеву је окружена од нападача и каменована. Поразбијани су прозори, оштећене фреске. Каменован је Дом парохијски у којем се окупи народ послје богослужења;

- проваљена и опљачкана свјећара Старе цркве на Башчаршији;

- Капела Св. Марка на гробљу Св. Марко код Кошевског стадиона од раније се упорно оскрњављује - проваљују се врата и унутра се врши нужда те остављају поруке различите садржине;

- након догађаја у Требињу и Бањалуци у Граду су се дешавали протести. Протестанти су носили зелене заставе са мачем и текстом на арапском. Дио њих је био умотан, било је присутно и пар хоџа. Пароле које су узвикивали су: „од Стамбола до Трста неће бити крста“, „Против Влаха, за кога? За Алаха“, „Цацо газио“, „Ђело, врати се“ (познате убице Срба у току рата), те „Аллаху Екбер“, као и „Излазите напоље“.

ФОНДАЦИЈА „БОГОЉУБ“

Како је много младих људи у тешкој материјалној ситуацији, а као добри ђаци и студенти не могу да наставе школовање, то је један број угледних грађана и интелектуалаца у договору са братством Манастира Добруна основао Хуманитарну фондацију „Богољуб“. Ова фондација или друштво има за циљ да мотивише и помогне студенте и ђаке који су слабијег материјалног стања.

Сви они који су успјешни ђаци и студенти а високих су моралних квалитета те нису у могућности поднјети трошкове школовања, ова фондација ће помоћи.

Рад Фондације је благословио Митрополит дабробосански г. Николај, а изабран је и Одбор у саставу: Србољуб Станчић, председник, синђел Јован (Гардовић), секретар, и Славко Андрић, Јеромонах Михаило (Боровић) и Никола Ђукановић, чланови.

Промоција фондације „Богољуб“ је одржана 15. маја 2001. године у малој сали Дома културе у Вишеграду и подржана је од свих присутних.

Средства би се прикупљала добровољним путем, у која се могу укључити сви поривредни субјекти и физичка лица.

Уколико сте вољни и у могућности да помогнете ову нашу и вашу фондацију изволите одабрати начин.

Жиро рачун Фондације је: 562-006-00000896-35 (код Развојне банке Вишеград), а помоћ у новцу може се дати и директно на благајни у Манастиру Добруну или код овлаштеног лица у вашем мјесту. Начин помоћи може бити и у неком другом виду, све у зависности од могућности и жеље донатора.

Сво пословање Фондације повремено ће се објављивати у епархијском листу Дабар на увид свима.

СВЈЕДОЧЕЊА

Године 1944. населио сам се у село Станишевац, оптина Вишеград, као избјеглица код домаћина Рајка Јевтића, у мјесецу мају, као слуга, и остао сам све до 1. маја 1946. године. У времену када се повлачила немачка војска окупатора из Србије из правца од Ужица према Сарајеву око 1. новембра 1945. године устали су се на линији Кршање, Станишевац, Бијело Брдо према Прибоју. Њихов положај је очекивао да се извуку њихове јединице, међувременом извршили су минирање свих мостова на путу и жељезницу све према Сарајеву. У вече 20. јануара 1945. године, када су одступили од Вишеграда према Сарајеву у 21 час сви мостови минирани и жељезница дигнута је у зрак. Црква у Добруну у 21 час је срушена сва до темеља само је остао звоник. Срби из околних села Тасићи, Велетово, Дубово, Вардиште, Добрунска рије-

ка, Бијело Брдо и сва остала села на општини Вишеград, домаћини, су се договорили и закључили у мјесецу мају 1945. године да поново подигну цркву на истом мјесту и отпочели са радом у мају мјесецу 1945. Сви Срби наведених села дали су новчану помоћ и учествовали на изградњи цркве физички радећи, распоредили су дневнице да се учествује на изградњи цркве. Лично ја, у име мога газде, учествовао сам као физички радник, око 15 дневница. Мајстори били су из ближих села, сјећам се једног имена, звао се Неђо, презиме сам поборавио, из села Станишевца.

Црква је завршена истога лjeta 1945. године. Сјећам се свештеника који је руководио и контактирао са људима - радницима - домаћинима. Звао се поп Јосо.

Са великим задовољством ово вам шаљем, и вјерујем да ће те ви ово обнародовати у штампи цркве.

*Рајко Д. Лимић
Кривојевићи
Борице*

**Духовна академија “Св. Василије Острошки” и Богословија “Св. Петар Сарајевски”
на дан заједничке Крсне славе, Св. Три Јерарха, 12. фебруара 2001. године**

- Сутра је Стјепанџан, кум вечерас стиже све мора бити спремно, немој да ми се гужвате и стварате пометњу на слави и кварите обичај. Што треба сад радите и спремајте - упозори Ранко чељад спремајући се да дочека славу и госте - кад кум дође ништа ме не питајте. Пожелио сам кума, више него покојног оца. Кад он проговори нека ме љепота свега обузме, да није брукa сит би се исплакао у његовом загрљају.

***

Тешко су живјели Срби у овим крајевима. Све српске куће су углавном у брдима. Ту долином ријеке Рзав све су сами муслимани. Сва српска омладина запослење је налазила у Србији. За Србе у овим крајевима посла није било или га је било јако мало.

***

Мину и слава. Сви се скоро разишли, осим пар гостију који су преноћили. Сједоше они први дан по слави, да честитају домаћину Криље и Окриље.

Таман се пјесма разлегла кад ето ти нових гостију. Неко повика - О... Ранко! Ранко изађе, мало се изненади кад виђе Хасана, али слава је, свако је добродошао. - Славиш ли ти? - упита Хасан. - Славим, славим како да не, данас ми је свако добродошао - брат је мио које вјере био. - Па... сретна слава! Изљубише се. - Ајде уђи Хасане.

Сви укућани се потрудише да угосте новог госта. Софра је била пуна, а када се гости разиђоше Ранко и Хасан ступише у разговор. Дуго су причали. Кад се Хасан дотаче политичких догађаја у то смутно вријеме, Ранко га упозори да данас и док слави славу не дозвољава да се прича о политици. - Данас је моја највећа светиња и ником, па ни куму, не бих дозволио да ми прави подјеле на дан славе. Сви су ми гости добродошли.

Хасан се наљути, поцрвење, поче да вријеђа домаћина, нашта му Ранко рече да ако ће вријеђати њега и његову чељад може да иде. Хасан пође али на вратима заста, позва Ранка да му нешто каже. Ранко изађе, Хасан испод јакне извади пиштољ и сасу му три хитца у стомак. Паде Ранко. Хасану испале пиштољ, поче бјежати бос по снијегу, трчи, трчи не окрећући се и замаче за ледину.

У кући Ранка наста пометња, вриска, кукњава. Дигоше Ранка положише га на кревет. Ранково тијело није давало никаквих знакова живота. Хтједоше га одвести у болницу али већ бјеше касно. Зајеча читава долина од кукњава и вриске ближњих.

- Зар на славу да ми душу испустиш. О помози Боже и Свети Стеване - закука домаћица Милијана.

Заори се кукњава Ранковим домом, гдје до малоприје пјесма се ораше.

Минуше године. Дође и прође рат... Оста сама удовица Милијана. Дјеца се разасула по свијету, она сваки дан отплаче испред иконе, на молитви. Можда би јој било лакше да Ранко погину у рату као српски јунак, али да на славу на рођеном прагу изгуби живот то је боли, боли, помоћи ће јој умријети. - Ах мој Свети Стеване што ме уцвијели. Како ћу без домаћина и без храниоца и кућу кућити и славу славити?

Кућа на самцу из које се дим вије, кроз прозор нешто свјетли. Прићох ближе, видим, прислужено кандило испред иконе Светог Стефана свјетлуца, а тамна сјенка Милијанина крсти се и Богу моли за душу њеног Ранка.

С. Ј. Г.

(По истинићом догађају од 10. 01. 1992. године у селу Бијела код Манастира Добруна, оићићина Вишеград.)

Билтен излази тромесечно

С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ НИКОЛАЈА

Главни и одговорни уредник:
синћел Калисћирай (Бобуић)

Технички уредник:
синћел Јован (Гардовић)

Секретар:
йроћојереј Момир Васиљевић

Редакција:
йроћојереј Бођдан Сћаниић,
йроћојереј Рајко Цвјеићковић,
йроћојереј Милосав Видаковић,
йроћојереј Ранко М. Билинац,
јеромонах Михаило (Боровић),
Злаћко Бођдановић

Фотографије:
Саша Савовић, Младен Томић

Сарадници:
йроћојереј Обрад Тасић,
Теодора Пајић, Рајко Боловић,
Ненад Сћјеић, Марица Бузачић,
Мирко Коћлаја, Радоје Тасић,
Милош М. Мочевић

Уредништво
и администрација:
Манастир УСПЕЊА
ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ
Добрун, Република Српска

Адреса редакције:
Манастир Добрун, 73247 Добрун, РС;
Манастир Добрун, 31243 Мокра Гора, ЈУ

Телефони:
(+ 387) (0)58 612-603, 612-747

Рукописи и фотографије се не враћају

Тираж:
2000 йримека

Штампа:
„Мићо Соколовић“ Рогаћица

Припрема штампе:
Издавачка кућа „ДАБАР“

Решењем Министарства информација
Републике Српске, број 01-280/96 од
12.7.1996. године, Билтен Манастира
Успенја Пресвете Богородице
у Добруну под називом „Дабар“ је
уписан у Регистар јавних гласила
под редним бројем 152.